



Urbaniseringen av det regionala musiklivet*
The urbanisation of Swedish regional music
organisations

Staffan Albinsson

*

Helge Ax:son Johnsons stiftelse och Tobias Norlind-samfundet för musikforskning har finansierat studiens omkostnader.



Urbaniseringen av det regionala musiklivet

Staffan Albinsson

staffan.albinsson@gu.se

Abstract: This report seeks to explore the geographical spread of music in Sweden during the last pre-pandemic year 2019. Statistics from the 1980s are also presented. It was found that in many regions there has been a reluctance to adhere to the policy goal of providing cultural experiences for 'all'. Rather, in some regions there has been a clear urbanisation process that leaves residents in many smaller towns and municipalities without ample opportunities for musical experiences in their vicinity. Other regions, however, manage to meet concert demand even in their rural municipalities. This leads to large differences among the residents of Sweden in terms of their opportunities for concert experiences depending on which region they live in. Of course, it is not possible to have a completely even supply. But are the huge differences among the regions and their respective choice of business model and their results really acceptable?

JEL: N3, N9, R5, Z1

Keywords: Cultural policy, inclusion, urbanisation, rural culture

ISSN: 1653-1000 *online version*

ISSN: 1653-1019 *print version*

© The Author

University of Gothenburg
School of Business, Economics and Law
Department of Economic History
P.O. Box 720
SE-405 30 GÖTEBORG
www.econhist.gu.se

Innehållsförteckning

| | |
|---|-----|
| 1. Bakgrund | 2 |
| 1.1. Forskning om kulturpolitiken i staden respektive landsbygden.... | 3 |
| 1.2. Syfte | 5 |
| 1.3. Metod | 8 |
| 1.4. Den regionala musikens historia | 10 |
| 2. Regionerna | 21 |
| 2.1. Region Norrbotten | 21 |
| 2.2. Region Västerbotten | 24 |
| 2.3. Region Jämtland Härjedalen | 28 |
| 2.4. Region Västernorrland | 30 |
| 2.5. Region Gävleborg | 32 |
| 2.6. Region Dalarna | 35 |
| 2.7. Region Värmland | 38 |
| 2.8. Region Örebro län | 40 |
| 2.9. Region Västmanland | 41 |
| 2.10. Region Uppsala | 44 |
| 2.11. Region Stockholm | 45 |
| 2.12. Region Sörmland | 50 |
| 2.13. Region Östergötland | 52 |
| 2.14. Region Gotland | 55 |
| 2.15. Västra Götalandsregionen | 56 |
| 2.16. Region Jönköpings län | 68 |
| 2.17. Region Halland | 70 |
| 2.18. Region Kalmar län | 74 |
| 2.19. Region Kronoberg | 77 |
| 2.20. Region Blekinge | 81 |
| 2.21. Region Skåne | 84 |
| 3. Hela landet i kultursamverkansmodellen | 93 |
| 3.1. Regionernas konserterproduktion | 93 |
| 3.2. Kommuner utan musik i kultursamverkansmodellen | 94 |
| 3.3. Länscentra gentemot övriga kommuner | 96 |
| 3.4. Landets större städer..... | 97 |
| 3.5. Mest gynnad befolkning | 98 |
| 3.6. Lokala arrangörsföreningar | 100 |
| 4. Slutsatser | 102 |
| Referenser | 109 |

1. Bakgrund

Undantagen bekräftar regeln sägs det. Den legendariska Woodstock-festivalen 1969 hände på mjölkbonden Max Yasguirs ägor och inte i Manhattans Central Park. Förmodligen har den blivit så mytomspunnen för att den ägde rum bara denna enda gång. Två år senare startade det lokala gymnasiet elevkårspresidium en årlig utomhusfestival i Roskilde. I Sverige levde Hultsfredsfestivalen i runt tre decennier. Sweden Rock i Norge utanför Sölvesborg startade 1992.

Men regeln är förstas att om man vill få stor publik på sitt arrangemang får man söka sig till där det bor mycket folk. Det måste varit så man tänkte då Rolling Stones 1982 tog Nya Ullevi i bruk för två konserter - de enda i Skandinavien. Sommaren 2022 drog stadens son Håkan Hellström sammanlagt mer än en kvarts miljon biljettköpare till sina fyra konserter i samma arena. Vintertid är det tuffare att locka stor publik till utomhusarenor. I Solna byggdes Friends Arena med möjlighet att dra ett tak över publiken om max 65 000 personer.

Den här rapporten handlar om det urbana i förhållande till landsbygden. Till hur ett i och för sig logiskt företagsekonomiskt tänkande förhåller sig till de kulturpolitiska målen hos stat och regioner om att kulturen ska nå alla.

Riksdagsbeslutet 1974 om den första svenska övergripande kulturpolitiken innehöll ett mycket omtalat delmål: "motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet" (Proposition 1974, s. 295). Det handlade om att motverka sådant som den tidigare ecklesiastikministern Ragnar Edenman hade beskrivit som "veckotidningar, hötorgsmålningar, schlagermusik, tvivelaktigt värdefulla filmer och allsköns 'underhållning'" (Edenman 1959). Men även det som beskrevs i det följande delmålet - "främja en decentralisering av verksamhet ..." - kan sägas vara en ambition att motverka de kommersiella villkor som ledde och leder mycket verksamhet dit där det finns en stor potentiell publik - till stora urbana miljöer. Propositionen (1974, s. 293) konstaterade att "verksamheten är i alltför hög grad koncentrerad till de stora tätorterna ... ". Decentraliseringsambitioner finns även i nutida kulturpolitiska program. Här ett axplock:

- Kulturen ska nå och angå invånarna ... och motverka ... geografiska avstånd som hindrar eller försvårar för människor att delta i kulturlivet (Västra Götalandsregionen 2019, s. 13).

- Alla människor ska ha lika rättigheter och möjligheter till kulturupplevelser och till att skapa kultur oavsett ... bostadsort ... (Region Västmanland 2018. s.9).
- Musik Västernorrland och Nordiska Kammarorkestern ska arbeta med metodutveckling för att nå nya publikgrupper och större spridning i regionen (Region Västernorrland 2018, s. 50-51).
- Region Kalmar län skriver överenskommelser med de regionala kulturverksamheterna om att de ska producera, bedriva och erbjuda professionell kultur med god kvalitet i hela länet (Region Kalmar län 2021, s. 23).

Denna studie vill utröna om sådana decentraliseringsambitioner styrts av regionala musikinstitutionernas verksamhet.

1.1. *Forskning om kulturpolitiken i staden respektive landsbygden.*

Under sin tid vid Umeå universitet 1979-1988 gjorde sig professorn i nationalekonomi, Åke E. Andersson, lokalt känd som musikvän och som en av initiativtagarna till Umeå International Chamber Music Festival. Under sitt decennium i Umeå verkar han även ha utvecklat idéerna om K-samhället. Snart efter lanseringen av tankarna blev Andersson rekryterad som direktör till Institutet för Framtidsstudier i Stockholm. De fyra K:n som han fokuserade på som viktigast för regional utveckling var Kunskap, Kreativitet, Kommunikation och Kultur. Senare hävdade han att "begreppet var till väsentlig del en reaktion mot förenklingar som 'det postindustriella samhället', 'informations-samhället' och 'kunskapssamhället'" (Andersson, Åke 2009). Samma typ av idéer fick internationellt genomslag i Richard Floridas (2002) bok "The Rise of the Creative Class" där han beskrev "the three T's: Talent, Tolerance and Technology".¹ Andersson och Florida samarbetade senare vid Högskolan i Jönköping². Floridas mycket omtalade idéer kritiserades av många³ men de har haft ett stort inflytande över samhällsplaneringen även i vårt land (Mörk m.fl. 2019). Floridas idéer skapade ett stort flöde av forskningspublikationer baserat på begrepp som "Creative Class", "Creative Capital" och "cultural urban development". EU-kommissionen har nu en enhet som arbetar med

¹ Florida sammanfattade sina tankar även i en kortare artikel: "Cities and the Creative Class" (Florida 2003).

² Nu har samarbetet med Richard Florida tagits över av jönköpingsprofessorn Charlotta Mellander.

³ Bland de första och mest kritiska var Edward Glaeser (2005).

en "Cultural and Creative Cities monitor"⁴. Även i Norden finns forskning inriktade mot de stora städerna (Valtysson 2016).

Det dröjde ganska många år innan en motrörelse dök upp inom forskningen. En rörelse som undersöker villkoren för kulturutveckling på landsbygden. Organisationen Culture Action Europe⁵ anordnade några månader före pandemin konferensen "Culture Crops: Cultural Practices in Non-urban Territories" för att främja utvecklingen av "a more comprehensive approach to culture and cultural and artistic practices in peripheral territories" (CAE 2019, s. 12). I sitt invigningstal talade Angie Cotte (2019) om vikten av att utveckla lokal kultur överallt:

Enabling artists and cultural actors to travel back to the local level for the benefit of local cultural development everywhere, would be an enlightened way of preserving the diversity of cultural expressions which we find so inspiring, as well as cherishing the cultural heritage which future generations will need to know who they are and where they came from.

Veckorna före pandemin genomfördes ännu en konferens - nu med stöd av Europeiska kommissionen: "The Role of Culture in Non-urban Areas of the European Union". Man menade, att kulturpolitikererna under alltför många år hade fokuserat på stora städer och urban utveckling. Mer uppmärksamhet borde ägnas åt icke-urbana områden. Man kom bland annat fram till att det finns "an under-usage of urban-suburban-rural cooperation potential in culture" och "an uneven availability and distribution of cultural funding and access to support structures in most areas outside the main urban centres" (Goethe-Institut 2019). Liknande initiativ har tagits även i USA (NGA 2019) och Australien (Creative Ecologies 2018). Richard Florida (2018) har gjort en slags avbön från sitt urbana fokus genom en artikel i CityLab. Nancy Duxbury (2021) finner att debatten kring Kreativa och Kulturella Näringar/KKN i landsbygdsområden kretsar kring tre narrativ:

1. kulturen som en vital resurs för utveckling av perifera samhällen
2. landsbygdens kulturella klass - "the rural creative class"

⁴ <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/docs-and-data>

⁵ På sin hemsida skriver man: "Culture Action Europe is a major European network of cultural organisations, artists, activists, academics, and policy-makers.". Organisationen har sitt säte i Bryssel.

3. landsbygdens kreativa ekonomier och kulturellt entreprenörskap i landsbygdssamhällen

Duxbury ger en kondenserad bild av det senaste dryga decenniets ganska begränsade forskningsdebatt kring temat "rural cultural development" och sammanfattar med att konstatera att "cultural policy directed to rural areas remains underdeveloped compared to its urban counterpart". Carole Rosenstein (2021) studerar samma år i samma tidskrift kulturpolitiska arketyper i flera länder men utan att identifiera distribution av kulturen till alla - den nordiska kulturpolitikens viktigaste hörnsten. Inte heller "urban" och "rural" är begrepp som diskuteras av Rosenstein.

Utbudet i vetenskapliga tidskrifter av forskning som fokuserar på landsbygdens och de mindre städernas kultur i Norden är även det begränsat. Wilhelm Skoglund och Gun Jonsson (2013) studerar ett enskilt typfall - företaget Drivkraft i Jämtland. De anser att det regionala stödet inom sektorn KKN är bristfälligt. Hans Kjetil Lysgård (2013) betraktar mediadebatten kring etableringen av den KKN-inriktade Stiftelsen Cultiva i Kristiansand. Han finner en stor tveksamhet bland de lokala och regionala samhällsplanerarna gentemot kulturarbetarna. Ett par år senare summerar Lysgård (2016) sina mera generella fynd kring kulturbaserad utveckling i små norska kommuner. Jørn Cruickshank (2018) hävdar att det kan vara kontraproduktivt att använda urbana planeringsstrategier i rurala miljöer. Hermelin och Trygg (2022) har i en ambitiös artikel undersökt "decentraliserad utvecklingspolitik" i svenska kommuner utan att beröra kulturen.

1.2. Syfte

I Sverige har ända sedan tillkomsten av Riksteatern 1933 och i ännu högre grad genom den första nationella kulturpolitiken från 1974 distributionen över riket av möjligheter till kulturupplevelser varit ett viktigt mål för kulturlivet. Även här har Richard Floridas och andras tankar om behovet av utveckling av förutsättningarna för den kreativa klassen i större städer varit på tal. Hur har dessa två motsatta ambitioner spelat roll i utvecklingen av den regionala musikens arbete?

Den här rapporten söker en blick över i flera fall runt 60 år. Att tänka sig att det regionala musiklivet inte skulle ha utvecklats under denna period är ju lika absurt som att tänka sig att den inte skulle ha förändrats under de 60 åren dessförinnan. Utvecklingen och föränd-

ringen har varit enorm - inte minst påtaglig i utvecklingen av det kommersiella musiklivet (Albinsson 2021). Men å andra sidan finns det i dagens musikliv företeelser som uppstod för mer än ett sekel sedan och som är i högsta grad aktiva även idag. Hovkapellet hävdar anor från Gustav Vasas första år som svensk kung (Norlind och Trobäck 1926, s. 7). Även Göteborgs Symfoniker, Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm och symfoniorkestrarna i Helsingborg, Norrköping och Gävle fanns för ett hundra år sedan. Ytterligare ett par orkestrar kom till före den period som denna rapport överblickar och några ytterligare har etablerats under de senaste decennierna. Det finns således musikaliska företeelser som fortfarande är lika attraktiva som de var för mer än ett hundra år sedan. Det finns förstås även nya genrer. Det offentliga stödet till musiklivet omfattar idag även flera av dem. Även den kommersiella musiken får indirekt stöd i form av statliga näringslivssatsningar och kommunala bidrag till bland annat kulturskolor och arenor.

Genom lokala initiativ anställdes inom försvaret från mitten av 1800-talet en stor mängd musiker som inte bara spelade internt i sina regementen. De fick en tryggad inkomst med koppling till försvaret. Det gav dem stora möjligheter att även stärka det rent civila musiklivet lokalt och regionalt (Strand 1974). Genom 1960-talets försöksverksamhet med Rikskonsserter försökte riksdagen sprida den högkvalitativa musikkultur som man bedömde i första hand hade sin bakgrund i huvudstaden - distribution över landet från centrum till periferi. Initiativ togs därefter för att de statliga musikorganisationerna och riksdagen skulle ge regionerna möjlighet att själva besluta om vad som utifrån deras respektive förutsättningar vore den bästa framtida utvecklingsmodellen. Först kom den så kallade "länsmusikreformen 1988". Därefter följde "kultursamverkansmodellen" där sedan 2013 alla regioner utom Region Stockholm ingår.

Regionernas musikverksamheter har kommit att se väldigt olika ut. De organisationer som kom till då staten 1988 lämnade över regionmusikavdelningarna och Rikskonserters regionkontor till de dåvarande landstingen har valt helt olika affärsmodeller då de försöker genomföra den verksamhet som fortfarande till stor del finansieras av riksdagen och i enlighet med Statens Kulturråds direktiv inom ramen för 2011 års "kultursamverkansmodellen". Resultaten har blivit så olika över landet att det är svårt att tänka sig att något liknande skulle kunna förekomma inom någon av de politiskt styrda kärnverksamheterna skola, vård och omsorg.

Denna studie syftar primärt till att undersöka hur det kulturpolitiska direktivet om professionell musikverksamhet som anges i 8 § i Förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, dvs den förordning som styr kultursamverkansmodellen. I förordningen anges även, 4 §, att "fördelningen av statsbidrag ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås". Ett av de nu gällande nationella målen lyder: "främja allas möjlighet till kulturupplevelser".

Har de offentligt finansierade och kulturpolitiskt styrda musikinstitutionerna i praktiken spridit sin verksamhet över sina respektive regioner eller finns det en koncentration till de större städerna? Kanske har de många konserthus som etablerats både före och efter länsmusikreformen 1988 gett som effekt att länsmusikorganisationerna alltmer koncentrerat sin verksamhet till dem? Kanske en sådan "urbanisering" ägt rum även där sådana lokaler inte har funnits eller finns? Det kan finnas en dubbelriktad kausalitet här. Konserthus har byggts där befolkningens efterfrågan på dem och deras musikupplevelser ökat. Men etablerandet av ett konserthus kan också ha inneburit att det ersatt musikupplevelser som eljest ägt rum någon annanstans.

Före länsmusikreformen 1988 fanns väletablerade konserthus i Malmö, Helsingborg, Kristianstad, Karlskrona, Göteborg, Linköping, Örebro, Eskilstuna och Stockholm. Efter 1988 har ytterligare konserthus tillkommit i Växjö, Kalmar, Jönköping, Norrköping, Nyköping, Västerås, Uppsala, Gävle, Sundsvall, Umeå, Skellefteå, Piteå och Luleå. Kristinehallen i Falun kommer att byggas om och till med byggstart hösten 2022. Förbättrade lokalmöjligheter för musik har tillkommit i flera orter utöver de nämnda.

Dag Celsing (2021, s. 30) hävdar i sin rapport om landets regionala scenkonstorganisationer att "för det mesta verkar inte turnéverksamheten ha minskat efter tillkomsten av ett scenkonsthus". Iakttagelsen bygger på få och ganska odetaljerade uppgifter. Denna studie bidrar med information från 2019 - året före pandemin - och för de flesta länsmusikorganisationer även för flera år dessförinnan. I en del fall finns iakttagelser från 1960-talet och för enstaka år per decennium därefter.

En "urbanisering" är inte nödvändigtvis något dåligt. De som framför musiken är alltid tacksamma över lokaler med goda förutsättningar för deras konststart. Att ha en "hemmascen" ger en bra grund att bygga en framgångsrik verksamhet från. Konserthusmiljön är lämpad för verkliga "evenemang" - eller med den nya anglicismen

”event” - som i sig kan locka många intresserade. Ofta finns restauranger och barer i konserthusen eller i deras närhet. Den under de senaste decennierna förbättrade mobiliteten genom ökad biltillgång och satsning på regional kollektivtrafik har bidragit till att tillgängligheten har ökat. De av kommunerna byggda konserthusen huserar även kommersiell musikverksamhet - det utbud som finns utan offentlig finansiering i övrigt.

Men måste man kasta ut barnet med badvattnet? Nära konserttillfällen har ett stort värde för mindre kommuner på landsbygden och även för lite större kommuner utanför länscentra. Alla kommuner vill vara attraktiva i egen rätt. Många ser kultursatsningar som led i sådana strävanden. Dessutom är det inte nödvändigtvis så att evenemang med stor publik i stora salar ger de största musikupplevelserna. Säkert har även läsaren någon gång fått en riktigt fin musikupplevelse i någon liten lokal med en lite mindre publik. Närheten mellan musiker och publik i intima miljöer kan bidra därtill. Sådana möjligheter finns även i små kommuner.

Konserthus har byggts i residensstäder och andra större städer runt om i landet. Det finns dock åtminstone två exempel på konserthus i miljöer som knappast kan betraktas som urbana. Det magnifika konserthuset Cassels i Grängesberg (drygt 3 000 invånare) finansierades av Sir Ernest Cassel som grundat gruvbolaget. Han donerade 250 000 dåtida kronor (2022 motsvarande knappt 17 milj. kr.) år 1896 till en ”arbetarefond” vars syfte var att skapa ett hus för kulturella ändamål med en park för friluftsliv och idrott. Någon vecka in på nästa sekel invigdes det praktfulla huset som numera är identiskt återuppbyggt efter en brand 1992. Konserthuset i västgötska Vara (cirka 4 500 invånare i tätorten) invigdes ett drygt sekel senare, närmare bestämt den 3 september 2003. Har husen i Grängesberg och Vara inneburit en motsvarande koncentration till sig som konserthusen i de stora urbana miljöerna?

I sökandet efter svar på den egentliga forskningsfrågan om urbanisering har en del bifynd uppmärksammats. Det viktigaste handlar om de stora skillnaderna i de regionala musikverksamheternas val av metoder i arbete med att uppfylla de kulturpolitiska målen - deras affärsmodeller.

1.3. Metod

Studiens omkostnader har finansierats genom bidrag från Helge Ax:son Johnsons stiftelse och Tobias Norlind-samfundet för musikforskning (medel ur Stiftelsen Birgit och Erik Björkmans fond). Den

genomfördes genom arkivstudier i Landsarkiven i Lund, Vadstena och Uppsala, Riksarkiven i Marieberg och Arninge, Regionarkiven i Lund, Vänersborg och Uppsala, Arkiv Halland i Halmstad och Blekingearkivet i Bräkne-Hoby. Flera andra regionarkiv har bidragit med material som man själva letat fram, scannat och mejlat. De flesta länsmusikorganisationerna har bidragit med sin statistik för 2019. Just det året valdes som jämförelseår eftersom det var det sista före den pandemi som gav som effekt att den största delen av den publika verksamheten ställdes in eller omvandlades till pandemirelaterade aktiviteter.

Länsmusikens arkivering har varit olika ambitiös och innehållit olika mängder information för olika spelår/kalenderår. Därför skiljer sig statistikens mängd, struktur och kvalitet mellan de olika länen/regionerna. Allmänt kan sägas att personalen vid Regionmusikkens regionala enheter före övergången till landstingen 1988 fick tydliga krav på hur deras handlingar för den statliga tiden skulle arkiveras (Landsarkivet i Härnösand, arkivkod SE/HLA/1270167/F/F_1/F_1_B/509). Här är informationen relativt omfattande. För Regionmusikkens finns komplett statistik och den för verksamhetsåret 1985/1986 har valts. För Rikskonserter är det lite annorlunda. Några av regionkontoren verkar inte ha följt några arkiveringsdirektiv. I allafall har ingen statistik för några regioner hittats i Riksarkivet eller Landsarkiven för denna studie.

För tiden efter länsmusikreformen 1988 skiljer sig arkiveringen väldigt mycket åt mellan de olika länsmusikorganisationerna. De i Halland och Blekinge har en riklig mängd arkiverat material hos länsens förenings/företagsarkiv. Andra har arkiverat i huvudmännens regionarkiv. Flera länsmusikorganisationer har inte arkiverat sina handlingar överhuvudtaget. Någon hävdar att man har kvar alla sina handlingar från tiden från 1988 i sitt kansli eftersom de innehåller integritetskänslig information. Andra har utan motsvarande tvekan låtit sina regionarkiv ta över även sådana handlingar som avser t. ex. löneutbetalningar och artistkontrakt. För flera regioner har relevanta statistiksammanställningar påträffats. I andra har statistiken skapats från arkiverade turnéplaner och/eller arrangörskontrakt.

Forskningsinsatser som denna hade underlättats radikalt om alla regionala verksamheter som staten (del)finansierar hade följt samma lagenliga arkiveringsdirektiv.

Statens kulturråd samlade som tillsynsmyndighet in statistik från alla musikorganisationer som fick dess statliga bidrag. Något år efter införandet av kultursamverkansmodellen bildades Myndigheten för

kulturanalys (nedan Kulturanalys) som nu svarar för statistikinsamlingen. Kulturrådet har levererat de data man samlat in för verksamhet inom kultursamverkansmodellen för år 2013 till Kulturanalys. Just det året var det första med data för samtliga regioner i den s. k. Kulturdatatabasen. Dessa data för 2013 har denna studie fått ta del av.

Alla länsmusikorganisationerna har för 2019 rapporterat in sin statistik till Kulturanalys. Det finns en del diskrepanser mellan de data som rapporterats från länsmusikorganisationerna direkt till studien och den statistik som Kulturanalys sammanställt. Det kan i så fall bero på olika kategoriseringar av konserttyper i de enkäter varmed Kulturanalys efterfrågat data jämfört med hur länsmusikorganisationerna själva lagt upp sin statistik.⁶

En brasklapp måste lämnas. Det är inte säkert att de handlingar som arkiverats, och som statistiken här bygger på, ger hela bilden. Det kan gälla i de fall där statistik skapats från arkiverade arrangörskontrakt. Kanske saknas något i arkiven. Kanske har något som i handlingarna verkar ha blivit genomfört i praktiken blivit inställt av ett eller annat skäl. Kanske har dokumenten varit otydliga så att det som studeras närmare - offentliga konserter - av misstag tolkats som annan typ av verksamhet och vice versa. Det finns en felmarginal. Men den är sannolikt ganska marginell och utan avgörande betydelse för slutsatserna beträffande forskningsfrågan om den eventuella urbaniseringen.

1.4. Den regionala musikens historia

Det har förstås alltid funnits musik i landets regioner. Det tog institutionell form under senmedeltiden genom kyrkans anställning av organister och engagemang av stadsmusikanter i en del större städer särskilt i södra Sverige (Andersson, Greger 1986). Under 1500-talet anställdes trumslagare och flöjtister vid det svenska infanteriet och pukslagare och trumpetare vid kavalleriet och flottan. I Stockholm skapade Gustav Vasa Hovkapellet med start 1526. Något sekel därefter fanns vid många regementen s.k. harmonimusik som syftade till "civila" musikaliska upplevelser. De kom att till stor del bekostas lokalt genom officerarnas avgifter till regementenas musikkassor. Då indelningsverket upphörde 1901 blev militärmusikerna statsanställda. Det skrevs ingenting om musikernas roll i civilsamhället i 1903

⁶ Det var det första året med en ny kulturdatatabasenkät och Kulturanalys insåg i efterhand att den insamlade informationen hade brister. Det blev därför ingen publicering av materialet för 2019. Kulturanalys betonar att man inte gjort någon egentlig bearbetning och kvalitetssäkring. Talen från Kulturanalys ska ses som preliminära och osäkra men de tas med här för jämförelser med Kulturanalys tillåtelse .

års kommittébetänkande om musikens roll i försvaret. Men kommittén ser ändå värdet i att "genom sin glada, lifliga melodier uppfriska truppen". Den ser också en viktigt uppfostrande och bildande roll för musikkåren gentemot de värnpliktiga ynglingarna (Holmquist 1974, s. 79). I stort sett varje förband fick en egen musikkår - i allt 55 stycken). En utredning vid första världskrigets inledning betonade musikens militära funktion: "Den skulle vara ett moraliskt hjälpmedel för att sätta igång och underhålla bajonettanfall" och efter striden "återskänka soldatsjälen spänstighet" (Holmquist, 1974, s. 91). Efter första världskriget beslutade riksdagen att minska antalet militärmusiker i enlighet med regeringspropositionen 1925:50. I den gör den föredragande departementschefen Per Albin Hansson (s) en allmän bedömning av försvarsbehovet och menar att "prövningen av Sveriges yttre läge utfaller... sålunda att förutsättningar för en viss nedsättning av våra försvarsanstalter föreligga". (Proposition 1925, s. v). Det skulle även komma att påverka musikpersonalen. Från det förra riksdagsbeslutet om armémusiken 1905 hade det funnits 1 216 musikertjänster totalt. Enligt den nya härordningen skulle antalet efter successiva avgångar vara blott 485. Musikaliska Akademien hade fått möjlighet att lämna remissvar på det betänkande som låg bakom den nya propositionen. Akademiens synpunkter refererades i propositionen:

Vid bedömandet av detta förslag ägde man enligt akademiens tanke fog att fasthålla militärmusikens dubbla uppgift att såväl tjäna militära ändamål som verka i det allmänna kulturlivets tjänst. I sistnämnda hänseende besutte densamma, när den toges i anspråk såsom folkbildningsmedel, ett ingalunda föraktligt kulturvärde. När, såsom numera ofta skedde och måhända än oftare kunde vara fallet, de militära musikkårerna toges i anspråk för att bereda den stora allmänheten tillgång till kostnadsfritt åhörande av god harmonimusik, innebure detta utan tvivel en samhällsvinst, som, ehuru ej möjlig att uppskatta i penningar, dock ej finge lämnas ur räkningen. Än större betydelse ägde de militära musikkårerna såsom härदार för orkestermusik, i det att desamma i själva verket utgjorde de grundläggande musikskolorna för en stor del av landets orkestermusiker, varjämte de utgjorde kärnan i de — i vissa fall statsunderstödda — symfoniorkestrar, som bildats i ett flertal orter i huvudsakligt syfte att bland samhällets bredare lager utveckla sinnet för god tonkonst.

Medel för nio musikfanjunkare (musikdirektörer) och 262 musiksergeanter skulle överföras till "övergångsstat" och den personalen blev i praktiken förtidspensionerad (Proposition 1925, s. 180). Övrigt musikmanskap hade sämre anställningsvillkor och kunde avskedas utan kompensation. Man frågade sig i det civila musiklivet om inte dessa 271 musiker skulle kunna bli statligt betalda civila musiker i sina respektive regioner. Vid riksdagarna 1924-1927 hade motioner lämnats in om att antalet militärmusikkårer skulle bibehållas eftersom de hade betydande folkbildande uppgifter i sina respektive regioner. Om militärmusiken ej behövdes för militära ändamål borde den i stället "omvandlas till en statens civila musikorganisation för att främja musiklivet i landet, särskilt i den vanlottade landsbygden" (Motion 1927). Först 1971 skapades den statliga, civila myndigheten Regionmusiken.

I ofredstider skapas ett tryck på upprustning. Så var förstås fallet under andra världskriget. Även militärmusiken upprustades i viss utsträckning. Vid tiden för regionmusikreformen 1971 fanns cirka 650 musiker i en särskild, samfällad musikorganisation inom försvaret. De 22 musikavdelningarna som skulle överföras från försvaret till en civil statlig myndighet skulle bli placerade i åtta regioner, se tabell 1.3.1. De 590 musikerna och deras kanslier blev avrustade över en natt. Försvaret har nu åter anställt militärmusiker i Stockholm och Karlskrona.

Regionmusikreformen genomfördes på så sätt att militärmusikerna erbjöds anställning i den nya civila myndigheten. På så sätt blev Regionmusiken till en början en kopia av de tidigare försvarsenheterna. Alla regionmusikavdelningarna hade likartad ensembleuppsättning: i första hand blåsorkester, brassensemble och blåsarkvintett⁷. Många musiker dubblet på andra instrument, vilket kanske ligger bakom att man i regionmusikutredningen exempelvis påstod att man i Övre Norrlandsregionen skulle kunna sätta upp två stråkkvartetter för skolkonsertverksamheten (SOU 1969, s. 61). Regionmusiken skulle, utöver att verka i det civila musiklivet genom offentliga konserter, in-terna konserter - oftast inom den kommunala omsorgen - , skolkonserter och samverka med amatörmusiklivet, även fortsatt försörja försvaret med musik. Musikerna behöll sina uniformer men utan egentliga militära gradbeteckningar. Successivt tog man vid olika avdelningar intryck av de lokala förutsättningarna och omvandlade

⁷ Blåsarkvintett: flöjt, oboe, klarinett, fagott och valthorn. En "blåsarkvintett" spelar tonsättarnas "blåskvintetter".

blåsmusikertjänster till tjänster för musiker med andra instrument. I några av regionerna specialiserade sig någon avdelning på att fortsätta verka inom försvaret. Vid nästa omorganisation av det regionala musiklivet - överföringen av de statliga organisationerna till landstingen 1988 - var fortsatt avdelningarna i Stockholm, Linköping och Karlskrona utpräglade blåsorkestrar även om de ibland spelade i mindre grupper. Avdelningarna i Umeå och Karlstad hade sedan 1970-talet samarbetat med de då etablerade regionala musikteaterinstitutionerna och hade mer och mer blivit deras operakapell. I Västerås och Örebro fanns sedan tidigare kammarorkestrar av stråkmusiker som tillsammans med regionmusikerna kommit att verka i små symfoniorkestrar. I Västra regionen hade man påbörjat en process med en regional samordning där regionmusikavdelningarna successivt omvandlades så att de kompletterade varandra ensemblemässigt. Denna process fortsatte efter länsmusikreformen 1988.

TABELL 1.3.1. *Regionmusikavdelningarna 1971*

| | | |
|--------------------------------|---------------------------|---------------------------------|
| Övre Norrlandsregionen | Stockholmsregionen | Sydöstra regionen |
| Boden | Stockholm | Växjö |
| Umeå | Visby | Jönköping |
| <i>Summa 55 musiker</i> | Uppsala | Karlskrona |
| Nedre Norrlandsregionen | <i>Summa 105 musiker</i> | <i>Summa 75 musiker</i> |
| Östersund | Östra regionen | Sydvästra regionen |
| Sollefteå | Strängnäs | Kristianstad |
| <i>Summa 55 musiker</i> | Linköping | Halmstad |
| Bergslagsregionen | Västerås | Ystad |
| Karlstad | <i>Summa 75 musiker</i> | <i>Summa 75 musiker</i> |
| Falun | Västra regionen | <i>Summa 590 musiker</i> |
| Örebro | Skövde | |
| <i>Summa 75 musiker</i> | Borås | |
| | Uddevalla | |
| | <i>Summa 75 musiker</i> | |

KÄLLA: SOU (1969).

Före Regionmusikens tillkomst hade riksdagen tagit initiativ till en komplettering av musiklivet på ett sätt som skulle likna vad man långt tidigare gjort i form av Riksteatern som skapades 1933 och även planerade för utställningsområdet, nämligen Riksutställningar som kom till 1965. I maj 1962 tillsatte ecklesiastikministern Ragnar Edenman (s) fem sakkunniga för att utreda inrättandet av en statligt konsertbyrå. De antog namnet Konsertbyråutredningen. Deras slutbetänkande kom först 1967 men då hade man i sitt första delbetänkande föreslagit en "försöksverksamhet med riks-konserter" som riks-

dagen fastställt redan 1963. Efter sonderingar beslutades att verksamheten skulle äga rum i fyra försökslän: Norrbottens, Östergötlands, Jönköpings och Malmöhus län (SOU 1967, s. 54-55). Kuriöst nog var det dock Värmlands län som fick försöksverksamhetens första turné. Det var Göteborgs Symfoniorkester som skickades dit (Gustafson 2011, s. 61; Rikskonsertbyrån 1963). Konsertbyråutredningen föreslog i sitt slutbetänkande att försöksverksamheten skulle permanentas som Stiftelsen Institutet för Rikskonsert - allmänt förkortat "Rikskonsorter" (internt - och i tabeller nedan - benämnt IRK). Rikskonsorter skulle förse hela landet med offentliga konserter, interna konserter och skolkonserter.

TABELL 1.3.2. *Rikskonsorter: offentliga konserter ("kvällskonserter") per ort 1964/1965*

| <u>Ort (nuvarande kommun)</u> | <u>Län</u> | <u>Antal</u> | <u>Ort (nuvarande kommun)</u> | <u>Län</u> | <u>Antal</u> |
|-------------------------------|------------|--------------|-------------------------------|-----------------|--------------|
| Borlänge | Dalarna | 1 | Katrineholm | Södermanland | 1 |
| Falun | Dalarna | 4 | Arvika | Värmland | 1 |
| Mora | Dalarna | 1 | Karlstad | Värmland | 1 |
| Gävle | Gävleborg | 2 | Lycksele | Västerbotten | 1 |
| Hudiksvall | Gävleborg | 1 | Skellefteå | Västerbotten | 1 |
| Falkenberg | Halland | 5 | Umeå | Västerbotten | 2 |
| Östersund | Jämtland | 1 | Domsjö (Örnsköldsvik) | Västernorrland | 2 |
| Bodafors (Nässjö) | Jönköping | 1 | Junsele (Sollefteå) | Västernorrland | 1 |
| Frinnaryd (Aneby) | Jönköping | 1 | Kapellsberg (Hämösand) | Västernorrland | 5 |
| Gislaved | Jönköping | 3 | Sollefteå | Västernorrland | 4 |
| Gnosjö | Jönköping | 2 | Sundsvall | Västernorrland | 2 |
| Jönköping | Jönköping | 4 | Alingsås | Västra Götaland | 2 |
| Malmback (Nässjö) | Jönköping | 2 | Göteborg | Västra Götaland | 1 |
| Norrahammar (Jönköping) | Jönköping | 2 | Herljunga | Västra Götaland | 1 |
| Nässjö | Jönköping | 6 | Boxholm | Östergötland | 3 |
| Smålandsstenar (Gislaved) | Jönköping | 3 | Finspång | Östergötland | 1 |
| Tranås | Jönköping | 1 | Kisa | Östergötland | 2 |
| Vetlanda | Jönköping | 4 | Linköping | Östergötland | 2 |
| Vämamo | Jönköping | 5 | Mjölby | Östergötland | 2 |
| Vimmerby | Kalmar | 1 | Motala | Östergötland | 1 |
| Framnäs (Piteå) | Norbotten | 1 | Norrköping | Östergötland | 1 |
| Gällivare | Norbotten | 1 | Skänninge (Mjölby) | Östergötland | 1 |
| Haparanda | Norbotten | 4 | Söderköping | Östergötland | 1 |
| Kalix | Norbotten | 2 | Tjällmo (Motala) | Östergötland | 4 |
| Kiruna | Norbotten | 4 | Vadstena | Östergötland | 3 |
| Luleå | Norbotten | 5 | Valdemarsvik | Östergötland | 2 |
| Eslöv | Skåne | 2 | Valdemarsvik (Gusum) | Östergötland | 1 |
| Helsingborg | Skåne | 2 | Valdemarsvik (Ringarum) | Östergötland | 1 |
| Kristianstad | Skåne | 2 | Åtvidaberg | Östergötland | 3 |
| Lund | Skåne | 3 | Ödeshög | Östergötland | 1 |
| Malmö | Skåne | 3 | Köpenhamn | Övr. Danmark | 1 |
| Svalöv | Skåne | 2 | Helsingfors | Övr. Finland | 1 |
| Ystad | Skåne | 1 | Oslo | Övr. Norge | 2 |
| Stockholm | Stockholm | 5 | | SUMMA | 145 |

KÄLLA: *Riksarkivet Arninge.*

Av tabell 1.3.2. framgår att det verkligen var i mindre - rent av små - orter som den absolut största delen av verksamheten ägde rum under Rikskonserters försöksår 1964/1965. De nuvarande kommunerna Nässjö (9 "kvällskonserter"), Motala (orten Tjällmo) (5), Värnamo (5) och två kommuner utanför försökslänen, Falkenberg (5) och Härnösand (5), var de som besöktes oftast. Man kände även ett behov att visa upp sig i huvudstaden (5 konserter) där beslutsfattarna fanns. Av de 145 konserterna gavs 31 (21%) av symfoniorkestrar. Några av dem gavs i vad som kan kategoriseras som konserthus: Göteborgs Symfoniker i Malmö, Helsingborg, Kristianstad och Eslöv samt Stockholms Filharmoniska Orkester i Göteborg, Norrköping och Oslo. Övriga symfoniska konserter, t.ex. Norrköpings Symfoniorkester i Ringarum, Tjällmo och Skänninge samt Malmö Symfoniorkester i Nässjö, Vetlanda och Värnamo, måste ha ägt rum i lokaler som inte varit specialbyggda för ändamålet.

En konsert ägde rum i Göteborg, tre i Malmö och fem i Stockholm. I försökslänens residensstäder ägde ytterligare fjorton konserter rum. Med de fyra konserterna i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors utgjorde dessa "urbana" konserter 19% av totalen - således genomfördes 81% av alla "kvällskonserter" i mindre städer och landsbygdskommuner.

I de statliga direktiven ingick att Rikskonserters regionkontor och de 1971 skapade regionmusikavdelningarna skulle samarbeta i stor omfattning. En stor del av avdelningarnas verksamhet skulle förmedlas av regionkontoren. Samarbetet var långtifrån smärtfritt. Musikjournalisten Camilla Lundberg, som vid denna tid var anställd på Rikskonserters informationsavdelning, menade senare att "det var en stor gökunge som plötsligt landade i boet. Allt ställdes på ända. All energi gick åt till att hantera regionmusiken" (Gustafson 2011, s. 143). Regionmusikensemblerna var ju komna ur militärmusiken och rikskonsertkontorens intendenten och skolkonsertproducenter uppfattade ofta att andra, frilansanställda musiker hade högre konstnärlig kapacitet och pedagogisk förmåga. Sällan var rikskonsertpersonalens kulturpolitiska och konstnärliga ambitioner väl synkade gentemot regionmusikens möjligheter. Men det fanns även de som i regionmusiken såg en utvecklingsbar och förändringsmöjlig resurs.

Regionmusiklogiken var ju en annan. Den utgick från att avdelningarna var de enda professionella musikerresurserna lokalt och regionalt. De var inte "bäst" ur ett nationellt perspektiv. Men de var vad som fanns att tillgå regionalt. De var hembygdens musikerre-

surs. Rikskonserterlogiken gick snarare ut på att erbjuda dessa hembygder tillfälliga musiker utifrån.

Riksdagens revisorer gav kritik: "Regionmusikens och Rikskonserterns ledningar borde beakta den kritiska inställning mot regionmusiken och dess musiker som finns inom Rikskonserter och vidta de åtgärder som kan anses påkallade" (SOU 1988, s. 24). Av Rikskonserterns verksamhetsberättelse 1985/86 framgår att 27% av skolkonserterna, samma andel av de offentliga konserterna och 23% av internkonserterna genomfördes av Regionmusikens ensembler (Rikskonserter 1986, s. 23). Den statistik som skapats här för Regionmusiken från arkivfynd hos Riksarkivet i Arninge pekar mot att Regionmusiken på egen hand producerade ett hundratal ytterligare offentliga konserter utöver vad Rikskonserter förmedlade under 1985/1986.

Att de två statliga regionala musikinstitutionerna inte fungerade som tänkt sinsemellan och att Rikskonserterns regionala personal inte verkar ha umgåtts problemfritt med sitt huvudkontor kan ha påverkat att man från statens sida gärna ville avhända sig organisationerna till landstingen. Men i hög grad påverkades staten säkert också av att landstingen tagit en mängd egna kulturpolitiska initiativ efter att riksdagen 1974 beslutat om den första nationella kulturpolitiken. Riksdagens förhoppning med benämningen "nationell" snarare än "statlig" kulturpolitik var att man skulle få med sig landstingen och kommunerna på nya kulturpolitiska satsningar med samma eller snarlika mål. Så skedde också.

I centrala musikkommitténs/CEMUS slutrapport (SOU 1988) argumenteras för att landstingen skulle ta över de regionala enheterna inom Regionmusiken och Rikskonserter. Efter riksdagens beslut 1974 om en sammanhållen nationell kulturpolitik manifesterade landstingen ett ökat engagemang i kulturfrågor. Landstingsförbundet gav 1986 ut en skrift "Landstinget som politisk drivkraft för länets utveckling" som CEMUS hänvisar till i formuleringar som t. ex.:

Förslaget innebär att landstingen bör välja en offensiv roll och utifrån regionala förhållanden och förväntad utveckling själva bestämma inriktningen av det framtida arbetet... Syftet bör bl.a. vara att dra slutsatser för det fortsatta arbetet med utgångspunkt i kulturens betydelse som regional utvecklingsfaktor...

CEMUS konstaterade att:

Det regionala utrednings- och planeringsarbete på musikområdet, som förutsattes i den första propositionen om den statliga kulturpolitiken, kom långsamt igång och gav inte förväntat resultat. (SOU 1988, s. 17)

Camilla Lundberg konstaterade vid denna tid att:

I själva verket har landstingen, med några få undantag, aldrig bett om något musikaliskt ansvar. Skälet är snarare att Rikskonserter och Regionmusiken varit alltför tungrodda, varför "landstingifieringen" har setts som en möjlighet att på en gång slå ihop de bägge institutionerna och slå sönder dem (Gustafson 2011, s. 171).

I flera landsting hade man 1988 ändå - Lundbergs "undantag" - en beredskap att själva ta över ansvaret under förutsättning att statens finansiering kunde förbli på samma nivå. I Västsverige fanns redan sedan 1 januari 1982 ett avtalsstyrt samordningsprojekt "Musik i Väst" mellan landstingen i Bohuslän, Älvsborgs och Skaraborgs län, Rikskonserter och Regionmusiken⁸. Dess ordförande, Kent Johansson (c), blev några år senare ledamot av den då samordnade styrelsen för Regionmusiken/Rikskonserter. Den politiker som förmodligen mer än någon annan låg bakom Norrlandsoperans lokalisering till Umeå, Torsten W Persson (s), var en av CEMUS ledamöter. I hans hemlän Västerbotten hade en försöksverksamhet med integration av Regionmusiken, Rikskonserter och den landstingsdrivna Norrlandsoperan påbörjats redan 1977⁹. Perssons motsvarighet i Värmland där det också fanns en regional musikteaterenhet, Stig Gustafsson (s), var också med i kommittén. En av kommittékollegerna, generaldirektören för arbetsgivarverket och amatörklarinetlisten Birger Bäckström, blev senare som landshövding i Skaraborgs län en engagerad supporter av Musik i Västs verksamhet.

Baserat på tidigare utspel från CEMUS hade staten och landstingen kommit överens om överföringen av de regionala musikresurserna från den 1 januari 1988. CEMUS slutrapport "Ut med musiken" (SOU 1988) inleds med en syftesförklaring:

⁸ Göteborgs kommun ingick vid denna tid inte i Bohuslandstinget. Västra Götalandsregionen bildades 1999 genom sammanslagning av staden och de landsting som ingick i Musik i Väst.

⁹ I CEMUS rapport anges att denna försöksverksamhet pågått sedan 1976. Det är troligt att avtalet träffats då. "Försöksverksamheten med samordnade regionala musikorganisationer i Västerbottens län" påbörjades i praktiken dock den 1 juli 1977 då en projektadministratör tillträdde.

- ge fler tillfälle uppleva musik
- ge fler tillfällen skapa, utföra och förmedla musik
- ge fler tillfälle påverka musiklivet och dess utveckling

Landstingen skulle tillsammans med primärkommunerna ha ansvar för länens musikliv. Man betonade att "statens ansvar minskar för den skull inte" (SOU 1988, s. 7).

CEMUS slutrapport avhandlade även två tidigare inte lösta frågor. En var frågan om länsmusik i Stockholms län. Ett synnerligt ansvar skulle staten fortsatt ha för detta län eftersom det skulle bli undantaget överföringen till landstinget. CEMUS hade förhoppningen att Stockholms läns landsting trots det skulle "avsätta en rejäl summa pengar för frilansproduktioner i länet. Så har inte blivit fallet". Man beskrev att "de motsättningar som fanns mellan de båda institutionerna [dvs Rikskonserter och Regionmusiken] har återspeglats i organisationsarbetet" beträffande den nya statliga enheten för Stockholms län. CEMUS såg "en fördel i att till sist lägga in länsproducentfunktionerna inom Stockholmsavdelningen". (SOU 1988, s. 84). På så sätt fick även det länet en integrerad länsmusikorganisation. Men den var fortsatt statens ansvar.

Den andra kvarstående frågan som CEMUS slutrapport avhandlade var vad som skulle hända med Regionmusikens centrala enhet och Rikskonserters huvudkontor. Det nya samordnade Svenska Rikskonserter kom till. CEMUS angav som en av den nya Stiftelsen Svenska Rikskonserters huvuduppgifter att ge "service till landsting..." (SOU 1988, s. 76). På det hela taget påminde det nya Svenska Rikskonserters uppdrag om det som Rikskonserters huvudkontor hade haft tidigare - eller kanske självt tagit på sig och utvecklat. Den siste direktören för det tidigare Rikskonserter, Anders Jansson, sade sig "oroas av att man ändå tycks vilja ge Svenska Rikskonserter samma breda uppdrag som den gamla organisationen hade... En Mäddchen für Alles blir ingen riktigt nöjd med" (Rikskonserter 1986, s. 1).

Redan före länsmusikreformen 1988 var Rikskonserter utsatt för kraftig kritik. Den slog brett mot storleken på administrationen och programpolitiken. Förväntningarna från musiklivet - inte minst frilansmusikerna - var större än vad Rikskonserter och dess regionala och lokala samarbetspartners kunde leva upp till. Det nya Svenska Rikskonserter fortsatte i stora stycken att arbeta som det tidigare huvudkontoret och blev därigenom fortsatt ifrågasatt. Man hade fått ansvaret för den tidigare regionmusikavdelningens Stockholms Blåsarsymfoniker och dess vid tiden framgångsrika, självständiga slag-

verksensemble Kroumata. Blåsarsymfonikerna lades dock ned 1996 som en konsekvens av att försvaret dragit in sin delfinansiering¹⁰.

2009 års översyn av den nationella kulturpolitiken föreslog i sin tur att Svenska Rikskonserter skulle läggas ned (SOU 2010b, s. 79). Dess slagverksensemble Kroumata fortsatte i egen regi till 2015. Statens musikverk bildades 2011 och tog över Caprice Records och Elektronmusikstudion (SOU 2010b, s. 110-114).

Våren 1987 hade Landstingsförbundet tillsatt en arbetsgrupp för att ta fram ett underlag för verksamhets- och budgetplanering i de nya regionala musikstiftelserna. Man kom fram till att musikstiftelserna skulle (SOU 1988, s. 98-99):

- bidra till att utveckla ett musikliv som riktar sig till och fungerar tillsammans med människor i alla åldrar och i olika sociala och kulturella miljöer
- verka för kvalitet, bredd och mångfald
- stödja arrangörerna i deras arbete och verka för att förbättra både konsertmiljön och kvaliteten på arrangemangen
- sträva efter att utveckla länsmusikens ensembler för att stärka attraktiviteten både inom och utanför regionen
- sträva efter att rimlig balans i utbudet råder mellan frilansmusiker och institutionsensembler
- stimulera och stödja amatörer
- verka för en aktiv samplanering och samverkan mellan i regionen befintliga musikinstitutioner och musikutövare
- söka tillvarata de resurser och det intresse på musikområdet som finns i kommunerna och inom de fria organisationerna
- arbeta för samverkan med andra län när det gäller utbyte av ensemble, produktioner och samproduktioner
- söka tillvarata de resurser och de möjligheter som mediatekniken erbjuder så att musiken kan sprida med hjälp av bl.a. etermedia och fonogram
- samverka med Svenska Rikskonserter, t.ex. när det gäller utvecklingsarbete och uppgifter på ett vidare nationellt eller internationellt plan. Härvid förutsätts att Svenska Rikskonserter har särskilda medel för utvecklingsarbete och för att stödja turnéer över hela eller delar av landet med regionala produktioner.

Nu i efterhand kan vi se att löftet som CEMUS gav beträffande att statens ansvar inte skulle minska var halvtomt. Finansieringen mins-

¹⁰ Det som nu är "Blåsarsymfonikerna" inom ramen för Musikaliska Kvarteret och med stöd av Region Stockholm härstammar från 1930-talets Stockholms Spårvägmäns Musikår som i sin tur uppstått ur spårvägmännens brassextett från 1906. Se mer nedan avsnitt 2.11.

kade med i runda tal 25% - lite olika för de olika länsorganisationerna - i ett beslut som bland annat motiverades av lågkonjunkturen i början av 1990-talet. Landstingen hade ju naturligtvis samma finansiella predikament. Ett första tryck på avskaffande av fast anställda musiker uppstod i flera länsmusikorganisationer. I flera regioner ansåg man även att man behövde ett mer varierat konsertutbud som bara kunde erbjudas med korttidsengagemang av frilansmusiker.

Staten bröt CEMUS löfte om fortsatt ansvarstagande för länsmusiken i ett andra steg då man införde "kultursamverkansmodellen". Den presenterades i "Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet" (SOU 2010a). De första landsting som fick kultursamverka med staten på detta sätt var Skåne¹¹, Västra Götaland¹², Halland och Gotland. De två förra är landets två till folkmängden största regioner efter Region Stockholm. Region Halland fick representera de medelstora länen. Region Gotland är landets till folkmängden minsta region. Successivt har kultursamverkansmodellen kommit att omfatta alla landets regioner utom Region Stockholm. I huvudstadsregionen kan åtta organisationer fortfarande söka sina statsanslag direkt hos Kulturrådet. De är särskilt utpekade i regeringens regleringsbrev till rådet: Internationella Vadstena-Akademin, Musikaliska Akademien, Orienteatern, Ulriksdals slottsteater, Strindbergs Intima Teater, Eric Ericsons Kammarkör, Eric Sahlström-institutet och Dansnät Sverige.

Av statens ansvar återstår enbart viss finansiering. Inte ens den är säkrad för just musiken eftersom landstingen - från 2019 omdöpta till "regionerna" - fått disponera den statliga kulturfinansieringen självständigt inom ramen för "kultursamverkansmodellen". Även andra musikinstitutioner än de som kom till vid länsmusikreformen 1988 finansieras nu inom ramen för kultursamverkansmodellen. Det gäller i första hand de orkestrar som fanns även före 1988 och som då hade en egen statlig bidragsgivning i separat budgetpost.

I kultursamverkansmodellen får regionerna sina statliga anslag efter det att Statens kulturråd godkänt deras inskickade kulturplaner. Enligt en av de handläggande tjänstepersonerna på Kulturrådet har man aldrig ifrågasatt någon sådan kulturplan (telefonsamtal våren

¹¹ Skåne län bildades 1 januari 1997 genom en sammanslagning av Malmöhus och Kristianstads län. Det nya landstinget kallade sig Region Skåne och tog även över den sjukvård och annan landstingsanknuten verksamhet som tidigare Malmö kommun drivit i egen regi. Malmö hade tidigare inte ingått i något landsting.

¹² Västra Götalands län bildades den 1 januari 1998 genom en sammanslagning av Skaraborgs, Älvsborg och Göteborgs- och Bohus län. Det nya landstinget kallar sig Västra Götalandsregionen och tog även över den sjukvård och annan landstingsanknuten verksamhet som tidigare Göteborgs kommun drivit i egen regi. Göteborg hade tidigare inte ingått i något landsting.

2022). Man har begärt kompletterande information – men aldrig ändringar. I "Spela samman" anges att "den nya analysmyndighet som regeringen har föreslagit ska inrättas bör ges i uppdrag att på ett övergripande plan följa effekterna av införandet av den nya samverkansmodellen" (SOU 2010a, s. 14). Myndigheten för Kulturanalys, sedan 2018 placerad i Göteborg, har gjort en översyn av kultursamverkansmodellens effekter inom filmområdet där man anger att "de regionala filmverksamheterna anser att deras identitet, synlighet och möjligheter till kommunikation har försämrats sedan kultursamverkansmodellens införande" (Kulturanalys 2020, s. 75). Någon motsvarande analys av samverkansmodellens effekt inom musiken har inte gjorts. Kulturrådet har enligt regeringens beslut inrättat ett "samverkansråd" för kultursamverkansmodellen. Det ska "samordna de statliga perspektiven och värna den nationella kulturpolitiska målen inom modellen". I detta råd ingår representanter för nationella organisationer inom bildkonst, biblioteksväsende, museer, film och hemslöjd - men ingen representation för musiken.

Med denna bakgrundsbeskrivning kan vi nu övergå till att studera hur de organisationer som får statligt stöd via kultursamverkansmodellen har utvecklats. I alla regioner finns någon form av verksamhet som följer på länsmusikreformen 1988. Därvid har vad som beskrivs i kulturutredningen "Tjugo års kulturpolitik 1974-1994" besannats: "Länsmusiken och Svenska Rikskonserters verksamhet är svår att följa över tid" (SOU 1995, s. 180). Men alldeles omöjligt har det inte varit. Den statistik som används är den för offentliga konserter. Alla länsmusikorganisationerna producerar därtill en riklig mängd skolkonserter och annan verksamhet för och med barn och ungdomar. Det förekommer även så kallade "interna konserter" där musiker söker upp publik i deras miljöer – det kan gälla exempelvis inom äldreomsorgen och föreningslivet. Att även beskriva den ryms inte inom denna artikels format. Låt oss ta det från norr till söder.

2. Regionerna

För tabeller och övrig statistik ansvarar jag. Alla länsmusikorganisationerna har getts möjlighet att yttra sig om hur de beskrivits i texten nedan. Många har kommit tillbaka med värdefulla kommentarer. Andra har inte reagerat.

2.1. Region Norrbotten

Norrbottens län var ett av Rikskonserters försökslän. Av tabell 1.3.2. ovan framgår att 17 offentliga konserter producerades för de då cir-

ka 250 000 invånarna i länet under spelåret 1964/1965 från Rikskonserterns då enda kontor vid Humlegården (Sturegatan 22) i Stockholm.

Då Bodens regionmusikavdelning överfördes till landstinget 1988 bestod den av en blåsarkvintett, en brassensemble, ett storband och tillsammans kunde man bilda en blåsorkester för försvarets bruk (Rikskonserter 1986, s. 31). Spelåret 1985/1986 gav bodenmusikerna 55 offentliga konserter i hemlänet varav 24 förmedlades av Rikskonserter. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 17 offentliga konserter i Norrbottens län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 72 offentliga konserter i länet, se tabell 2.1.1. Bodenensemblerna gav två konserter i övriga landet, en i Finland och en i Norge. Just detta år gavs inga offentliga konserter i Kiruna. Eftersom det normala var att lokala arrangörer beställde konserter tycks lokalt intresse ha saknats där. Någon egentlig urbaniseringseffekt fanns inte i Norrbotten vid denna tid. Däremot ett gynnande av förläggningssorten Boden.¹³

I Kulturanalys statistik för 2019 ingår även 13 konserter arrangerade av Riksteatern Norrbotten. Skälet till den lilla skillnaden i övrigt mot det Norrbottensmusiken rapporterat till denna studie direkt är inte känd.

Rikskonserter hade sedan cirka 1970 ett regionkontor i Luleå för "Övre Norrland" omfattande Norrbottens och Västerbottens län. Under spelåret 1985/86 producerade man 531 skolkonserter (varav 22% med regionmusiker), 39 interna konserter (varav 10% med regionmusiker) och 185 offentliga konserter (varav 74% med regionmusiker¹⁴) (Rikskonserter 1986, s. 23). Därtill kom Regionmusikens egenproducerade verksamhet - ofta för försvaret eller i samarbete med lokala amatörer. Observera att denna konsertstatistik avsåg hela region Övre Norrland, dvs. både Norrbottens och Västerbottens län. Hur konserterna fördelade sig över länens kommuner är inte känt - arkiverade dokument har inte påträffats. Det verkar som att regionkontoren i Övre (Luleå) och Nedre Norrland (Härnösand) underlåtit

¹³ Liksom i de flesta andra förläggningssorter var en stor andel av framträdanden inte "konserter" i egentlig mening. I många fall verkar det ha handlat om korta uppträdanden på gator, torg och köpcentra. "Fanfarblåsning" har betraktats som "konsert" liksom enstaka musiker i amatörsamverkan. Närhet och personliga nätverk i lokalsamhället torde ha spelat en stor roll. Försök har gjorts att rensa statistiken från uppenbara uppblåsningar som t.ex. då samma konsert statistikförts hos två eller flera ensembler eller en ensemble getts samma spelort och publikantal som en annan men med en något divergerande konserttid. Då har ganska säkert ensemblerna egentligen medverkat i samma konsert. Regionmusikavdelningarna i landet har uppenbarligen inte följt samma metod för att statistikföra sådana tillfällen.

¹⁴ Varför IRK rapporterar fler samarbetskonserter med Regionmusiken än vice versa är okänt. Mönstret finns i flera regioner och i den samlade statistiken för de båda organisationerna för hela riket.

att arkivera sina handlingar före 1988 enligt de direktiv som gick ut från Rikskonserters huvudkontor.

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - produce-rade Stiftelsen Norrbottensmusiken 392 konserter varav 164 offentliga konserter, 197 skolkonserter och 23 interna konserter (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 261 536 invånare varav 67 443 (26%) bodde i Luleå. Det är förmodligen Luleå som Kulturrådet i statistiken betraktar som "hemkommun". Den 30 juni 2022 hade länet 249 379 invånare (en minskning med 5% sedan 1989) varav 78 704 (32%) bodde i Luleå.

TABELL 2.1.1. *Offentliga konserter förmedlade till Norrbottens län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd | IRK | RM Boden | annan RM | Norrbottensmusiken | | | KUR | MKA | Folkmängd |
|---------------|------------------|----------------|-----------------|-----------------|---------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|------------------|
| | 1985 | 1964/65 | 1985/86 | 1985/86 | 1990 | 2000 | 2010 | 2013 | 2019 | 2019 |
| Arjeplog | 3 927 | | 2 | 1 | 5 | 3 | 2 | 3 | 4 | 2 707 |
| Arvidsjaur | 8 185 | | 4 | | 6 | 4 | | 2 | 2 | 6 143 |
| Boden | 29 029 | | 13 | 2 | 12 | 9 | 4 | 3 | 6 | 28 160 |
| Gällivare | 23 532 | 1 | 3 | | 23 | 2 | 3 | 1 | 7 | 17 449 |
| Haparanda | 9 943 | 4 | 6 | | 6 | 3 | 6 | 5 | 5 | 9 496 |
| Jokkmokk | 6 893 | | 2 | | 24 | 2 | 2 | 1 | 2 | 4 780 |
| Kalix | 19 338 | 2 | 5 | | 4 | 10 | 1 | 1 | | 15 768 |
| Kiruna | 26 862 | 4 | 0 | | 27 | 4 | 1 | 1 | 3 | 22 555 |
| Luleå | 66 557 | 5 | 6 | 2 | 24 | 20 | 34 | 47 | 37 | 78 867 |
| Pajala | 8 685 | | 3 | | 9 | | 4 | 1 | 4 | 5 973 |
| Piteå | 38 870 | 1 | 4 | 11 | 13 | 13 | 26 | 18 | 36 | 42 323 |
| Älvsbyn | 9 458 | | 2 | 1 | 3 | | 5 | 5 | 2 | 8 009 |
| Övertorneå | 4 840 | | 3 | | 4 | 3 | 1 | 2 | 1 | 3 252 |
| Övertorneå | 6 181 | | 2 | | 5 | 3 | 1 | 1 | 3 | 4 211 |
| Summa | 262 300 | 17 | 55 | 17 | 165 | 76 | 90 | 91 | 112 | 249 693 |

KÄLLOR: *Riksarkivet Arninge, Norrbottensmusiken, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys*

I juni 2022 anger länsmusikorganisationen Norrbottensmusiken på sin hemsida att den organisatoriskt tillhör Region Norrbottens enhet Kultur och utbildning i avdelningen Regional utveckling. Enligt regionens kulturplan ska man "erbjuda professionell scenkonst med varierad repertoar för barn, unga och vuxna". Verksamheten har inget eget konserthus eller motsvarande och man agerar inte själv arrangör för konserter. Man har personal både i Luleå och Piteå (således inte längre i Boden). I kulturplanen beskriver man även att "det interregionala samarbetet Musik i Norr innebär en förstärkning av musikutbudet i de fyra norrlänen genom ett turnéutbyte mellan Norrbottensmusiken, NorrlandsOperan (Region Västerbotten), Scenkonstbolaget (Region Västernorrland) och Estrad Norr (Region Jämtland Härjedalen). Som en följd av det tidigare Interreg-projektet Music on

Top har Norrbottensmusiken och Kultur i Troms [fylke i Norge] inlett samtal om samarbetsformer”.

Norrbottensmusiken har två egna ensembler: Norrbotten NEO och Norrbotten Big Band. Norrbotten NEO kom till 2007 med ett nationellt uppdrag att verka för den nutida kammarmusiken. Tillsammans med Musikhögskolan i Piteå driver man Norrbottens Kammarorkester. Även Piteå Kammaropera/Kyrkopera är en del av Norrbottensmusiken. Norrbottensmusiken bedriver tre länsrekryterade ungdomsspetsensembler med sammanlagt ett hundratal deltagare: Norrbottens Ungdomssymfoniker, Arctic Youth Orchestra och Arctic Light (vokalensemble med flickor).

Bland Kulturrådets krav för en regional kulturplan som ska ligga till grund för bidragsgivning inom ramen för kultursamverkansmodellen finns för musikens del målet att regionerna ska ”främja en god tillgång för länets invånare till ... professionell ... musikverksamhet”. I regionens kulturplan för 2018-2021 - förlängd att omfatta även 2022 - konstateras dels att ”Musiken i Norrbotten kan sägas ha en stabil infrastruktur inom utbildnings-, amatör- och det professionella musikområdet” och att man har ett etablerat system för spridning av verksamheten över länets kommuner:

Länsmusikorganisationen Norrbottensmusiken är en kulturinstitution vid Region Norrbotten som erbjuder professionell scenkonst med varierad repertoar för barn, unga och vuxna. Kontinuerliga turnéer genomförs i länets samtliga fjorton kommuner via konsertarrangörsavtal och etablerade konsertarrangörsnätverk. (Region Norrbotten 2017, s. 58).

Vad gäller frågan om urbanisering är det svårt att hitta påtagliga tecken på en sådan i Norrbotten. Visserligen har successivt allt större andel av verksamheten berört residensstaden Luleå - från 15% år 1990, via 26% år 2000 till 27% år 2019 - men det utgör fortfarande en lägre grad än vad Luleås folkmängd kan motivera. För 2019 finns den ovanliga företeelsen att den betydligt mindre staden Piteå med 17% av länets invånare hade 35% av de offentliga konserterna. Det förklaras sannolikt av Norrbottensmusikens ovan beskrivna samarbete med musikhögskolan i staden - drygt fem mil från Luleå. Piteå har under perioden 2013 till 2019 uppenbarligen gynnats något på bekostnad av Luleå. Dock kan noteras, att man från regionmusiktiden kraftigt ökat antalet konserter i Stockholm (från ingen till åtta) och utomlands (från två till 13).

Här tycks kultursamverkansmodellen inte gett stor effekt på urbaniseringen men antalet aktiviteter har ökat med 23% från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns fem konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, Svensk Jazz eller RANK (Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik) i Norrbottens län.

2.2. Region Västerbotten

Även om inte Västerbottens län var ett av Rikskonserters försökslän förmedlade man under spelåret 1964/1965 från kontoret i Stockholm fyra offentliga konserter till Umeå (2), Skellefteå och Lycksele, se tabell 1.3.2.

Norrlandsoperan grundades 1974 som en liten regional operaensemble. Man engagerade musikteatergruppen Sångens Makt - med kopplingar till Vadstena-Akademien - och dirigenten Arnold Östman som ledare. Då den ovan nämnda "Försöksverksamheten med samordnade regionala musikinstitutioner i Västerbottens län" startades sommaren 1977 fanns även en stråkkvintett anställd. Den vid denna tid lilla Norrlandsoperan förlitade sig på samarbetet med regionmusiken och det var för att underlätta det och, i grunden, att skapa ett operakapell som försöksverksamheten kom till. Projektsamordnaren blev anställd av Rikskonsert - i huvudsak på landstingets bekostnad. Ganska omgående skapades genom försöksverksamheten ett operakapell som även gav offentliga konserter på egen hand med Rikskonserters projektsamordnare som producent. Orkesterns namn var instabilt. Man prövade Umeå Symfoniorkester, Norrlands Symfoniorkester Umeå innan man fastnade för Umeå Sinfonietta. I förteckningen över Regionmusikens ensembler inför länsmusikreformen 1988 är det just Umeå Sinfonietta som anges för umeåavdelningens del kompletterad av en underhållningsensemble (Rikskonsert 1986, s. 31). Under försöksverksamhetens och sinfoniettans första år delades den upp i mindre ensembler som besökte länets mindre kommuner i vad som kallades "kommunprojekt". Under ett par veckor gav då en sådan ensemble skolkonserter och offentliga konserter, besökte äldreomsorgen och samverkade med lokala amatörer. Umeå Sinfonietta gav konserter i flera av länets kommuner utanför hemkommunen. Orkestern fick 1991 sitt nuvarande namn: Norrlandsoperans Symfoniorkester. Den har för närvarande 47 musiker. Man ger sex konsert under hösten 2022 - alla i Norrlandsoperans konsertsal i Umeå.

Spelåret 1985/1986 gav umeåmusikerna 63 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med sex offentliga konserter i Västerbottens län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 69 offentliga konserter i länet, se tabell 2.2.1. Umeåensemblerna gav 20 konserter i övriga landet och en i Finland. Just detta år gavs inga offentliga konserter i fyra av länets kommuner. Eftersom det normala var att lokala arrangörer beställde konserter tycks lokalt intresse ha saknats där. En viss urbaniseringseffekt verkar ha funnits redan vid denna tid. Sannolikt en effekt av samarbetet med Norrlandsoperan som gav merparten av sina föreställningar i Umeå. Dessutom fanns säkert en "närhetseffekt" i förläggningssorten (fotnot 13). I Kulturrådets data för 2013 finns möjligen utöver rena konserter även Norrlandsoperans musikteaterföreställningar med. De särredovisades av Kulturanalys för 2019.

Rikskonserter hade vid länsmusikreformen 1988 sedan nästan två decennier ett regionkontor i Luleå för "Övre Norrland" omfattande Norrbottens och Västerbottens län. Under spelåret 1985/86 producerade man 531 skolkonserter (varav 22% regionmusiker), 39 interna konserter (varav 10% regionmusiker) och 185 offentliga konserter (varav 74% regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

TABELL 2.2.1. *Offentliga konserter förmedlade till Västerbottens län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Umeå | annan RM | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|----------------|-----------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 2013 | 2019 | |
| Bjurholm | 3 070 | | | | 1 | 2 395 |
| Dorotea | 3 821 | 1 | 1 | 6 | 7 | 2 459 |
| Lycksele | 14 069 | 1 | 1 | 8 | 7 | 12 264 |
| Malå | 4 222 | | | | 1 | 3 034 |
| Nordmaling | 7 900 | | | | 6 | 7 100 |
| Norsjö | 5 445 | | | | | 3 971 |
| Robertsfors | 7 713 | 4 | | | | 6 786 |
| Skellefteå | 74 282 | 4 | 1 | 12 | 7 | 73 393 |
| Sorsele | 3 689 | 1 | | | 9 | 2 460 |
| Storuman | 8 201 | | 1 | 12 | 12 | 5 808 |
| Umeå | 85 108 | 47 | | 98 | 37 | 130 997 |
| Vilhelmina | 8 640 | 1 | 1 | 9 | 9 | 6 485 |
| Vindeln | 6 636 | 2 | | | 1 | 5 550 |
| Vännäs | 8 117 | 1 | | | 1 | 9 054 |
| Åsele | 4 342 | 1 | 1 | 5 | 4 | 2 807 |
| Summa | 245 255 | 63 | 6 | 150 | 102 | 274 563 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - producerade Stiftelsen Västerbottensmusiken 335 konserter varav 115 offentli-

ga konserter, 199 skolkonserter och två interna konserter (Kulturrådet 1990). Därtill kom musikteaterproduktionerna som Kulturrådet då av okänd anledning inte räknade in i statistiken. Länet hade vid ingången av året 247 521 invånare varav 88 726 (36%) bodde i Umeå. Summan av vad länsmusikorganisationerna i Norrbotten och Västerbotten producerade detta år var mindre än summan av vad Rikskonserterns regionkontor och regionmusikavdelningarna i Boden och Umeå hade åstadkommit tre år tidigare i de båda länen.

I Norrlandsoperans barndom producerades många föreställningar för turnébruk. Det var ju ganska produktionsmässigt problemfritt vid ny repertoar som kom till för just det ändamålet. Den mera traditionella operarepertoaren sattes upp i Umeå Folkets Hus. Runt 1980 tog dåvarande operachefen initiativ till en mobil teater som kunde byggas upp i större gymnastiksalar. I den gavs bland annat Mozarts *Così fan tutte* i en rad orter i länet. Men den mobila teatern verkar ha lagts i malpåse i samband med att operan fick överta den gamla brandstationen i Umeå där operaföreställningarna gavs fram till att det nuvarande operahuset – sammanbyggt med brandstationen – invigdes 2002. Hösten 2022 är den stora begivenheten av denna art Offenbachs *Hoffmans äventyr*. Tolv föreställningar planeras. Norrlandsoperan ingår som en stor och viktig del av Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans/NMD. Syftet är att de fyra nordligaste lärens musikteaterinstitutioner med hjälp av särskilda statliga medel ska kunna turnera i hela området. I NMD ingår utöver Norrlandsoperan även Norrdans i Härnösand, Barn- och ungdomsoperan inom Estrad Norr i Östersund och Piteå Kammaropera.

Region Västerbottens kulturplan 2020-2023 anger att: "I Norrlandsoperans ingår att producera, främja, stärka och utveckla opera, musikteater, dans/performance, musik och annan scenisk verksamhet samt stödja och utveckla regionens musikliv... Norrlandsoperan ska utveckla, förnya och tillgängliggöra den professionella scenkonsten" (Region Västerbotten 2020, s. 31). I organisationen Norrlandsoperan finns även en enhet för konsertförmedling till arrangörer runt om i Västerbotten. Medan operan och symfoniorkestern kan räknas till arbetet med den professionella scenkonsten arbetar enheten "Norrlandsoperan Musik" även med stödjande och främjande insatser utöver konsertförmedling. Ofta sker den senare i samarbete med föreningen Musik och teater i Lapplands inland/MOTILI.

Redan vid tiden strax före länsmusikreformen 1988 var verksamheten koncentrerad till Umeå, se tabell 2.2.1. Umeå hade 1985 35% av länets befolkning medan man hade 75% av regionmusikavdelning-

ens konserter. En urbanisering var redan tydlig. Säkert spelade de faktorer som anges i fotnot 13 in tillsammans med det samarbete man redan hade med Norrlandsoperan. Operaföreställningarna är medräknade i statistiken för 1985/1986. Länets till folkmängden näst största kommun Skellefteå hade vid denna tid den lägsta representationen regionmusikkonserter i förhållande till folkmängden. Nu har det jämnat ut sig mellan städerna. Alla övriga kommuner - förutom de två där inga konserter ägt rum - hade ett antal besök som var större än andelen av länets folkmängd motiverade. Just 2019 producerade Norrlandsoperan inga föreställningar med den traditionella operarepertoaren och verksamheten var fokuserad på föreställningar med Engelbert Humperdincks barnopera Hans och Greta. Man rapporterade bara nio föreställningar för vuxna varav sju i Umeå och två i Skellefteå. Året 2019 var ett undantag. Under åren före och efter har Norrlandsoperan även erbjudit ett traditionellt operautbud för vuxna.

Norrlandsoperan arbetar med konceptet "Årets Kulturkommun". Säsongen 2019/2020 var det Storuman som därför just detta år hade ett antal konserter, tabell 2.2.1., som vida översteg kommunens andel av länets befolkning. Spelåret 2018/2019 var det Sorsele som var årets kulturkommun.

Kulturrådets data för 2013 inkluderar sannolikt Norrlandsoperans föreställningar vilket ger en stark urbaniseringseffekt för Umeås del. 65% av verksamheten inom ramen för kultursamverkansmodellen rapporterades då för Umeå som hade 48% av länets befolkning. I Kulturanalys data för 2019 redovisas musikteater för sig och talen i tabell 2.2.1. innehåller enbart konserter. Då har Umeå en avsevärt lägre andel, 36%, av länets rapporterade offentliga konserter. Men den explicita regionala profileringen är ju opera och för ett normalår - just 2019 verkar inte ha varit ett sådant vad opera beträffar - finns en kraftig urbaniseringseffekt.

För närvarande finns fem konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Västerbottens län. Här tycks kultursamverkansmodellen gett som effekt att antalet konserter i länet minskat med 32 % från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

2.3. Region Jämtland Härjedalen

Regionmusikavdelningen i Östersund listade vid övergången till länsmusik nio olika ensemblebildningar men de var knappast unika utan

samma musiker ingick förmodligen i flera: blåsorkester, storband, kammarensemble, blåsarkvintett, brassensemble m. fl. Spelåret 1985/1986 gav östersundsmusikerna 92 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 23 offentliga konserter i Jämtlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 115 offentliga konserter i länet, se tabell 2.3.1. Östersundsavdelningen gav 23 konserter i övriga landet. För förläggningssorten Östersund är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Härjedalens kommun var en viktig avnämare av regionmusikavdelningens verksamhet.

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Nedre Norrland" omfattande även Västernorrlands och Gävleborgs län. Kontoret var placerat i Härnösand. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 288 konserter. Av dem var 176 skolkonserter (varav 67% med regionmusiker), 21 interna konserter (varav ingen med regionmusiker) och 91 offentliga konserter (varav 5% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - producerade Länsmusiken i Jämtlands län hela 861 konserter varav 495 offentliga konserter, 108 skolkonserter och 75 interna konserter i det egna länet och 183 konserter utanför länet (Kulturrådet 1990). Man lyckades rent statistiskt tredubbla vad det tidigare rikskonserterkontoret producerat för hela sin dåvarande region tre år tidigare. Men antalet besökare vid de många offentliga konserterna var dock förhållandevis begränsat: summa 3 000 personer (i genomsnitt sex personer per konsert!). Länet hade vid ingången av året 134 116 invånare varav 57 281 (43%) bodde i Östersund. Jämfört med andra län var andelen konserter med egna ensembler mycket stor liksom andelen konserter utanför länet. Det kan förmodligen vara en effekt av försvarets beställningar av musik. Den 30 juni 2022 hade länet 132 120 invånare (en minskning med 1,5% sedan 1989) och 64 306 (49%) bodde i Östersund.

TABELL 2.3.1 *Offentliga konserter förmedlade till Jämtlands län 1985 -2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Östersund | aman RM | EN* | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|---------------------|----------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 2004 | 2013 | 2019 | |
| Berg | 8 641 | 7 | 1 | 15 | 11 | 9 | 7 135 |
| Bräcke | 8 794 | 1 | | 38 | 23 | 16 | 6 175 |
| Härjedalen | 12 724 | 15 | 5 | 24 | 19 | 8 | 10 114 |
| Krokom | 13 979 | 6 | 1 | 52 | 21 | 18 | 15 352 |
| Ragunda | 7 336 | | 1 | 35 | 9 | 1 | 5 210 |
| Strömsund | 16 611 | 3 | 2 | 43 | 8 | 22 | 11 473 |
| Åre | 9 659 | 6 | 2 | 31 | 32 | 6 | 12 271 |
| Östersund | 56 446 | 54 | 11 | 248 | 108 | 38 | 64 324 |
| Summa | 134 190 | 92 | 23 | 486 | 231 | 118 | 132 054 |

* inkluderar offentliga, interna och 187 skolkonserter

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Estrad Norr, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

För frågan om urbaniseringseffekter uppvisar Region Jämtland Härjedalen en mycket speciell bild. Här var koncentrationen av konserter till Östersund mycket större 1985/1986 än 2019. I Östersund med 42% av länets befolkning ägde 57% av Regionmusikens offentliga konserter rum 1985/ 1986. Det minskade till 51% år 2004 - men i det talet ingår även alla andra slags konserter än de offentliga. År 2013 var förhållandet mellan antal och folkmängd lika. För 2019 visar Östersund en större andel av länets befolkning, 49%, än andelen konserter, 32%.

Här tycks kultursamverkansmodellen ha gett en dämpande effekt på urbaniseringen men antalet aktiviteter har minskat radikalt - med runt hälften - från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data. Scenkonstchefen kommenterar (i mejlkommunikation) detta med att: "Det har ju inte i samma utsträckning skjutits till resurser utan pengarna har ju helt enkelt i hög grad fördelats mellan olika scenkonstuttryck. Och då är det klart att antalet konserter minskat." Vad som tidigare finansierat musik har senare gått till finansiering av andra scenkonstuttryck som dans och kanske i någon mån film.

För närvarande finns fyra konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Jämtlands län. I responsen från Estrad Norr beträffande just antalet specialiserade arrangörsföreningar hänvisar scenkonstchefen (i mejlkommunikation) till att det

i ett glesbygdslän som Jämtland finns oftast inte utrymme för både en specifik musikarrangörsförening och en specifik teaterförening. Det finns oftast bara **en** förening (av något slag) på orten och den arrangerar både

konserter, teaterföreställningar, dansföreställningar, bingo eller vad som helst. Man kan inte vara så "smal" som bara kammarmusik eller jazz.

2.4. Region Västernorrland

Västernorrlands län med cirka 260 000 invånare vid mitten av 1960-talet pekades inte ut som försökslän i Konsertbyråutredningens slutbetänkande (SOU 1967). Men det verkar av tabell 1.3.1. ovan som att Rikskonserter på egen hand fattade ett sådant beslut eftersom hela 14 kvällskonserter förmedlades till länet under spelåret 1964/1965.

Regionmusikavdelningen i Sollefteå hade vid övergången till länsmusik en brassensemble, en blåsarkvintett och Nordiaensemblen som bildade grunden för den nuvarande Nordiska Kammarorkestern - numera placerad i Sundsvall. Spelåret 1985/1986 gav sollefteåmusikerna 88 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 23 offentliga konserter i Västernorrlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 116 offentliga konserter i länet, se tabell 2.4.1. Sollefteåavdelningen gav 24 konserter i övriga landet. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. I övrigt fanns knappast någon koncentrationseffekt. Kommuner-na fick en andel av verksamheten som deras respektive folkmängder kunde motivera.

TABELL 2.4.1. *Offentliga konserter förmedlade till Västernorrlands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Sollefteå | annan RM | MiV | MiV | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|--------------------------|----------------|--------------|-----------|-----------|-----------|------------|------------|----------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1990 | 2003 | 2013 | 2019 | |
| Hämösand | 27 338 | 13 | 5 | | | 52 | 13 | 25 012 |
| Kramfors | 25 223 | 11 | 3 | | | 12 | 10 | 18 005 |
| Sollefteå | 25 401 | 36 | | | | 17 | 11 | 18 814 |
| Sundsvall | 93 181 | 17 | 8 | 7 | | 75 | 74 | 99 383 |
| Timrå | 18 279 | 2 | 2 | | | 2 | 3 | 17 923 |
| Ånge | 13 001 | 4 | 1 | | | 6 | 11 | 9 233 |
| Ömsköldsvik | 59 891 | 10 | 4 | | | 16 | 15 | 55 823 |
| region outside Sundsvall | | | | | 14 | | | |
| Total | 262 314 | 93 | 23 | 21 | 74 | 180 | 137 | 244 193 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Scenkonst Västernorrland (MiV), Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Nedre Norrland" omfattande även Jämtlands och Gävleborgs län. Kontoret var placerat i Härnösand. För hela denna region producerade

de man 1985/1986 summa 288 konserter. Av dem var 176 skolkonserter (varav 67% med regionmusiker), 21 interna konserter (varav ingen med regionmusiker) och 91 offentliga konserter (varav 5% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Det verkar som att regionkontoren i Övre (Luleå) och Nedre Norrland (Härnösand) underlåtit att arkivera sina handlingar före 1988 enligt de direktiv som gick ut från Rikskonserterns huvudkontor. Märkligt nog verkar det som att det enda dokument som arkiverats för Nedre Norrland är instruktionsbrevet från Stockholm beträffande riktlinjer för arkiveringen. Instruktioner som man inte verkar ha hört sammat. Brevet finns i kopia hos Landsarkivet i Härnösand.

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - produceerade Stiftelsen Musik i Västernorrland 497 konserter varav 144 offentliga konserter, 203 skolkonserter och 150 interna konserter (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 259 964 invånare varav 92 983 (36%) bodde i den största staden Sundsvall. Det är lite oklart vad Kulturrådet betraktade som "hemkommun". Sannolikt fanns vid denna tid de fast anställda musikerna kvar i Sollefteå medan övrig personal fanns i Härnösand. Med tanke på den stora andelen "övriga kommuner" ingår länets folkrikaste kommun, Sundsvall, i den kategorin. Den 30 juni 2022 hade länet 244 104 invånare (en minskning med 6% sedan 1989) och 99 421 (41%) bodde i Sundsvall.

Nordiska Kammarorkestern bildades 1990 som en del av länsmusikorganisationen. Dess hemmascen är Tonhallen i Sundsvall som invigdes 1986. Orkestern delar upp sig i mindre ensembler för kammarmusikrepertoaren. Musik Västernorrland har även ett brett utbud av frilansproduktioner. Organisationen är en del av Scenkonst Västernorrland AB som ägs till 60% av regionen och till 40% av Sundsvalls kommun. En övervikt av konserter i Sundsvall är därför motive-rad.

Enligt tabell 2.4.1. var regionmusikavdelningens lokaliseringsort Sollefteå extremt gynnad med 39% av dess offentliga verksamhet men bara 10% av länets befolkning. I Kulturanalys statistik för 2019 finns elva konserter bokförda i Sollefteå, vilket utgör en andel av Scenkonstbolagets verksamhet som kan sägas vara motiverad av kommunens andel av länets folkmängd - båda var 8% 2019. Hela 54% av länets konserter ägde 2019 rum i Sundsvall med 41% av befolkningen. På regionmusiktiden gav avdelningen 22% av sina konserter i Sundsvall som på den tiden hade 36% av länets befolkning. Musik Västernorrland är numera baserad i Sundsvall och den radikala förskjutningen av verksamheten dit bör ses som en kombination av

närhets- och urbaniseringseffekt. Närhetseffekten gällde ju tidigare i stället Sollefteå. Koncentrationen till Sundsvall motiveras av eller, omvänt, motivera kommunens delägande och delfinansiering av bolaget.

I Kulturrådets tal för 2013 är det i stället Härnösand som är särskilt gynnat med 29% av verksamheten men bara 10% av befolkningen. I Västernorrland tycks kultursamverkansmodellen ha gett en minskning med en fjärdedel från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns sju konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Västernorrlands län.

2.5. Region Gävleborg

Från 1981 inrättade Rikskonserter ett tionde regionkontor. Det var avsett för de nuvarande regionerna Gävleborg och Dalarna. Det baserades på ett samarbetsavtal mellan dåvarande landstingen och det statliga Rikskonserter. Landstingen skulle stå för 25% var av personal- och kontorskostnaderna för det nya regionkontoret i Falun och filialkontoret i Gävle. Avtalet styrde hur den regionala musikverksamheten i de båda länen skulle utföras med musikalisk genrebredd, samarbete med lokala arrangörer, skolkonserter, kombination av frilansmusiker och anställda musiker etc. (Celsing 2021, s. 123).

Gävleborgs län var ett av två län som vid länsmusikreformen 1988 saknade regionmusikavdelning. Myndigheten Regionmusiken arbetade dock även i Gävleborgs län men med ensembler från annat håll – främst Falun. Spelåret 1985/1986 gav ensembler från främst angränsande län 36 konserter i Gävleborg, se tabell 2.5.1. En viss övervikt fanns i Gävle. Befolkningen i Sandviken fick däremot en betydligt mindre andel tillfällen att möta regionmusikensemble än folkmängden kunde ha gett anledning till.

Dock fanns i länet, till skillnad från i de flesta andra av landets län, sedan redan 1912 en professionell symfoniorkester baserad i Gävle. Den hade ett eget anslag från staten. Den drivs numera av Gävle kommun med ett anslag även från Region Gävleborg. Det senare är till del finansierat av staten via kultursamverkansmodellen. 2022 är stadens andel av de offentliga bidragen 58%, regionens 23% och statens 19%. Orkesterns regionala omsorg var mera påtaglig 1985/1986 med 36% av de offentliga orkesterkonserterna i länet utanför Gävle mot bara 15% enligt Kulturanalys statistik för 2019.

För spelåret 1986/1987 har Rikskonserters Gävle-Dala-kontor arkiverat turnéplaner och enstaka arrangörskontrakt för 30 offentliga konserter i Gävleborg, se tabell 2.5.1. Av dessa konserter ägde 77% rum i de mindre kommunerna.

Statens finansiering till länsmusikorganisationerna baserades på vad man tidigare bekostat för regionmusikavdelningarna och Rikskonserters regionkontor. I en utredning 1997 gjord av Statens kulturråd föreslås att Gävleborgs län skulle få ett med 13,5% utökat statsbidrag samtidigt som tilldelningen till de län som haft regionmusikavdelningar skulle få en motsvarande minskad tilldelning. Riksdagens socialdemokratiska ledamöter från Gävleborg motionerade om att detta även skulle bli fastställt av riksdagen. Kulturutskottet avsåg (KrU 1997) vilket även blev kammarens beslut. I beslutet ingick en minskning av statens hela länsmusikanslag med 25 milj. kr 1998 och lika mycket ytterligare 1999.

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - producerade Musik Gävleborg 426 konserter varav 156 offentliga konserter, 140 skolkonserter och 103 interna konserter (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 287 004 invånare varav 87 747 (31%) bodde i Gävle. Den 30 juni 2022 hade länet 287 874 invånare (en ökning med 0,3% sedan 1989) och 103 329 (36%) bodde i Gävle.

TABELL 2.5.1. *Offentliga konserter förmedlade till Gävleborgs län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | 1985/86 | | 1986/87 | | Kultur GB | KUR | MKA 2019 | | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|-----------------|-------------|----------------|-------------|------------------|-------------|-----------------|------------------|-----------------------|
| | | annan RM | GäSO | IRK | 2002 | 2013 | 2019 | GäSO | Kultur GB | |
| Bollnäs | 27 871 | 2 | 5 | 6 | 24 | 2 | 32 | 2 | 5 | 26 753 |
| Gävle | 87 784 | 16 | 50 | 7 | 25 | 106 | 55 | 72 | 16 | 103 136 |
| Hofors | 12 368 | 1 | 2 | 1 | 8 | | 8 | | | 9 578 |
| Hudiksvall | 37 604 | 1 | 6 | 2 | 16 | 3 | 33 | 4 | 2 | 37 744 |
| Ljusdal | 21 161 | 2 | 3 | 1 | 18 | 1 | 23 | 1 | 2 | 18 804 |
| Nordanstig | 11 603 | 1 | 2 | 1 | 2 | | 7 | | | 9 480 |
| Ockelbo | 6 438 | 1 | 2 | 2 | 2 | | 1 | | | 5 865 |
| Ovanåker | 13 613 | 2 | 3 | 2 | 8 | | 10 | | 1 | 11 711 |
| Sandviken | 40 423 | 2 | 1 | 5 | 17 | | 40 | | 1 | 39 250 |
| Söderhamn | 30 288 | 8 | 4 | 3 | 14 | | 22 | 1 | 7 | 25 446 |
| Summa | 289 153 | 36 | 78 | 30 | 134 | 112 | 231 | 80 | 34 | 287 767 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet Uppsala, Regionarkivet Gävleborg, Gävle Symfoniorkester, Kultur Gävleborg ("Kultur GB"), Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

Gävle Symfoniorkester har bland sina uppdragsmål att 1. vara en stolthet för Gävle men att även 2. nå ut till en ny publik genom att spela på nya scener och arenor lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Orkestern gjorde 2019 enligt sin årsredovisning summa

108 publika framträdanden varav 84 i Gävle, tio i övriga länet, åtta i konserthus i Mellansverige och fem konserter i Finland, inkl. Åland. Orkestern delar periodvis upp sig i mindre grupper varvid någon kan medverka i en produktion vid Folkteatern och några andra musiker medverka i El Sistema-verksamhet eller den regionala symfoniorkestern.

I tabell 2.5.1. anges dock de lägre tal som Kulturanalys noterat. Konserterna i det egna konserthuset i Gävle, invigt 1998, utgjorde hos Kulturanalys hela 84 % av konserterna i länet medan stadens folkmängd enbart utgjorde 36% av länets. Det är förstås ett tecken på en avsevärd urbanisering. Å andra sidan ställer symfoniorkesterverksamhet krav på lokalerna som långt ifrån alla kommuner kan tillgodose på ett tillfredsställande sätt. 42% av orkesterns bidrag kom från regionen och staten. Som vi ska se även för andra regioner nedan är symfoniorkesterverksamheten mycket urban. Man gästar gärna varandras konserthus men mera sällan de små och mellanstora kommunerna i sina egna regioner.

Den verksamhet som bedrivs från regionens kulturavdelning och som bygger på länsmusikreformen 1988 har uppvisat en remarkabel utveckling. Den fördubblades från mitten av 1980-talet till millennieskiftet. Verksamheten har utvecklats kvantitativt även därefter - med 72% mellan 2002 och 2019, se tabell 2.5.1. Det finns ingen påtaglig urban koncentration. Snarast tvärtom eftersom Gävles antal konserter vad gäller länsmusiken från Kultur Gävleborg per invånare är den näst lägsta i länet. Varför Kulturanalys tal i tabell 2.5.1. är så radikalt annorlunda än vad Kultur Gävleborg redovisat direkt till denna studie är inte känt i detalj. Man informerar studien om att man räknat bort de konserter som Kultur Gävleborg rapporterat som "främjande". Dessutom har man gjort försök att eliminera dubbelredovisningar av aktiviteter på både Kultur Gävleborg och lokala konsertarrangörer. Men samma ambition har man även haft beträffande andra regioner.

Symfoniorkesterns konserter är däremot mycket "urbana". Men länsmusikenhetens verksamhet i andra kommuner visar att den tvärtom är mera "rural". För åren under 1980-talet pekar talen i tabell 2.5.1. mot att hälften av konserterna från Regionmusiken, Rikskonserter och symfoniorkestern genomfördes i Gävle som då hade 30% av länets befolkning. I Kulturrådets statistik för 2013 genomfördes 95% av konserterna av de två separata organisationerna Kultur Gävleborg och Gävle Symfoniorkester inom ramen för kultursamver-

kansmodellen i Gävle. I Kulturanalys tal för 2019 är Gävles andel av konserterna 85% medan andelen av befolkningen bara är 26%.

I Gävleborg tycks kultursamverkansmodellen gett som effekt att antalet aktiviteter har minskat radikalt - med runt hälften - från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data. I tabell 2.5.1. finns även med de tal som Kultur Gävleborg delgivit denna studie direkt.

För närvarande finns 15 konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Gävleborgs län. Det är ett av de föreningstätaste länen i landet.

2.6. Region Dalarna

Under Rikskonserters försöksperiod gav man under spelåret 1964/1965 sex kvällskonserter i Dalarnas (då Kopparbergs) län varav fyra i Falun och en i vardera Borlänge och Mora, se tabell 1.3.1. Länet var inte ett av Rikskonserters försökslän.

Regionmusikavdelningen i Falun hade vid övergången till lands-tinget 1988 en brasskvintett, en blåsarkvintett och något man kallade "Verkstadsgruppen". De två förra ingår nu i Dalasinfoniettan som är Musik i Dalarnas enda ensemble. Spelåret 1985/1986 gav falumusikerna 65 offentliga konserter i hemlandet, varav 13 i Rikskonserters regi. Andra regionmusikavdelningar bidrog med tio offentliga konserter i Dalarnas län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 73 offentliga konserter i länet, se tabell 2.6.1. Faluavdelningen gav 33 konserter i övriga landet, varav 18 i Gävleborg. Fem konserter gavs utomlands, varav två i Newport, USA. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Kommunerna i övrigt fick en andel av verksamheten som deras respektive folkmängder kunde motivera. Säter är dock ett undantag. Sannolikt hade man detta år någon form av projektverksamhet med någon samarbetspart där.

Rikskonserters verksamhet i länet sköttes vid mitten av 1980-talet av regionkontoret för "Gävle-Dala" omfattande även Gävleborgs län. Regionkontoret var placerat i Falun. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 1 172 konserter. Av dem var 878 skolkonserter (varav 19% med regionmusiker), 129 interna konserter (varav två med regionmusiker) och 165 offentliga konserter (varav 18% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23). Spelåret därefter har man arkiverat turnéplaner och enstaka arrangörskontrakt för avsevärt färre offentliga konsert - summa 17 i Dalarna, se tabell

2.6.1. Med tanke på den radikala minskningen kan det dock, liksom för Gävleborg, finnas brister i arkiveringen.

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - produce-rade Musik i Dalarna 430 konserter varav 107 offentliga konserter, 284 skolkonserter och 15 interna konserter (Kulturrådet 1990). Lä-net hade vid ingången av året 284 407 invånare varav 52 448 (18%) bodde i "hemkommunen" Falun och ytterligare 46 343 i närbelägna Borlänge. Summa 35% av länets invånare bodde i de två kommuner-na tillsammans. De två länsmusikorganisationerna i Gävleborgs och Dalarnas län nådde tillsammans en produktion som rent statistiskt omfattade bara 75% av vad det tidigare rikskonsertkontoret hade åstadkommit tre år tidigare. Dalarnas läns folkmängd den 30 juni 2022 var 288 715 invånare (en ökning med 1,5% sedan 1989). I Falun bodde 59 923 (21%) och 52 317 i Borlänge. Summa 39% av lä-nets invånare bodde i de två kommunerna tillsammans.

Länets orkester, Dalasinfoniettan, har Kristinehallen i Falun som sin hemmascen. Den har dock uppfattats som otillräcklig för ändamålet. Sedan flera år finns en process igång för en radikal ombyggnad i vilken Nya Kristinehallen på kommunens hemsida omtalas som "ett attraktivt och tillgängligt konserthus i Falun för publiken". Bygglövet har vunnit laga kraft och man planerar för byggstart innevarande höst 2022.

TABELL 2.6.1. *Offentliga konserter förmedlade till Dalarnas län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Falun | annan RM | IRK | KUR | MiD | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|-----------------|-----------------|----------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 2013 | 2019 | 2019 | |
| Vansbro | 8 150 | 2 | 1 | 2 | 2 | | | 6 776 |
| Orsa | 7 353 | 1 | 1 | 2 | 4 | 2 | 2 | 6 918 |
| Älvdalen | 8 266 | 2 | | 1 | 5 | 2 | 2 | 7 042 |
| Malung-Sälen | 11 683 | 2 | | 1 | 1 | | | 10 218 |
| Gagnef | 9 877 | 2 | | 1 | 1 | 2 | 2 | 10 502 |
| Smedjebacken | 13 280 | 1 | 2 | | 1 | | | 10 933 |
| Rättvik | 10 967 | | | | 18 | 3 | 23 | 11 103 |
| Säter | 11 201 | 17 | | | 1 | 2 | 2 | 11 242 |
| Hedemora | 16 894 | 1 | 3 | 1 | 1 | | | 15 458 |
| Leksand | 13 930 | 2 | | 2 | 8 | 3 | 4 | 16 012 |
| Mora | 19 892 | 3 | | 1 | 10 | 5 | 5 | 20 670 |
| Avesta | 24 969 | 3 | | 1 | 2 | 1 | 2 | 22 925 |
| Ludvika | 29 907 | 1 | | 2 | 5 | 5 | 5 | 26 497 |
| Borlänge | 45 858 | 4 | 1 | 1 | 10 | 4 | 4 | 52 254 |
| Falun | 51 653 | 24 | 2 | 2 | 22 | 35 | 37 | 59 837 |
| Summa | 232 227 | 65 | 10 | 17 | 91 | 64 | 88 | 228 550 |

KÄLLOR: *Riksarkivet Arninge, Landsarkivet Uppsala, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.*

Musik i Dalarna finansieras nu av staten via kultursamverkansmodellen, Region Dalarna och kommunerna Falun och Borlänge. Om vi lägger samman Regionmusikens statistik för 1985/1986 och IRKs för året efter producerades 92 konserter varav 37% förlades till Falun och Borlänge som tillsammans hade 35% av länets befolkning. Med tanke på kommunbidragen från de två städerna nu vore det väl motiverat med en övervikt av konserter i dem jämfört med i övriga länet. Det är även det som uppvisas i Kulturanalys statistik för Musik i Dalarna där 55% av alla offentliga konserter registrerats i Falun. Antalet offentliga konserter som 2019 producerades av Musik i Dalarna var betydligt färre än vad som producerades på 1980-talet av de statliga institutionerna. Kulturpolitikerna i Dalarna har ju prioriterat orkesterverksamheten i Dalasinfoniettan vilket gett som följd att kvantiteten minskat och urbaniseringen ökat radikalt.

I Kulturanalys statistik för vad som totalt producerats i musikkväg inom ramen för kultursamverkansmodellen ingår utöver Musik i Dalarna även Folkmusikens Hus i Rättvik.

I Dalarna tycks kultursamverkansmodellen inte gett någon påtaglig effekt - vare sig positivt eller negativt - i antalet aktiviteter från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns tio konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Dalarnas län.

2.7. Region Värmland

Regionmusikavdelningen i Karlstad hade vid övergången till landstinget 1988 en träblåsarensemble, en stråkkvartett och något man kallade "Klaraborgsensensemblen" efter huset med de repetitionslokaler man förfogade över. De två förra ingår nu i Wermland Operas orkester som är verksamhetens enda fast anställda ensemble. Spelåret 1985/1986 gav karlstadsmusikerna 85 offentliga konserter i hemlandet, varav en i Rikskonserters regi. Andra regionmusikavdelningar bidrog med tre offentliga konserter i Värmlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 88 offentliga konserter i länet, se tabell 2.7.1. Avdelningen i Karlstad gav elva konserter i övriga landet. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Fyra kommuner besöktes inte alls. Eftersom det normala var att lokala arrangörer beställde konserter tycks lokalt intresse ha saknats där. Yt-

terligare två besöktes inte av karlstadsmusikerna men av ensembler från andra regionmusikavdelningar. Detta talar för att musikerna vid avdelningen i Karlstad var mera fokuserade på förläggningsorten än vad som var vanligt i de flesta andra län.

Det som nu kallas Wermland Opera kom till vid mitten av 1970-talet som ett samarbete mellan regionmusikavdelningen och det som då var "Musikteatern i Värmland". Det tycks ha gett en viss urbaniseringseffekt redan 1985/1986.

Rikskonserters verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Bergslagsregionen" omfattande även Dalarnas (före 1981) och Örebro län. Regionkontoret var placerat i Karlstad. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 717 konserter. Av dem var 602 skolkonserter (varav 7% med regionmusiker), 32 interna konserter (varav ingen med regionmusiker) och 83 offentliga konserter (varav 16% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - producerade Värmlands teater- och musikstiftelse 138 konserter varav 63 offentliga konserter, 50 skolkonserter och 9 interna konserter (Kulturrådet 1990). Därtill kom musikteaterproduktionerna som Kulturrådet av någon anledning inte räknade in i sin statistik. Länet hade vid ingången av året 280 694 invånare varav 75 412 (27%) bodde i Karlstad. Den 30 juni 2022 hade länet 283 343 invånare (en ökning med 1% sedan 1989) och 95 575 (34%) bodde i Karlstad

TABELL 2.7.1. *Offentliga konserter förmedlade till Värmlands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Karlstad | annan RM | KUR | MKA | Folkmängd |
|---------------|-----------------------|--------------------|-----------------|-------------|-------------|------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 2013 | 2019 | |
| Arvika | 26 558 | 2 | | 6 | 1 | 25 854 |
| Eda | 9 392 | | | 5 | | 8 490 |
| Filipstad | 13 709 | | | 2 | 1 | 10 403 |
| Forshaga | 11 583 | | | 8 | 2 | 11 606 |
| Grums | 10 224 | 1 | | 3 | 2 | 9 091 |
| Hagfors | 16 482 | 1 | | 3 | | 11 553 |
| Hammarö | 12 888 | 1 | | 5 | 11 | 16 765 |
| Karlstad | 74 439 | 60 | | 107 | 64 | 95 408 |
| Kil | 11 432 | | | 2 | 1 | 12 134 |
| Kristinehamn | 26 107 | 3 | | 4 | 4 | 24 099 |
| Munkfors | 4 809 | 3 | | | 5 | 3 680 |
| Storfors | 5 333 | | 1 | | | 3 948 |
| Sunne | 13 112 | | 1 | 12 | 1 | 13 355 |
| Säffle | 18 149 | 3 | 1 | 4 | 2 | 15 396 |
| Torsby | 15 137 | 7 | | 10 | 4 | 11 472 |
| Årjäng | 9 829 | 4 | | 4 | 2 | 9 942 |
| Summa | 254 217 | 85 | 3 | 175 | 100 | 261 782 |

KÄLLOR: *Riksarkivet Arninge, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.*

Redan 1985/1986 fanns en klar koncentration av verksamheten till Karlstad. Staden hade då 29% av länets befolkning men 68% av Regionmusikens konserter. Sannolikt fanns redan då ett starkt inflytande från samarbetet med Värmlandsoperan. I Kulturanalys statistik för 2019 var 64% av Stiftelsen Värmlandsoperans konserter (alltså inte musikteaterföreställningarna - de tillkommer) förlagda till Karlstad som då hade 36% av länets befolkning. Alla Värmlandsoperans 68 musikteaterföreställningar för vuxna ägde rum i Karlstad. Uppenbarligen har man i länet fattat kulturpolitiska beslut som inneburit en kraftfull urbanisering inom ramen för kultursamverkansmodellen.

I Värmland tycks kultursamverkansmodellen gett som effekt att antalet aktiviteter minskade med 43% från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns elva konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Värmlands län.

2.8. Region Örebro län

Regionmusikavdelningen i Örebro hade vid övergången till landstinget 1988 en brasskvintett och två ensembler med lite oklar besättning: Black River Band och Slottskapellet. Spelåret 1985/1986 gav örebromusikerna 49 offentliga konserter i hemlänet och fyra konserter i övriga landet. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Även om man justerar ner andelen där av detta skäl fanns ett gynnande av just Örebro. Fyra kommuner besöktes inte alls. Eftersom det normala var att lokala arrangörer beställde konserter tycks lokalt intresse ha saknats där. Musikerna vid avdelningen i Örebro var mera fokuserade på förläggningssorten än vad som var vanligt i de flesta andra län.

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Bergslagsregionen" omfattande även Dalarnas (före 1981) och Värmlands län. Regionkontoret var placerat i Karlstad. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 717 konserter. Av dem var 602 skolkonserter (varav 7% med regionmusiker), 32 interna konserter (varav ingen med regionmusiker) och 83 offentliga konserter (varav 16% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Musik för Örebro län 83 offentliga konserter, 144 skolkonserter och 69 interna konserter. Med de fyra konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sam-

manlagt 300 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 270 031 invånare varav 119 824 (44%) bodde i Örebro. Den 30 juni 2022 hade länet 307 187 invånare (en ökning med 14% sedan 1989) och 156 971 (51%) bodde i Örebro.

I Örebro fanns från 1952 ett etablerat samarbete med en befintlig, statsunderstödd professionell stråkorkester. Tillsammans gav man som symfoniorkester sina konserter i Örebro Konserthus som invigdes 1932. I länet fanns därför en påtaglig urbaniseringseffekt redan 1985/1986.

I samråd med Kulturanalys har jag valt att betrakta dess statistik som bortfall eftersom kvantiteten är så låg att det måste vara något fel. I tabell 2.8.1. anges därför länsmusikorganisationens egna statistik.

TABELL 2.8.1. *Offentliga konserter förmedlade till Örebro län 1985-2019.*

| <u>Kommun</u> | <u>Folkmängd 1985</u> | <u>RM Örebro</u> | <u>annan RM</u> | <u>LiÖ</u> | <u>KUR</u> | <u>LiÖ</u> | <u>Folkmängd 2019</u> |
|-----------------|-----------------------|------------------|-----------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | <u>1985/86</u> | <u>1985/86</u> | <u>2010</u> | <u>2013</u> | <u>2019</u> | |
| Askersund | 11 614 | 1 | 1 | | | | 11 534 |
| Degerfors | 11 912 | 1 | | | | | 9 534 |
| Hallsberg | 16 699 | 1 | 1 | | | | 16 196 |
| Hällefors | 9 839 | 1 | 1 | | | | 6 849 |
| Karlskoga | 35 028 | 1 | 1 | | | | 30 437 |
| Kumla | 17 786 | | | | 2 | | 22 144 |
| Laxå | 7 972 | | | | | | 5 582 |
| Lekeberg | 6 788 | | | | 1 | | 8 603 |
| Lindesberg | 24 631 | | 2 | | | | 23 601 |
| Ljusnarsberg | 6 644 | 2 | | | | | 4 604 |
| Nora | 10 043 | 1 | | | | | 10 721 |
| Örebro | 111 255 | 49 | 8 | 95 | 40 | 144 | 156 987 |
| länet ej Örebro | | | | 97 | | 20 | |
| utanför länet | | | | 12 | | 7 | |
| Summa | 270 211 | 57 | 14 | 204 | 43 | 171 | 306 792 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, *Länsmusiken i Örebro ("LiÖ")*, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

I Örebro län fanns redan på 1980-talet en mycket kraftig centralisering till staden Örebro. 80% av regionmusikavdelningens konserter ägde rum i Örebro som då hade 41% av länets befolkning. Enligt Länsmusikens egna statistik för 2019 ägde 84% av konserten rum i Örebro som nu har 51% av länets befolkning. Även om Örebro kommun äger 91% av Länsmusiken och Region Örebro län bara de resterande nio procenten finns i regionens kulturplan ett direktiv om "att

länsmusiken ska sträva efter att nå länets alla kommuner med sin verksamhet ..." (Region Örebro län 2019, s. 30). Det verkar inte vara en ambition som till någon högre grad delas av Länsmusiken.

Om vi tar fasta på statistiken från Kulturrådet för 2013 och från länsmusiken för 2019 tycks det som att kultursamverkansmodellen gett som effekt att antalet aktiviteter minskade med 16% från 2013 till 2019. Det är dock inte mer än att det kan röra sig om tillfälligheter.

För närvarande finns bara fyra konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Örebro län.

2.9. Region Västmanland

Västerås regionmusikavdelning gav under en månad i början av 1973 (veckorna 3-8 varav vecka 7 var sportlovssemester) inom det civila kulturlivet sju interna konserter i mindre ensemblekonstellationer, två eller möjligen tre skolkonserter, sex offentliga konserter (varav tre som förstärkning av musikkåren i Strängnäs). Men fortfarande var försvaret en viktig samarbetspartner med fem framträdanden: en som militärmusikkår vid en s. k. krigsmans erinran i Västerås, två lunchkonserter som kår vid Västmanlands flygflottilj (F1) respektive Göta livregemente (P1) i Enköping samt två lunchkonserter vid F1 med brassensemble respektive spelmannskvintett (Landsarkivet i Uppsala, kod nr 11267/F 1 a/2). De båda försvarsenheterna är nedlagda sedan länge.

Regionmusikavdelningen i Västerås hade vid övergången till landstinget 1988 tre ensembler med lite oklar besättning: Hässlöbrasset, Kammarspelarna och Tonbandet. Spelåret 1985/1986 gav man 77 offentliga konserter i hemlänet, varav två förmedlade av Rikskonserter. Andra regionmusikavdelningar bidrog med fyra offentliga konserter i Västmanlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 81 offentliga konserter i länet, se tabell 2.9.1. Avdelningen i Västerås gav hela 28 konserter i övriga landet och dessutom två i Tyskland. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Fyra kommuner besöktes inte alls av avdelningen i Västerås. Avdelningen var mera fokuserade på förläggningssorten än vad som var vanligt i många andra län. I Västerås fanns vid denna tid ett etablerat samarbete med en befintlig deltidsprofessionell stråkorkester som från 1955 uppbar visst statsbidrag. I Västmanland fanns en påtaglig urbaniseringseffekt redan 1985/1986.

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Östra regionen" omfattande även Södermanlands och Östergötlands

län. Regionkontoret var placerat i Norrköping. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 1 284 konserter. Av dem var 1 008 skolkonserter (varav 16% med regionmusiker), 128 interna konserter (varav 47% med regionmusiker) och 77 offentliga konserter (varav 31% med regionmusiker) (Rixskonserter 1986, s. 23). Spelåret därpå förmedlade regionkontoret i Norrköping 36 offentliga konserter till kommunerna i länet, se tabell 2.9.1. Flest konserter beställdes av arrangörer i Hallstahammar kommun (13 st) varav elva gavs på Strömsholms slott. Kommunerna Arboga, Kungsör och Norberg var inte intresserade. Arrangörer i länets största stad, Västerås, beställde blott två konserter av Rixskonserterens regionkontor i Norrköping. Således genomfördes 94% av rikskonserterverksamheten i de mindre kommunerna. Det kompenserade till en del det kraftiga fokus som regionmusikavdelningen i Västerås hade på sin förläggningsort.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Musik i Västmanland 180 offentliga konserter, 138 skolkonserter och 117 interna konserter. Med de 14 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 449 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 254 847 invånare varav 117 717 (46%) bodde i Västerås.

TABELL 2.9.1. *Offentliga konserter förmedlade till Västmanlands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Västerås | annan RM | IRK | MiV | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|-----------------|-----------------------|--------------------|-----------------|----------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 1995 | 2013 | 2019 | |
| Arboga | 14 441 | 3 | | | 9 | 31 | 11 | 14 100 |
| Fagersta | 13 989 | 2 | 1 | 4 | 11 | 43 | 7 | 13 319 |
| Hallstahammar | 16 854 | 3 | 1 | 13 | 8 | 53 | 8 | 16 608 |
| Kungsör | 8 322 | | 1 | | 3 | 23 | 10 | 8 787 |
| Köping | 26 371 | 1 | | 1 | 8 | 45 | 15 | 26 133 |
| Norberg | 6 485 | | | | | 12 | 12 | 5 714 |
| Sala | 21 000 | | | 3 | 10 | 1 | 14 | 22 998 |
| Skinnskatteberg | 5 271 | 1 | | 4 | 7 | 38 | 22 | 4 371 |
| Surahammar | 11 234 | | 1 | 9 | 7 | 29 | 18 | 10 099 |
| Västerås | 117 706 | 67 | 2 | 2 | 32 | 34 | 220 | 156 838 |
| Summa | 241 673 | 77 | 6 | 36 | 95 | 309 | 337 | 278 967 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Regionarkivet Västmanland (MiV), Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Västerås andel av länets folkmängd har ökat successivt. År 1985 bodde 49% av västmanlänningarna där medan andelen av konserterna med Regionmusiken och Rixskonserter var hela 71%. Uppenbarligen fanns en väldig fokusering till länets storstad redan då. Men till 1995 hade andelen konserter i Västerås minskat till bara en tredjedel av

länets konserter. Musik i Västmanland hade, se tabell 2.9.1. uppenbarligen arbetat upp ett effektivt kontaktnät i länet. Dessutom gav Musik i Västmanland 49 konserter i övriga Sverige – mest i Mälardalen – vilket utgjorde en tredjedel av vad man totalt producerade 1995 (144 offentliga konserter).

Den statsunderstödda stråkensemble som fanns redan före länsmusikreformen 1988 ingår nu i Västmanlandsmusiken och ingår sedan flera decennier i den deltidsanställda (60%) Västerås Sinfonietta.

Nu bor 56% av länets invånare i Västerås. I Kulturanalys statistik för 2019 ägde 76% av konserten rum där. Den urbanisering av det regionala musiklivet i Västmanland som kunde iakttagas redan för fyra decennier sedan finns således kvar. Den kan ha ökat efter invigningen av Västerås konserthus i september 2002. Av alla Västerås Sinfoniettas offentliga konserter ägde 94% rum i hemstaden. Men det ska noteras att Västmanlandsmusiken numera drivs som ett kommunalförbund på uppdrag av huvudägaren Västerås stad (90%) och minoritetsägaren Region Västmanland (10%). Det motiverar att Västerås för en hög andel av verksamheten. Likafullt är man skyldiga att uppfylla kultursamverkansmodellens statliga direktiv.

I Västmanland tycks kultursamverkansmodellen gett en liten positiv effekt om 9% från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns elva konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Västmanlands län.

2.10. Region Uppsala

Regionmusikavdelningen i Uppsala hade vid övergången till landstinget 1988 fem ensembler: Omnibus, Omnibus Kammarblåsare, Omnibus Big Band, Omnibus Brasskvintett och Bostonpojarna. Spelåret 1985/1986 gav man 61 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med tolv offentliga konserter i Uppsala län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 73 offentliga konserter i länet, se tabell 2.10.1. Avdelningen i Uppsala gav hela 32 konserter i övriga landet och dessutom fyra utomlands. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 ganska tydligt. Men i förhållande till folkmängden gynnades faktiskt Heby kommun mera. Någon påtaglig urbaniseringseffekt fanns inte 1985/1986.

Regionmusiken 1985/1986 och Rikskonserter 1986/1987 gav tillsammans 126 konserter i och utom länet medan Musik i Uppland 2000 kontrakterat totalt 69 konserter så man verkar ha haft svårt att

hålla uppe volymen. Kanske man i stället ökat volymen för andra slags verksamheter, t.ex. skolkonserter. Utöver de konserter som gavs i länet år 2000 producerade Musik i Uppland 25 för övriga Sverige och en för Hannover.

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Stockholmsregionen" omfattande även Stockholms län och Gotland. Regionkontoret var samlokaliserat med huvudkontoret i Stockholm. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 693 konserter. Av dem var 557 skolkonserter (varav 37% med regionmusiker), 57 interna konserter (varav 27% med regionmusiker) och 77 offentliga konserter (varav två med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

TABELL 2.10.1. *Offentliga konserter förmedlade till Uppsala län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Uppsala 1885/86 | annan RM | IRK 1986/87 | MiU 2000 | KUR 2013 | MKA 2019 | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|-------------------------------|-----------------|------------------------|---------------------|---------------------|---------------------|-----------------------|
| Enköping | 32 881 | 4 | | 2 | 1 | 11 | 8 | 47 489 |
| Heby | 13 088 | 1 | 4 | | | 10 | 4 | 14 303 |
| Håbo | 13 876 | 7 | | 9 | | 11 | 10 | 22 344 |
| Knivsta | 9 335 | | | | | 11 | 10 | 19 818 |
| Tierp | 19 818 | 6 | | 2 | 6 | 13 | 10 | 21 485 |
| Uppsala | 145 524 | 39 | 6 | 1 | 28 | 108 | 129 | 237 596 |
| Älvkarleby | 9 270 | 1 | | | 1 | 7 | 7 | 9 627 |
| Östhammar | 21 148 | 3 | 2 | 3 | 7 | 17 | 11 | 22 364 |
| Summa | 264 940 | 61 | 12 | 17 | 43 | 188 | 189 | 395 026 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Regionarkivet i Uppsala (MiU), Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Musik i Uppland 84 offentliga konserter, 287 skolkonserter och 47 interna konserter. Med de 30 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 448 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 260 476 invånare varav 161 828 (62%) bodde i Uppsala. Den 30 juni 2022 hade länet 396 906 invånare (en ökning med 52% sedan 1989) och 238 788 (60%) bodde i Uppsala.

Efter ett sekel av debatt och olika placeringsförslag kunde Uppsala Konsert & Kongress till slut invigas 2007. Statistiken i tabell 2.10.1. visar att Uppsalas dominans ökat från 51% av länets konserter i mitten av 1980-talet, jämfört med 55% av länets befolkning, till 68% konserter för 60% av befolkningen år 2019. Det finns en ökad urbaniseringseffekt. Den kan ha att göra med det nya konserthuset.

Å andra sidan är antalet konserter i övriga kommuner inom kultur-samverkansmodellen 2019 avsevärt högre än tidigare.

I Uppsala län tycks kultursamverkansmodellen inte gett någon påtaglig effekt - vare sig positivt eller negativt - i antalet aktiviteter från 2013 till 2019. Det kan dock i respektive års statistik finnas skillnader i hur Kulturrådet respektive Kulturanalys hanterat de data man samlat in.

För närvarande finns tio konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Uppsala län.

2.11. Region Stockholm

Regionmusikavdelningen i Stockholm hade vid övergången till lands-tinget 1988 hela 21 namngivna ensembler. Men så hade man också drygt 70 musiker, vilket var nästan tre gånger fler än någon av de andra avdelningarna. Spelåret 1985/1986 gav man 82 offentliga konserter i hemlandet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 69 offentliga konserter i Stockholms län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 148 offentliga konserter i länet, se tabell 2.11.1. Avdelningen i Stockholm gav 47 konserter i övriga landet och dessutom 20 utomlands. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 väldigt tydligt. Ett frapperande mönster var att de folkrika kranskommunerna till Stockholm knappt tog emot några offentliga konserter från stockholmsavdelningen överhuvudtaget.

TABELL 2.11.1. *Regionmusikens offentliga konserter i Stockholms län 1985/1986.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Stockholm | via IRK | Summa | annan RM |
|----------------|------------------|--------------|----------|-----------|-----------|
| Botkyrka | 66 326 | | | | 1 |
| Danderyd | 28 706 | | | | |
| Ekerö | 16 534 | | | | |
| Haninge | 61 166 | | | | 1 |
| Huddinge | 70 209 | 1 | | 1 | |
| Järfälla | 56 020 | | | | |
| Lidingö | 38 271 | | | | |
| Nacka | 59 688 | 2 | | 2 | |
| Norrtälje | 42 204 | 1 | | 1 | 1 |
| Nykvam | 6 774 | | | | 3 |
| Nynäshamn | 20 857 | | | | 2 |
| Salem | 12 370 | | | | |
| Sigtuna | 29 300 | | | | 1 |
| Sollentuna | 48 212 | | | | |
| Solna | 49 648 | 7 | | 7 | 2 |
| Stockholm | 659 030 | 65 | | 65 | 44 |
| Sundbyberg | 28 516 | | | | |
| Södertälje | 72 990 | 2 | | 2 | 2 |
| Tyresö | 32 161 | | | | |
| Täby | 54 185 | 1 | | 1 | 11 |
| Upplands-Väsby | 33 912 | 1 | | 1 | |
| Upplands-Bro | 19 887 | 1 | | 1 | |
| Vallentuna | 19 511 | | | | |
| Vaxholm | 6 325 | 1 | | 1 | 1 |
| Värmdö | 19 173 | | | | |
| Österåker | 26 324 | | | | |
| Summa | 1 578 299 | 82 | 0 | 82 | 69 |

KÄLLA: Riksarkivet Arninge.

Rikskonserters verksamhet i länet sköttes före länsmusikreformen 1988 av regionkontoret för "Stockholmsregionen" omfattande även Gotland och Uppsala län. Regionkontoret var samlokaliserat med huvudkontoret i Stockholm. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 693 konserter. Av dem var 557 skolkonserter (varav 37% med regionmusiker), 57 interna konserter (varav 27% med regionmusiker) och 77 offentliga konserter (varav två med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23). Året efter var antalet offentliga konserter i Stockholms län 41 stycken, se tabell 2.11.2. Andelen konserter utanför länets största stad var uppenbarligen betydligt lägre än i många andra län vid denna tid: 32%.

Samarbetet mellan kontoren riktade sig också åt andra hållet. Regionkontoret i Stockholm producerade flera turnéer som kom arrangörer i andra län till del via deras respektive regionkontor. Så t. ex. förmedlade stockholmskontoret under 1986/1987 jazzbasisten Red Mitchell till elva konsertarrangörer i Dalarna och sju i nuvarande Västra Götaland. Kustbandet gav på samma sätt nio konserter i Gävleborgs län. Av de 114 offentliga konserter som arkiverats av stockholmskontoret genomfördes ungefär en tredjedel utanför den region som det hade egentligt ansvar för.

TABELL 2.11.2. *Offentliga konserter förmedlade till Stockholms län av Rikskonserters regionkontor i Stockholm 1986/1987.*

| <u>Kommun</u> | <u>Antal</u> | <u>Kommun</u> | <u>Antal</u> |
|---------------|--------------|----------------|--------------|
| Stockholm | 13 | Haninge | 0 |
| Värmdö | 8 | Huddinge | 0 |
| Tyresö | 6 | Järfälla | 0 |
| Södertälje | 5 | Lidingö | 0 |
| Täby | 3 | Nortälje | 0 |
| Upplands-Bro | 3 | Nynäshamn | 0 |
| Sigtuna | 1 | Salem | 0 |
| Sollentuna | 1 | Solna | 0 |
| Sundbyberg | 1 | Upplands-Väsby | 0 |
| Botkyrka | 0 | Vaxholm | 0 |
| Danderyd | 0 | Österåker | 0 |
| Ekerö | 0 | Summa | 41 |

KÄLLA: Landsarkivet i Vadstena.

Länsmusikreformen 1988 föregicks av ett "principbeslut" hösten 1984 där det fastställdes att regionmusikavdelningen i Stockholm

och rikskonsertverksamheten i Stockholms län skulle bli kvar under statligt ansvar. Den förre kapellmästaren Per Lyng påstod att "huvudstaden var 'bränd' av tidigare övertaganden från staten och tackade nej till huvudmannaskapet" (Nordmark 2020). Staten förväntade dock att landstinget skulle ta samma ansvar som övriga landsting för "att länets musikbehov kunde tillgodoses, att de statliga musikresurserna i länet utnyttjades för detta ändamål och att arrangörerna inom länet kunde göra det på samma villkor som skulle komma att gälla för landet i övrigt" (SOU 1985, s. 81). Då det var dags för övergången till landstingen i övriga landet fanns ingen överenskommelse mellan staten och stockholmslandstinget.

Efter reformen övergick ansvaret att förhandla med landstinget till det nya Svenska Rikskonserter. En särskild enhet inom denna nya statliga organisation - bildad med resurser från Regionmusikens och det tidigare Institutet för Rikskonserter respektive huvudkontor - skulle ha hand om verksamheten i länet (SOU 1985, s. 85). Statistik för dess frilansverksamhet har inte påträffats. Men från de fasta musikernas veckoscheman under 1992 kan utläsas att Stockholms Blåsarsymfoniker hade 37 civila offentliga spelningar plus 30 för försvaret. Orkestern gästspelade i Sundsvall, Eskilstuna, Boden och Södertälje. Av försvarets spelningar var 24 i form av gående vaktparad vid slottet. Under april månad förekom ridande vaktparad vid sju tillfällen. Stockholmsmusikens fasta musiker bildade även en lång rad ad hoc-ensembler som gav 24 offentliga konserter och 16 framträdanden för försvaret. Blåsarsymfonikerna hade egna lokaler i det s.k. Myntet där man även gav konserter, inkl. åtta konserter med enbart frilansare (Riksarkivet Arninge, kod SE/RA/730553/F 1b/2). Det var alltså staten som ensam bekostade stockholmsavdelningen och man skulle kunna tänka sig att den därför borde musicera runt om i riket. Utöver de ovan nämnda konserterna besöktes även Arvika och Solna. Men hela 84% av avdelningens civila offentliga konserter ägde rum i Stockholms kommun.

Inkomsten från försvarsspelningarna - under 1992 för summa 53 framträdanden - hade för Stockholmsmusiken varit 18% av den samlade omsättningen. Man hade fått ungefär 60 000 i snitt per framträdande från försvaret. Försvaret sade 1996 upp alla avtal med landets länsmusikorganisationer om tjänstemusik. Per Lyng minns att bortfallet av denna intäkt var "ett tungt argument för att lägga ned Stockholmsmusiken och Stockholms Blåsarsymfoniker" (Nordmark 2020).

Armén hade redan 1982 startat en musikpluton med värnpliktiga musiker. Musikplutonen ändrade namn 1994 till Arméns musikkår. 2006 anställdes åter 15 yrkesmusiker samtidigt som verksamheten flyttades från Strängnäs till Kungsängen. Den allmänna värnplikten försvann 2011. Vartefter anställdes därefter fler musiker. Nu består Arméns Musikkår av 53 statligt anställda professionella musiker. De främsta uppdragsgivarna är försvaret, hovet och regeringen. De har 30 statligt anställda kolleger i Livgardets dragonmusikkår i Stockholm. Dess profilerade uppgift är den beridna högvakten¹⁵.

Svenska Rikskonserter lades ner från 2011. En del av dess verksamhet - den som betraktades ha fortsatt riksintresse - fördes över till det då nya Statens Musikverk. Dock inte ansvaret för länsmusikverksamheten i Stockholms län.

Det som idag är Blåsarsymfonikerna i Stockholm har inte sina rötter i Regionmusikens/Svenska Rikskonserterns nedlagda Stockholms Blåsarsymfoniker. Dess tillkomst står att finna i Stockholms Spårvägars beslut 1906 om ekonomiskt bidrag till fackklubbens brassextett. Den växte snabbt till Stockholms Spårvägsmäns Musikkår. Banden till lokaltrafiken löstes upp samma decennium, 1990-talet, som Stockholms Blåsarsymfoniker lades ned. Stockholms läns landsting tog år 2000 över ansvaret och orkestern döptes om till Stockholms Läns Blåsarsymfoniker. Året efter fick man ansvaret att bedriva länsmusikverksamheten i Stockholms län. Då Svenska Rikskonserter lades ned blev dess lokaler på Nybrokajen 11 - i det hus som tidigare huserat Kungliga Musikaliska Akademien - lediga och Stockholms Läns Blåsarsymfoniker flyttade in. Man förfogade nu över ett eget konserthus och beslutade att döpa om verksamheten till "Musikaliska" med hänvisning till ursprunget i akademien. Under denna rubrik fick publiken i stora salen under den första säsongen 2011/2012 ta del av 22 konserter med den egna orkestern och 26 med frilansande musiker och ensembler (Kungliga Biblioteket, vardagstryck, kod 60001000025386). Årsredovisningen för 2018 visar att orkestern spelade minst en gång i 14 av länets 25 kommuner (Musikaliska 2019, s. 9). För spelåret 2019/2020 planerades summa tio offentliga

¹⁵ De enda statligt anställda militärmusikerna utanför huvudstaden finns nu i Marinens musikkår i Karlskrona. Vad beträffar försvarets musiker har det således blivit en ytterst kraftig "urbanisering" jämfört med tidigare. Den civila myndigheten Regionmusiken bildades 1971 ur musikkårer vid 25 regementen (SOU 1969, s. 23). Två av kårerna fanns då i Stockholm. Svenska folket hade således vid denna tid via staten bekostat drygt 500 musikertjänster utanför Stockholm - en andel om runt 90%. Vid regionmusikreformen 1971 lades musikkårerna vid KA4 i Göteborg och 112 i Eksjö ned. Nu är andelen statligt anställda militärmusiker utanför huvudkommunen 27%.

konserter med blåsarsymfonikerna i Musikaliskas stora sal. Pandemin gjorde dock att några förmodligen ställdes in.

Även om Stockholms län inte ingår i kultursamverkansmodellen lämnade "Musikaliska: Blåsarsymfoniker/Länsmusiken i Stockholm" in sin statistik till Kulturanalys för 2019. Man rapporterade 623 konserter totalt i Region Stockholm men uppgifter saknas för varav barn och unga och antal per kommun. Man hade dock enligt en f.d. anställd - nu musikkonsulent vid Region Stockholms kulturförvaltning - även 2019 en omfattande verksamhet för barn och unga. I samma organisations årsredovisning för 2019 anger man att länsmusikdelen varit verksam i alla länets 26 kommuner utom Solna och att Blåsarsymfonikerna gett konserter i elva av dem. Länsmusikdelen anger att 386 av dess konserter ägt rum "inom regionen" och 77 i det egna konserthuset.

Sedan 1 januari 2022 är länsmusikverksamheten utöver Stockholms Blåsarsymfoniker integrerad i Region Stockholms länskulturkonsulentverksamhet. Tre personer arbetar med musiken inom denna avdelning.

I Stockholms kommun finns två konserthus med egna symfoniorkestrar. Kungliga Filharmonikerna, som i huvudsak finansieras av Region Stockholm, ger årligen ett 80-tal offentliga konserter i sitt konserthus. Stockholms konserthus får under 2022/2023 dessutom gästspel från orkestrarna i Norrköping, Örebro, Helsingborg och Göteborg utöver tre internationella gästspel. Sveriges Radios Symfoniorkester, som finansieras inom ramen för det statliga skatteuttaget för public service, ger årligen ett 70-tal konserter i Berwaldhallen. Kungliga Hovkapellet verkar huvudsakligen som operakapell i den helstatligt finansierade Kungliga Operan. Undantagsvis ger man egna symfoniska konserter - hösten 2022 två sådana på operans stora scen. Ingen av dessa orkestrar har någon verksamhet i regionens övriga kommuner.

För närvarande finns 40 konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Stockholms län.

2.12. Region Sörmland.

Regionmusikavdelningen i Strängnäs hade vid övergången till landstinget 1988 fem ensembler med lite oklar besättning: Strängnäs Sinfonietta, Strängnäs Underhållningsensemble, Strängnäs Brassensemble, Mälarkvintetten och Concertino-ensemblen. Spelåret 1985/1986 gav man 96 offentliga konserter i hemlänet, varav 22 i regi av Rikskonserter. Andra regionmusikavdelningar bidrog med nio offent-

liga konserter i Södermanlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 105 offentliga konserter i länet, se tabell 2.12.1. Avdelningen i Strängnäs gav hela 37 konserter i övriga landet, varav elva i Stockholm, och dessutom tre utomlands. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Fyra kommuner besöktes inte alls av avdelningen. Den var mera fokuserad på förläggningssorten än vad som var vanligt i många andra län. I Södermanlands län visar statistiken det ovanliga fenomenet att de två största kommunerna, Eskilstuna och Nyköping, var förhållandevis underrepresenterade. Någon urbaniseringseffekt fanns inte 1985/ 1986.

Rikskonserterens verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Östra regionen" omfattande Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län. Det var placerat i Norrköping. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 1 284 konserter. Av dem var 1 008 skolkonserter (varav 16% med regionmusiker), 128 interna konserter (varav 47% med regionmusiker) och 77 offentliga konserter (varav 31% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Spelåret 1986/1987 förmedlade regionkontoret i Norrköping 41 offentliga konserter till kommunerna i länet, se tabell 2.12.1. Flest konserter beställdes av arrangörer i Oxelösunds kommun (11 st). Den betydligt större grannkommunen Nyköping med fem gånger så stor folkmängd beställde blott en offentlig konsert. Sex konserter ägde rum i länets största stad, Eskilstuna, och de övriga som gick till mindre kommuner utgjorde 84%. Många av konserterna i länet - eventuellt alla - hade landstingets utbildnings- och kulturförvaltning som mellanled. Utöver den statliga subvention som rikskonsertproduktionen innebar kom därtill i detta fall möjligen även en subvention från landstinget.

TABELL 2.12.1. *Offentliga konserter förmedlade till Södermanlands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Strängnäs | annan RM | IRK | SörmlM | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|---------------------|-----------------|----------------|---------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 2000 | 2013 | 2019 | |
| Eskilstuna | 88 528 | 18 | 2 | 6 | 14 | 63 | 124 | 107 593 |
| Flen | 17 117 | 6 | 1 | 5 | 20 | 15 | 32 | 16 316 |
| Gnesta | 8 268 | 0 | | | 3 | 16 | 15 | 11 513 |
| Katrineholm | 31 889 | 4 | | 9 | 8 | 7 | 58 | 34 764 |
| Nyköping | 47 238 | 6 | 1 | 1 | 18 | 26 | 50 | 57 633 |
| Oxelösund | 13 137 | 12 | 2 | 11 | 3 | 14 | 9 | 12 132 |
| Strängnäs | 24 905 | 41 | 1 | 4 | 14 | 20 | 18 | 38 129 |
| Trosa | 8 898 | 5 | | | 5 | 3 | 19 | 14 658 |
| Vingåker | 9 721 | 4 | 2 | 5 | 6 | 6 | 10 | 9 063 |
| Summa | 249 701 | 96 | 9 | 41 | 91 | 170 | 335 | 301 801 |

KÄLLOR: *Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Regionarkivet Sörmland¹⁶, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys*

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Kultur i Sörmland 194 offentliga konserter, 404 skolkonserter och 197 interna konserter. Med de 79 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 874 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 251 423 invånare varav 88 850 (35%) bodde i den största staden Eskilstuna. Nyköping, då med 64 739 invånare, var och är residensstad. Den 30 juni 2022 hade länet 302 800 invånare (en ökning med 20% sedan 1989) och 107 956 (35%) bodde i Eskilstuna.

Sörmland är ett län där den största staden Eskilstuna inte säkert drar till sig publik från de södra länsdelarna för vilka Norrköping ligger betydligt närmare. Även Stockholm kan säkert attrahera sörmlänningar - särskilt de i den östra länsdelen. Urbaniseringskraft kan finnas i flera riktningar.

Länsmusiken finns nu i Eskilstuna. Man sade så småningom upp alla musiker. Under 2000 var därför den tidigare strängnäseffekten i stort sett borta. Vare sig i Kulturrådets statistik för 2013 eller Kulturanalys tal för 2019 finns något påtagligt fokus på någon kommun i relation till deras respektive folkmängder. Någon länsintern urbaniseringseffekt har inte påträffats.

I Sörmlands län tycks kultursamverkansmodellen ha varit verkligt verkningsfull i det att antalet aktiviteter i stort sett fördubblades från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns 15 konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Sörmlands län.

2.13. Region Östergötland.

Östergötlands län - då med runt 375 000 invånare - var ett av de fyra län som pekats ut i konsertbyråutredningen (SOU 1967, s. 54-55) som lämpligt för det nya Rikskonserterns försöksverksamhet. Under försöksåret 1964/1965 producerade man från kontoret i Stockholm hela 29 offentliga konserter i länet, se tabell 1.3.1. Byn Tjällmo - nu i

¹⁶ I regionarkivet finns framförallt arrangörskontrakt men även en del turnéplaner. Arrangörskontrakten i Sörmland - till skillnad från i många andra regioner - hade inga noteringar för konserttyp som t.ex. offentlig eller skol. De offentliga har identifierats utifrån pris och klockslag. I försöken att enbart statistikföra de offentliga konserterna kan därför misstag ha gjorts.

Motala kommun - med 421 invånare 1965 tog emot fyra av dem, Boxholm och Åtvidaberg tre vardera.

Regionmusikavdelningen i Linköping hade vid övergången till landstinget 1988 sju ensembler varav några med lite oklar besättning: Linköpings Blåsarsymfoniker, Linköpings Brasskvintett, Linköpings Blåsarkvintett, storband, Saxzons, mässingsseptett och Stadspiparna. Spelåret 1985/1986 gav man 41 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 13 offentliga konserter i Östergötlands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 54 offentliga konserter i länet, se tabell 2.13.1. Avdelningen i Linköping gav bara tre konserter i övriga landet. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Fem kommuner besöktes inte alls av avdelningen. Den var mera fokuserade på förläggningssorten än vad som var vanligt i många andra län. I Östergötlands län visar statistiken det ovanliga fenomenet att den största kommunen, Norrköping, var förhållandevis underrepresenterad. Där fanns ju emellertid länets professionella symfoniorkester.

Rikskonserterns verksamhet i länet sköttes av regionkontoret för "Östra regionen" omfattande även Västmanlands och Södermanlands län. Regionkontoret var placerat i Norrköping. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 1 284 konserter. Av dem var 1 008 skolkonserter (varav 16% med regionmusiker), 128 interna konserter (varav 47% med regionmusiker) och 77 offentliga konserter (varav 31% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23). Spelåret därpå förmedlade regionkontoret i Norrköping 38 offentliga konserter till kommunerna i länet, se tabell 2.13.1. Flest konserter beställdes av arrangörer i residensstaden Linköping (8 st). Norrköpings kommun - där regionkontoret fanns - beställde bara två. Lika många offentliga konserter gavs i lilla Tjällmo i Motala kommun som ju varit så aktiv redan under Rikskonserterns försöksår. Noterbart är att arrangörerna i det län där regionkontoret var placerat bara beställde runt hälften så många offentliga konserter som de i respektive av de andra två länen (Västmanlands och Södermanlands län). Kommunerna Boxholm, Kinda, Mjölby, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik och Åtvidaberg blev utan offentliga konserter från Rikskonserter det året. Man kan därför sluta sig till att, i detta fallet, regionkontorets placering inte spelat någon stor roll för konsertförmedlingen utan att det var de lokala och regionala (länsvisa) villkoren för kulturarrangemang som var avgörande.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Östgötamusiken 50 offentliga konserter, 58 skolkonserter

och 39 interna konserter. Med de fem konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 152 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 396 919 invånare varav 119 167 (30%) bodde i residensstaden Linköping. Norrköping var dock något folkrikare: 119 370 invånare. 60% av länets invånare bodde således vid denna tid i antingen Linköping eller Norrköping. Den 30 juni 2022 hade länet 470 208 invånare (en ökning med 18% sedan 1989) och 165 033 (35%) bodde i Linköping. 66% av länets invånare bodde bor nu i antingen Linköping eller Norrköping.

TABELL 2.13.1 *Offentliga konserter förmedlade till Östergötlands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | IRK | RM Linköping | annan RM | SON | IRK | KUR | MKA 2019 | ÖM | Folkmängd 2019 |
|--------------|----------------|-----------|--------------|-----------|-----------|-----------|------------|-----------|------------|----------------|
| | | 1964/65 | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 2013 | ScÖ/SON | | |
| Boxholm | 5 629 | 3 | | | | | 3 | | 1 | 5 512 |
| Finspång | 23 703 | 1 | 1 | 1 | | 1 | 7 | | 3 | 21 889 |
| Kinda | 10 136 | 2 | | | | | 3 | | 11 | 10 048 |
| Linköping | 116 838 | 2 | 32 | | 4 | 9 | 72 | 14 | 76 | 165 527 |
| Mjölby | 25 725 | 3 | 2 | 3 | | | 12 | | 12 | 28 269 |
| Motala | 41 350 | 5 | 2 | 6 | | 3 | 14 | 1 | 4 | 43 674 |
| Norrköping | 118 567 | 1 | 2 | 3 | 45 | 3 | 28 | 39 | 45 | 144 458 |
| Söderköping | 12 339 | 1 | | | 1 | | 5 | | 4 | 14 673 |
| Vadstena | 7 435 | 3 | 2 | | | | 2 | 1 | 1 | 7 528 |
| Valdemarsvik | 8 784 | 4 | | | | | 7 | | 2 | 7 660 |
| Ydre | 4 330 | | | | | 2 | 1 | | 3 | 3 695 |
| Åtvidaberg | 12 707 | 3 | 1 | 1 | | | 5 | 1 | 6 | 11 462 |
| Ödeshög | 6 042 | 1 | | 1 | 1 | 1 | 2 | | 3 | 5 309 |
| <i>Summa</i> | <i>361 722</i> | <i>29</i> | <i>42</i> | <i>15</i> | <i>51</i> | <i>19</i> | <i>161</i> | <i>56</i> | <i>171</i> | <i>441 578</i> |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

Norrköpings Symfoniorkester/SON bildades 1912 som orkesterförening med amatörmusiker och militärmusiker. Två år senare blev orkestern professionell genom ett statligt anslag. Rikskonserter producerade under sin försöksperiod en turné med SON i åtta av länets kommuner, se tabell 2.13.2. Under de senaste fyra decennierna har orkestern gett ett fåtal konserter i länets mindre kommuner medan man på senare tid utökat sin verksamhet i Linköping. Förmodligen ges de konserterna i Linköpings Konsert & Kongress – det konserthus som invigdes 1987. Några år senare, 1994, invigdes Louis de Geer Konsert & Kongress – konserthuset i orkesterns hemstad. Dessförinnan hade man gett sina konserter i Norrköpings i en ombyggd kyrksal – den s.k. Hörsalen. Stockholm, som har två egna orkestrar, var den efter Linköping oftast besökta orten. Av orkesterns offentliga

konserter gavs 2019 ungefär 95% i miljöer som kan kategoriseras som urbana. Man har koncentrerat sin verksamhet till de skraddarsyddda konserthusen.

Av de i tabell 2.13.1 listade konserterna i Östergötland 1985/1986 (RM och SON) respektive 1986/1987 (IRK), summa 127 konserter, gavs 77% i storstäderna Linköping och Norrköping som tillsammans hade 65% av länets befolkning. Kulturanalys statistik för 2019 visar en fortsatt urbaniseringsgrad om just 77% av konserterna i de två städerna som då hade 71% av länets befolkning. Således ingen ökad urbanisering mot tidigare. Koncentrationen till Linköping och Norrköping har varit mycket hög under flera decennier.

TABELL 2.13.2. *Norrköpings Symfoniorkesters offentliga konserter i Östergötlands län.*

| <u>Kommun</u> | <u>Folkmängd 2019</u> | <u>1968/69</u> | <u>1985/86</u> | <u>1990/91</u> | <u>2000</u> | <u>2010</u> | <u>2019</u> |
|---------------------------|-----------------------|----------------|----------------|----------------|-------------|-------------|-------------|
| Boxholm | 5 512 | | | | | | |
| Finspång | 21 889 | 1 | | | | | |
| Kinda | 10 048 | | | | | | |
| Linköping | 165 527 | | 4 | 4 | 9 | | 14 |
| Motala | 28 269 | 1 | | | | | 1 |
| Mjölby | 43 674 | 1 | | | | | |
| <i>Mjölby (Skänninge)</i> | | 1 | | | | | |
| Norrköping | 144 458 | | 45 | 44 | 40 | 35 | 39 |
| Söderköping | 14 673 | 1 | 1 | 1 | | | |
| Vadstena | 7 528 | 1 | | 1 | | | 1 |
| Valdemarsvik | 7 660 | | | | | | |
| Ydre | 3 695 | | | | | | |
| Åtvidaberg | 11 462 | 1 | | | | | 1 |
| Ödeshög | 5 309 | 1 | 1 | | | | |
| utanför Norrköping | | | | | | 8 | |
| Summa | 469 704 | 8 | 51 | 50 | 49 | 43 | 56 |

KÄLLOR: *Stadsarkivet i Norrköping.*

I Östergötlands län tycks kultursamverkansmodellen ha varit verkligt verkningsfull i det att antalet aktiviteter ökade med drygt 40% från 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns sex konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Östergötlands län. Antalet är jämfört med befolkningsstorleken bland de allra lägsta i landet.

2.14. Region Gotland.

Gotland är ett speciellt fall eftersom regionen bara har en kommun. Gotlands kommun bytte 2011 namn till Region Gotland. Då hade kommunen sedan kommunreformen 1971 haft hand om de verksamheter som i övriga landet landstingen svarade för. Tidigare fanns 14 kommuner på ön. Regionmusikavdelningen i Visby besökte dem flitigt 1985/1986. Och inte bara dem; man gav även 20 konserter på fastlandet. I synnerhet var det Visby Storband (nu Gotland Big Band) som gästspelade där. För det hade storbandet, som det då enda professionella storbandet i landet, extra bidrag från regionmusiken centralt. I övrigt fanns vid denna tid den normala besättningen med brassensemble, blåsarkvintett och underhållningsensemble. De konserter som gavs på ön från andra regionmusikavdelningar liksom av Rikskonserters regionkontor - samlokaliserat med huvudkontoret i Stockholm - året efter gavs alla i centralorten Visby.

TABELL 2.14.1. *Offentliga konserter förmedlade till Gotlands län 1985-2019.*

| <u>Kommun</u> | <u>Folkmängd 1985</u> | <u>RM</u> <u>1985/86</u> | <u>annan RM</u> <u>1985/86</u> | <u>IRK</u> <u>1986/87</u> | <u>KUR</u> <u>2013</u> | <u>MKA</u> <u>2019</u> | <u>Folkmängd 2019</u> |
|---------------|-----------------------|-----------------------------|-----------------------------------|------------------------------|---------------------------|---------------------------|-----------------------|
| Gotland | 56 144 | 79 | 10 | 14 | 158 | 142 | 61 001 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys

Då Gotlandsmusiken skapades 1988 hade man 26 anställda musiker. Nu finns 14 musikertjänster kvar.

Gotlandsmusiken har till 2019 lyckats utöka verksamheten med 27% sedan 1980-talet. Gotland är i jämförelse med alla andra län mycket välförsett med konserter i förhållande till folkmängden. Man anger på sin hemsida att 44% av verksamheten sker i staden Visby, 51% i övriga kommundelar och 5% på fastlandet eller utomlands. Cirka 40% av Gotlands befolkning bor i tätorten Visby. Uppenbarligen har Gotlandsmusiken en väl fungerande spridning över det geografiska område man ansvarar för.

I Region Gotland tycks kultursamverkansmodellen inte ha påverkat antalet aktiviteter mellan 2013 till 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns fyra konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Region Gotland.

Antalet är jämfört med befolkningsstorleken bland de allra högsta i landet.

2.15. Västra Götalandsregionen.

Inget av länen i nuvarande Västra Götalands län ingick i Rikskonserters försöksverksamhet. Dock kom området att ges fyra offentliga konserter under spelåret 1964/64, se tabell 1.3.1.

Rikskonserters regionintendent drev redan under 1970-talet på för en ökad självständighet från huvudkontoret. I slutet av decenniet skapades Stiftelsen Västsvensk Musikverksamhet av landstinget i Skaraborg, Bohuslandstinget och Göteborgs kommun för att, till en början, härbärgera en körkonsulent som landstingen bekostade och ville finansiera inom ramen för en egen musikstiftelse samlokaliserad med Rikskonserters regionkontor i Göteborg. Ganska omgående utökades SVM:s verksamhet till att omfatta även en viskonsulent. Älvsborgslandstinget hade varit tveksamt till att medverka i SVM men valde att från 1 januari 1982 ingå i en försöksverksamhet med samordning av Regionmusikavdelningarna (Uddevalla, Borås och Skövde), Rikskonsertkontoret i Göteborg, SVM och det egna landstinget. Samarbetet fick en formell karaktär genom den avsiktsförklaring, kallad "Musik i Väst", som parterna tecknat. Tanken var från de statliga organisationernas sida (Regionmusiken och Rikskonserter) att detta Musik i Väst-samarbete skulle vara ett slags pilotprojekt i arbetet med hela landets länsmusikreform 1988. De regionala huvudmännen såg det som en metod att förbereda regionen för reformen.

Regionmusikavdelningarna i Uddevalla, Skövde och Borås hade vid övergången till de samarbetande landstingen 1988 ensemblebesättningar som i viss mån kompletterade varandra. Sålunda fanns t. ex. i Uddevalla blåsorkestern Bohus Bataljon och ett storband och i Skövde en stråkkvartett. Spelåret 1985/1986 - några år efter att Musik i Väst-samarbetet startat - gav man 229 offentliga konserter, varav 44 i Rikskonserters regi, i det som nu är Västra Götalands län. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 28 offentliga konserter i Västra Götalands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 257 offentliga konserter i länet, se tabell 2.15.1. Avdelningarna gav bara summa sju konserter i övriga landet. För förläggningssorterna är det som beskrivs i fotnot 13 inte så påtagligt. Visserligen fanns en viss tyngdpunkt till de respektive hemorterna men flera andra kommuner var frekventa mottagare av avdelningarnas verksamhet. Åtta av de 49 kommunerna besöktes inte alls. Det fanns vid denna tid inget påtagligt gynnande av storstaden Göteborg. Snarare tvärtom. I förhål-

lande till folkmängden var staden direkt missgynnad vad regionmusikutbudet beträffade. Men så fanns ju å andra sidan Göteborgs Symfoniorkester och Stora Teatern (nu Göteborgsoperan) där.

Rikskonserters verksamhet i länet sköttes - inom ramen för Musik i Väst-samarbetet - av regionkontoret för "Västra regionen" omfattande Göteborgs- och Bohuslän, Skaraborgs och Älvsborgs län. Regionkontoret var placerat i Göteborg. För hela denna region producerade man 1985/1986 summa 1 070 konserter. Av dem var 851 skolkonserter (varav 32% med regionmusiker), 44 interna konserter (varav 55% med regionmusiker) och 175 offentliga konserter (varav 25% med regionmusiker) (Rikskonserter 1986, s. 23).

Under 1989 - det andra året som länsmusikorganisation - producerade Musik i Väst 753 konserter (dvs 70% av produktionen tre år tidigare) varav 275 offentliga konserter, 402 skolkonserter och 28 interna konserter (Kulturrådet 1990). Vad gäller produktionen av offentliga konserter som studeras mera nära här lyckades man i den självständiga nya Stiftelsen Musik i Väst producera 57% fler än i den tidigare försöksverksamheten under de statliga huvudmännen.

Regionen hade vid ingången av 1989 summa 1 435 172 invånare varav 430 763 (30%) bodde i Göteborg. Det är en smula oklart vad som i Kulturrådets statistik betraktades som "hemkommunen" eftersom Musik i Väst hade musikerpersonal på tre orter och annan personal på en fjärde. Den 30 juni 2022 hade länet 1 752 072 invånare (en ökning med 22% sedan 1989) och 591 058 (34%) bodde i Göteborg.

I samband med länsmusikreformen 1988 hade den nya Stiftelsen Musik i Väst enheter i Göteborg, Uddevalla, Borås och Skövde med cirka 90 medarbetare, varav åtminstone 66 var fast anställda musiker. Efter omorganisationer 1992 och 1997 hade ungefär 75% av musikertjänsterna tagits bort. På så sätt försvann en rad tidigare fasta ensembler som t.ex. Brassa Nova, Blåsarkvintetten Arion och Scheinkvartetten (stråkar) till förmån för frilansanställda musiker, projektverksamhet och främjandearbete.

TABELL 2.15.1. *Regionmusikens offentliga konserter i nuvarande Västra Götalands län 1985/1986.*

| Kommun | RM U | via IRK | RM S | via IRK | RM B | via IRK | Summa |
|---------------|-------------|----------------|-------------|----------------|-------------|----------------|--------------|
| Ale | | | | | 1 | | 1 |
| Alingsås | | | | | | | 0 |
| Bengtsfors | | | | | 2 | 1 | 3 |
| Bollebygd | | | | | | | 0 |
| Borås | | | | 1 | 44 | | 45 |
| Dals-Ed | | | | | | 2 | 2 |
| Essunga | | | 1 | | | | 1 |
| Falköping | | | 9 | 1 | | | 10 |
| Färgelanda | | | | 1 | | | 1 |
| Grästorp | | | 1 | 1 | | | 2 |
| Gullspång | | | 1 | | | | 1 |
| Göteborg | 11 | | 4 | | 19 | 1 | 35 |
| Götene | | | 1 | | | | 1 |
| Habo | | | 2 | 1 | | 1 | 4 |
| Herrljunga | | | | | | | 0 |
| Hjo | | | 1 | | | 1 | 2 |
| Härryda | | | | | | | 0 |
| Karlsborg | | | 1 | | 2 | | 3 |
| Kungälv | | | | | 1 | | 1 |
| Lerum | | | | | | | 0 |
| Lidköping | | | 4 | 1 | | | 5 |
| Lilla Edet | | | | 1 | | | 1 |
| Lysekil | | | | | | 1 | 1 |
| Mariestad | | | 8 | 1 | 1 | 1 | 11 |
| Mark | | 1 | | 1 | | | 2 |
| Mellerud | | 1 | | 1 | | 1 | 3 |
| Mullsjö | | | 1 | | | | 1 |
| Munkedal | | | | | | | 0 |
| Mölnadal | | | | 1 | 3 | 1 | 5 |
| Orust | | | | | | | 0 |
| Partille | | | | | | | 0 |
| Skara | | | 3 | | | | 3 |
| Skövde | | | 18 | | 3 | 1 | 22 |
| Sotenäs | | | | 2 | | | 2 |
| Stenungsund | 2 | | | 1 | 1 | | 4 |
| Strömstad | | | 1 | | 2 | | 3 |
| Svenljunga | 1 | | | | 2 | | 3 |
| Tanum | | 1 | | 1 | | | 2 |
| Tibro | | | 4 | | | | 4 |
| Tidaholm | | | 1 | 1 | | | 2 |
| Tjöm | | | | 3 | 1 | | 4 |
| Tranemo | | | | 2 | | | 2 |
| Trollhättan | | | | | | 1 | 1 |
| Töreboda | | | 1 | | | | 1 |
| Uddevalla | 17 | 1 | | | 1 | | 19 |
| Ulricehamn | | | | 1 | 4 | 1 | 6 |
| Vara | | | 3 | | | | 3 |
| Vårgårda | | | | | 1 | | 1 |
| Vänersborg | | | | 1 | 1 | | 2 |
| Åmål | | 1 | | 1 | | 1 | 3 |
| Öckerö | | 1 | | | | | 1 |
| Summa | 31 | 6 | 65 | 24 | 89 | 14 | 229 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge. (Regionmusikavdelningarna i U=Uddevalla; S=Skövde och B=Borås.)

För 1990 finns arrangörskontrakt arkiverade hos regionarkivet för Musik i Västs göteborgskontor och skövdeavdelningen. Varför inte motsvarande material arkiverats från avdelningarna i Borås och Uddevalla är okänt. Av de 80 konserterna som kontrakterades från Göteborg verkar 19 ha varit bulvankontrakt för verksamhet som egentligen producerades av skövdeavdelningen. Uddevallas produktion kan ha haft ett lite lägre utfall med tanke på att en stor del av verksamheten producerades av musiker i större ensembler (Bohuslän Big Band och musikkår). Boråsavdelningen bestod av Brass Nova, blåsarkvintetten Arion och barockensemblen Corona Artis. Ett defensivt antagande kan vara att de tre musikeravdelningarna på egen hand producerade ett drygt hundratal offentliga konserter och göteborgskontoret ett 60-tal.

Statistiken i tabell 2.15.2. för kalenderåret 2000 verkar vara kraftigt påverkad av särskilda projekt som statistikförts lite speciellt. Sannolikt har statistiken blåsts upp kraftigt av ett projekt "Klingande Kulle" som avsåg nutida konstmusik i Lidköpings och Götene kommuner och inbegrep utställningar, friluftskonserter o. dyl. De var tillgängliga för allmänheten alla eller de flesta dagar i veckan under en stor del av sommaren. Förmodligen har varje sådan dag getts en "pinne" i statistiken. Möjligen kan statistiken för Skövde samma år ha blåsts upp av det avtalsbundna samarbete som bedrevs mellan Länsteatern i Skaraborg och Musik i Västs personal i Skövde inom ramen för vad som kallades "MusikTeater Väst". Även talet för Trollhättan verkar vara påverkat av någon projektverksamhet - kanske ett samarbete med det kreativa centrumet Innovatum då det etablerades. Till övriga kommuner i länet förmedlades 139 offentliga konserter under år 2000.

I början av 00-talet tog den nya huvudmannen Västra Götalandsregionen - bildat 1999 av Bohuslandstinget, landstingen i Skaraborg och Älvsborg tillsammans med Göteborgs kommun - fram ett utkast till regional musikplan. I det nya länet fanns den ovan beskrivna regionmusiklogiken, avsnitt 1.3., i avdelningarna i Uddevalla, Borås och Skövde medan rikskonsertlogiken representerades av personal vid kontoret i Göteborg där inga musikertjänster fanns. Ensemblerna skulle i musikplanen separeras från frilansverksamheten. Minst två nya organisationer skulle således dela på länsmusikuppdraget.

Staffan Albinsson: Urbaniseringen av det regionala musiklivet

TABELL 2.15.2. *Offentliga konserter i nuvarande Västra Götalands län 1985/1986.*

| Kommun | IRK 64/65 | RM 81/82 | MiV 1989 | MiV 1990 GBG | MiV 1990 Skövde | MiV 2000 | MiV* 2004 | VK 2006 | KiV 08/09 | KUR 2013 | MKA 2019 | Folkmängd 2019 |
|-------------------|--------------|-------------|-------------|-----------------|--------------------|----------------|--------------|------------|--------------|-------------|-------------|------------------|
| Ale | | | | | | 4 | | 1 | | | 1 | 32 148 |
| Alingsås | 2 | 4 | | 2 | 1 | 3 | 2 | 3 | 1 | 2 | 1 | 41 853 |
| Bengtsfors | | | | | | 3 | 4 | 1 | | | | 9 409 |
| Bollebygd | | 1 | | | | | | | | | | 9 634 |
| Borås | | 28 | | 2 | 1 | 6 | 5 | 2 | 1 | 1 | 6 | 114 091 |
| Dals-Ed | | 1 | | 2 | | | 1 | 1 | | | | 4 756 |
| Essunga | | | | 3 | | 1 | | | | | | 5 698 |
| Falköping | | 2 | | 2 | 3 | 1 | | | | 1 | | 33 270 |
| Färgelanda | | | | | | 3 | | | 1 | | | 6 576 |
| Grästorps | | 1 | | 1 | | 1 | | | | | | 5 730 |
| Gullspång | | 2 | | | | | | | | | | 5 206 |
| Göteborg | 1 | 12 | | 2 | 3 | 34 | | 26 | 2 | 66 | 304 | 587 549 |
| Götene | | | | | 1 | 82 | | 1 | 1 | | | 13 263 |
| Habo | | | | | 2 | Jönköpings län | | | | | | |
| Herrljunga | 1 | | | 3 | | 3 | 1 | | | 1 | | 9 501 |
| Hjo | | 2 | | 2 | 3 | 2 | 2 | 5 | | 3 | | 9 233 |
| Härryda | | 1 | | 1 | 1 | 2 | 3 | 1 | | | 1 | 39 006 |
| Karlsborg | | 3 | | | | 5 | 2 | | | | | 6 965 |
| Kungälv | | 1 | | 2 | | | 1 | 4 | | 1 | | 48 271 |
| Lerum | | 1 | | 3 | | 1 | | 1 | | 1 | 1 | 43 399 |
| Lidköping | | 3 | | 8 | 3 | 153 | 6 | | 2 | 3 | 1 | 40 460 |
| Lilla Edet | | 1 | | | | 1 | 1 | | | | | 14 509 |
| Lysekil | | 3 | | | | 3 | 5 | 6 | 1 | 1 | | 14 266 |
| Mariestad | | 3 | | 2 | 5 | | 1 | 2 | | | | 24 723 |
| Mark | | 4 | | | | 7 | 10 | 2 | 1 | | | 35 201 |
| Mellerud | | 2 | | 1 | | | 4 | 6 | | 1 | | 9 268 |
| Mullsjö | | 1 | | 2 | 2 | Jönköpings län | | | | | | |
| Munkedal | | 1 | | | 1 | 4 | 4 | 2 | | | 1 | 10 588 |
| Mölnadal | | 1 | | 3 | 1 | | 2 | 3 | | 1 | 2 | 69 943 |
| Orust | | 2 | | 1 | | | | | | | | 15 345 |
| Partille | | | | | | 1 | 1 | | | 1 | 2 | 39 529 |
| Skara | | 4 | | 11 | 8 | | | | 1 | 2 | 1 | 18 732 |
| Skövde | | 25 | | 3 | 12 | 107 | 18 | | | 6 | 17 | 57 016 |
| Sotenäs | | | | | | 4 | 2 | | 1 | | 1 | 9 125 |
| Stenungsund | | 3 | | 1 | 1 | 12 | 13 | 1 | | 1 | | 27 556 |
| Strömstad | | 2 | | | | | 3 | | | | 1 | 13 277 |
| Svenljunga | | | | 3 | | 4 | 2 | 3 | 1 | | | 10 864 |
| Tanum | | 2 | | 2 | 1 | 5 | 3 | 2 | 1 | | | 12 965 |
| Tibro | | 6 | | 4 | 1 | | | | | 1 | | 11 281 |
| Tidaholm | | 6 | | 1 | 3 | 4 | 4 | | | 1 | | 12 825 |
| Tjöm | | 1 | | | | 1 | 1 | 2 | 1 | 11 | | 16 312 |
| Tranemo | | | | 1 | | 5 | 2 | 1 | | | | 11 937 |
| Trollhättan | | 2 | | 3 | 1 | 21 | | | | 2 | 2 | 59 154 |
| Töreboda | | 1 | | | 2 | | 2 | | | | | 9 207 |
| Uddevalla | | 8 | | 1 | 1 | 2 | 4 | 9 | 1 | 1 | | 57 122 |
| Ulricehamn | | 3 | | | | 4 | 3 | 6 | | | 1 | 24 898 |
| Vara | | | | 2 | 2 | | 6 | 121 | | 107 | 128 | 16 162 |
| Värgårda | | 2 | | 4 | | 2 | 1 | | | | | 12 180 |
| Vänersborg | | 3 | | 1 | 3 | 4 | 4 | 2 | 1 | 1 | 1 | 39 636 |
| Ämål | | 2 | | 1 | 1 | 7 | 4 | | | | | 12 318 |
| Öckerö | | | | | | | | | | | | 12 902 |
| Hela länet | 4 | 150 | 275 | 80 | 63 | 502 | 127 | 214 | 17 | 216 | 472 | 1 744 859 |

* utan egna ensembler

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Regionarkivet Västra Götaland (Vänersborg) (MiV och Kultur i Väst=KiV), privat arkiv (Vara Konserterhus=VK), Statens kulturråd, Myn-digheten för kulturanalys.

Musikplanens idé om att överföra Musik i Västs kvarvarande fasta ensembler (Bohuslän Big Band i Uddevalla, vokalkvartetten VOX i Skövde och barockensemblen Corona Artis i Borås) till ny huvudman genomfördes då de 1 januari 2004 togs över av Vara konserthus som öppnat sina portar för allmänheten i september året före. Med konserthus som bas fortsatte de att verka i hela regionen och utanför. Nu 2022 finns bara storbandet kvar hos Vara konserthus medan övriga tjänster omvandlats till friare resurser för engagemang av s.k. artists-in-residence.

Efter denna reform fanns vid den resterande Stiftelsen Musik i Väst enbart dess enhet i Göteborg. Arbetsformerna varierade, men utgjordes bland annat av konsert- och turnéproduktion, festivaler, fortbildningar och kurser. Statistiken för 2004 i tabell 2.15.2. innehåller sannolikt en del konserter som kontrakterats med arrangörer före årsskiftet och som utfördes av ensemblerna som då fanns hos Vara konserthus.

2007 bildade Stiftelsen Musik i Väst tillsammans med Regionbiblioteket, hemslöjdskonsulenterna och regionförvaltningens enhet Konst- och kulturutveckling det nya Kultur i Väst som en förvaltning inom Västra Götalandsregionen. Musik i Väst redovisade som en del av det nya Kultur i Väst sin självständiga länsmusikuppsdragsstatistik för de närmaste åren därefter. I tabell 2.15.2. redovisas produktionen av offentliga konserter för spelåret 2008/2009. Man rapporterar en samlad produktion av offentliga konserter som var blott 13% av produktionen fyra år tidigare.

Den 1 januari 2020 slogs Kultur i Väst samman med regionens museiförvaltning, Västarvet, till den nya Förvaltningen för kulturutveckling. I den statistik som redovisats till denna studie från förvaltningen finns den verksamhet som man lyckades prestera året före samgåendet och pandemin, dvs 2019. Eftersom det uttryckligen från Kultur i Väst under dess sista år hette att man inte hade någon konsertproduktion utan enbart arbetade "främjande" innehåller förmodligen statistiken en del verksamhet som inte egentligen hör till samma kategori som redovisats tidigare och som därför inte kan jämföras med andra regioners nutida statistik. Något egentligt "konsertutbud" fanns inte. Därför tas inte denna statistik upp i tabell 2.15.2. Man uppger att det för 2019 som statistikförda aktiviteter ingår konsultationer och processledning i kommuner. Kulturanalys meddelar i mejlkonversation att man för 2019 inte registrerat några konserter överhuvudtaget för dåvarande Kultur i Väst eftersom man betraktat dess verksamhet som i huvudsak främjande.

Regionen har arbetat enligt styrmodellen beställare-utförare sedan dess bildande 1999. Det innebär att regionens kulturnämnd beställer verksamheter av utförare enligt finansierade uppdrag, ägardirektiv eller reglementen. I den nya Förvaltningen för kulturutveckling samlas nu all utförarverksamhet som regionen driver inom sin egen förvaltning. I reglementet för styrelsen för kulturutveckling nämns inte ordet "musik" (ej heller t ex "teater" eller "dans" - bara "museum"). Gränssnittet mellan regionens kulturnämnd som beställare och den nya utföraren Kulturutveckling har inte varit alldeles glasklart varför en särskild överenskommelse fattades i respektive styrelse i september 2020. En för denna studie intressant uppgift som Kulturutveckling då fick var att "inom ramen för kultursamverkansmodellen styrelsen för kulturutveckling ... självt eller huvudsakligen [vara] ansvarig för den regionala nivåns stöd för: Del av den regionala musiken" (Överenskommelse 2020). Vid styrelsen för kulturutvecklings sammanträde den 8 april 2022 fick förvaltningschefen i uppdrag att "genomlysa förvaltningens stödformer" och ta fram nya riktlinjer att gälla från 2023. Ärendet föranleddes av en utredning hos regionens kulturnämnd och "Västra Götalandsregionens nya styrdokument". Syftet med styrelsen för kulturutvecklings beslut var "dels för att undvika otydlighet gentemot kulturnämnden, dels för att bli en tydlig regional aktör". I september 2022 meddelas personalen i regionens kulturnämnd och Förvaltningen för kulturutveckling att de ska samordnas till en samlad organisation. Eftersom regionfullmäktige redan fattat sitt beslut om den politiska organisationen från 2023 finns dock såväl de politiska organen kulturnämnden och Styrelsen för kulturutveckling kvar tills vidare.

I slutet av 2010-talet beslutade, enligt studiens interna respondent, ledningen för Kultur i Väst att ingen egentlig produktion skulle få ske inom musikområdet. Samma källa menar dock, att man nu 2022 har fått större gehör för att även förmedla konserter med professionella musiker till exempelvis musikföreningsnätverken. Fortfarande anger dock Kulturutveckling på sin hemsida att man "arbetar med rådgivning, kunskapsspridning, fortbildning, utveckling, omvärldsbevakning och nätverksbyggande, i nära samverkan med kulturlivet och regionens kommuner" och man därför "fokuserar en stor del av [sin] verksamhet på att erbjuda kunskap, möten och samverkan". Inom nätverken är syftet "att träffas, prata och utvecklas tillsammans under friare former". För att på detta sätt prata fram ett regionalt kulturliv finns inom förvaltningen för närvarande (september 2022) 17 journalister/kommunikatörer, fyra art directors och 40

konsulenter. En handfull medarbetare arbetar med musiknätverken specifikt. En konsulent och en producent är engagerade inom Kulturutvecklings enhet Körcentrum Väst.

Av de tre fast anställda ensembler som hamnade inom Vara Konserthus organisation i samband med dess öppnande i september 2003 finns nu bara Bohuslän Big Band kvar. Enligt dess kalender på hemsidan (läst i augusti 2022) skulle musikerna ge 21 offentliga konserter hösten 2022. Av dem skulle sex ges på hemmascenen i Vara, fyra i övriga regionen och elva - en knapp majoritet - i resten av Sverige. För närvarande är pianisten David Huang, scenkompaniet Art of Spectra, jazzsångerskan Lena Nyberg och dirigenten och arrangören Vince Mendoza engagerade i Vara Konserthus program "Artists-in-Residence". Av dem är Nyberg och Mendoza kopplade till BBB och kommer att medverka i orkesterns konserter även utanför hemmascenen i Vara. Huang skall enligt konserthusets hemsida "jobba med att utveckla kammarmusikprogrammet". Art of Spectra skall "skapa ett multiverk som är specialgjort" för konserthusets blackbox. I mejlkommunikation meddelar konserthusets ledning att vare sig Art of Spectra eller Huang kommer att ha någon verksamhet utanför själva konserthuset.

Under konserthusets första decennium med de tre tidigare Musik i Väst-ensemblerna producerades däremot ett stort antal konserter där bara en mindre del ägde rum i Vara. I tabell 2.15.2. består Vara kommuns tal i kolumnen VK 2006 av 19 konserter med de egna ensemblerna i konserthuset - 13% av ensemblernas konserter i länet. Övriga 102 konserter i Vara konserthus gavs av gästande frilansartister.

Regionens kulturnämnd fattade den 23 oktober 2020 beslut om ett långsiktigt uppdrag till Vara Konserthus 2021-2024. Det innehåller en formulering beträffande spridning av produktion från konsert- huset till andra arrangörer i regionen. Men det gäller märkligt nog att "... sprida teater i hela Västra Götaland genom att utveckla turné- verksamheten med fokus på professionell teater för barn och unga..." (LSU 2020). Varför teater men inte musik från ett konserthus framgår inte.

Enligt respondenten på Kulturutveckling finns det inte längre något "länsmusikuppdrag" från staten eftersom den tidigare destinerade finansieringen nu sker inom ramen för Kulturrådets kultursamverkansmodell. Det motsäger i och för sig direktivet i överenskommelsen med regionens kulturnämnd från september 2020 där ett av Kulturutvecklings ansvarsområden anges som "del av den regionala mu-

siken” (Överenskommelse 2020). I Västra Götaland bedriver ingen av de organisationer som ärvt länsmusikuppdraget från länsmusikreformen 1988 någon verksamhet som påminner om den som de flesta andra länsmusikorganisationer i landet producerar. Regionens kultur nämnd har dock behållit en del initiativ genom att fördela ganska omfattande bidrag till några andra organisationer som bedriver verksamhet inom t.ex. blåsmusik och folkmusik.

Den 1 januari 1998 slogs Göteborgs- och Bohuslän, Skaraborgs län och Älvsborgs län samman och bildade Västra Götalands län. Året efter hade även landstingen slagits samman till Västra Götalandsregionen. I den ingick Göteborgs kommun som tidigare inte ingått i något landsting. Man gjorde en ägar- och skatteväxling som bland annat innebar att Göteborgs Symfoniker/Konserthus och Göteborgsoperan blev helt ägda av den nya regionen i stället för Göteborgs kommun. Särskilt symfonikerna hade tidigare gett en del konserter i den nya regionens geografiska område - inte sällan förmedlade av Musik i Väst. Symfonikerna gav i september 2003 Vara Konserthus invigningskonsert och detta, som man sade, ”lilla huset på prärien” har därefter blivit orkesterns andra hem med fyra konserter per spelår. Under spelåret 2022/2023 spelar orkestern dessutom i Oslos och Stockholms konserthus. Båda städerna har två egna professionella symfoniorkestrar.

I samband med regionmusikreformen 1971 lades KA4:s musikkår i Göteborg ned. Det som idag är Göteborg Wind Orchestra - tidigare GöteborgsMusiken - har samma typ av ursprung som Blåsarsymfonikerna i Stockholm, se ovan avsnitt 2.11. Orkestern bildades 1905 som Göteborgs Spårvägspersonalens Musikkår - senare Spårvägens Musikkår. Till en början var det en hobbyorkester men den blev successivt delvis professionaliserad med finansiering av Göteborgs Spårvägar. 1992 bildades Stiftelsen GöteborgsMusiken och orkestern blev heltidsanställd. 1997 flyttade man in i Kronhuset - stadens näst äldsta byggnad - som även var orkesterns konserthus. Perioden 1997-2009 fungerade orkestern som Flygvapnets musikkår med delfinansiering från försvaret. Under det sedan 2007 nya namnet Göteborg Wind Orchestra/GWO är de 22 musikerna numera halvtidsanställda med finansiering från Göteborgs kommun och Västra Götalandsregionen. 2020 fick man lämna Kronhuset - sannolikt efter det att staden halverat sitt anslag och hyran inte rymdes i den krympta budgeten. Hösten 2022 framförs de offentliga konserten i hemstaden i Smyrnakyrkan.

I Kulturanalys statistik för konserter finansierade inom kultursamverkansmodellen, tabell 2.15.3., är urbaniseringseffekten för Göteborg enorm. Kommunen hade 34% av länets befolkning år 2019 men 64% av konserten. Ett försteg är inte orimligt med tanke på att det är i Göteborg de stora skraddarsydda husen finns. Kommunikationerna är goda. GöteborgsOperans konserter i Skövde gav kommunen en mängd musikupplevelser som precis motsvarade dess andel av länets befolkning. Vara Konserthus ligger inte i en klassisk urban miljö – snarare motsatsen. Om vi räknar befolkningen inom cirka 5 mil utgör den 10% av länets. Varas andel av Kulturanalys konserter var 27% vilket är en fokuseringseffekt även om den kanske alltså inte är "urban". Fyra av länets 49 kommuner tog under 2019 emot 96% av de offentliga konserten. Övriga 37 kommuner fick dela på 18 konserter.

Utifrån studiens inriktning mot att undersöka urbanisering av regionalt musikliv kan det för Västra Götaland konstateras:

- att Göteborgs konserthus och dess symfoniker finns kvar och bedriver sin verksamhet i Göteborg som före länsmusikreformen. Sedan 2003 har man Vara Konserthus som återkommande scen för konserter i regionen. 88,5% av de offentliga konserten säsongen 2022/2023 (enligt hemsidan) äger rum i orkesterns egna konserthus i Göteborg.
- att även Göteborgsoperan finns kvar och bedriver sin verksamhet i Göteborg som före länsmusikreformen. Man ger även ett fåtal föreställningar i regionen under säsongen 2022/2023.
- att den organisation inom regionen som ärvt frilansdelen av länsmusikuppdraget, först Kultur i Väst och nu Förvaltningen för Kulturutveckling, i mycket hög grad koncentrerat sin verksamhet till Göteborg.
- att ett regionalt stöd kommit att ges till Göteborg Wind Orchestra/ GWO. Efter att Göteborgs kommun halverat sitt anslag ger man konserter i andra lokaler i Göteborg och i regionen. På så sätt påminner GWO om de tidigare regionmusikavdelningarnas blåsorkestrar och kan sägas arbeta likt en länsmusikorganisation. Samtidigt kan GWO genom sin lokalisering till landets näst största stad sägas bidra till just urbaniseringen – de tre tidigare regionmusikavdelningarna i Västra Götaland var placerade i Uddevalla, Borås och Skövde. Under våren 2022 gav GWO nio offentliga konserter i Göteborg, sju i resten av Västra Götaland och fyra i Halland respektive Värmland.

forts. nedan.

TABELL 2.15.3. Kulturanalys statistik för konserter för vuxna 2019

| <u>Kommun</u> | <u>GSO</u> | <u>Vara K</u> | <u>GO</u> | <u>GWO</u> | <u>Bs Stadst</u> | <u>KultUtv</u> | <u>Summa</u> | <u>Folkmängd 2019</u> |
|-------------------|------------|---------------|-----------|------------|------------------|----------------|--------------|-----------------------|
| Ale | | | 1 | 1 | | | 2 | 32 148 |
| Alingsås | 1 | | | | | | 1 | 41 853 |
| Bengtsfors | | | | | | | 0 | 9 409 |
| Bollebygd | | | | | | | 0 | 9 634 |
| Borås | 1 | 2 | 1 | | 2 | | 6 | 114 091 |
| Dals-Ed | | | | | | | 0 | 4 756 |
| Essunga | | | | | | | 0 | 5 698 |
| Falköping | | | | | | | 0 | 33 270 |
| Färgelanda | | | | | | | 0 | 6 576 |
| Grästorp | | | | | | | 0 | 5 730 |
| Gullspång | | | | | | | 0 | 5 206 |
| Göteborg | 199 | 7 | 66 | 32 | | | 304 | 587 549 |
| Götene | | | | | | | 0 | 13 263 |
| Herrljunga | | | | | | | 0 | 9 501 |
| Hjo | | | | | | | 0 | 9 233 |
| Härryda | 1 | | | | | | 1 | 39 006 |
| Karlsborg | | | | | | | 0 | 6 965 |
| Kungälv | | | | | | | 0 | 48 271 |
| Lerum | 1 | | | | | | 1 | 43 399 |
| Lidköping | | | 1 | | | | 1 | 40 460 |
| Lilla Edet | | | | | | | 0 | 14 509 |
| Lysekil | | | | | | | 0 | 14 266 |
| Mariestad | | | | | | | 0 | 24 723 |
| Mark | | | | | | | 0 | 35 201 |
| Mellerud | | | | | | | 0 | 9 268 |
| Munkedal | 1 | | | | | | 1 | 10 588 |
| Mölndal | | 2 | | | | | 2 | 69 943 |
| Orust | | | | | | | 0 | 15 345 |
| Partille | 1 | 1 | | | | | 2 | 39 529 |
| Skara | | | | 1 | | | 1 | 18 732 |
| Skövde | | | 17 | | | | 17 | 57 016 |
| Sotenäs | | 1 | | | | | 1 | 9 125 |
| Stenungsund | | | | | | | 0 | 27 556 |
| Strömstad | | | 1 | | | | 1 | 13 277 |
| Svenljunga | | | | | | | 0 | 10 864 |
| Tanum | | | | | | | 0 | 12 965 |
| Tibro | | | | | | | 0 | 11 281 |
| Tidaholm | | | | | | | 0 | 12 825 |
| Tjörn | | | | | | | 0 | 16 312 |
| Tranemo | | | | | | | 0 | 11 937 |
| Trollhättan | | | 2 | | | | 2 | 59 154 |
| Töreboda | | | | | | | 0 | 9 207 |
| Uddevalla | | | | | | | 0 | 57 122 |
| Ulricehamn | | | 1 | | | | 1 | 24 898 |
| Vara | 3 | 123 | 1 | 1 | | | 128 | 16 162 |
| Vårgårda | | | | | | | 0 | 12 180 |
| Vänersborg | | | 1 | | | | 1 | 39 636 |
| Åmål | | | | | | | 0 | 12 318 |
| Öckerö | | | | | | | 0 | 12 902 |
| Hela länet | 208 | 136 | 92 | 35 | 2 | 0 | 473 | 1 744 859 |

KÄLLA: Myndigheten för kulturanalys. Bs Stadst=Borås stadsteater

- att Vara Konserthus snarare är en "rural" verksamhet än en urban. Vara är en ort med runt 4 500 invånare. I kommunen som helhet bor drygt 16 000 invånare. Med de angränsande kommunerna har konserthuset dock ett upptagningsområde med en sammanlagd befolkning om knappt 150 000. Även här har produktionen mer och mer koncentrerats till det egna konserthuset och den turnérande verksamheten med egna ensembler (nu även artists-in-residence) i regionen har minskat till ett minimum. Bohuslän Big Band ger enligt sin hemsideskalender (läst den 26 december 2022) fem av tolv (42%) av sina offentliga konserter utanför regionen, fem konserter i Vara konserthus, två i Göteborg, ingen i övriga regionen, två i Stockholm, en i Ystad och en i Jönköping. Hälften av konserterna ges i urbana miljöer med över 100 000 invånare. Ingen konsert ges i regionen utanför Vara och Göteborg. Under helåret 2006 gav BBB 31 offentliga konserter utanför dessa orter.
- att urbaniseringen i Västra Götalandsregionen är den mest påtagliga i hela studien.

I Västra Götalands län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter mellan 2013 till 2019 på ett mycket positivt sätt. Mer än dubbelt så många konserter noterades av Kulturanalys för 2019 jämfört med vad Kulturrådet angav för 2013. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns 34 konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Västra Götalands län.

2.16. Region Jönköpings län.

Jönköpings län - då med cirka 300 000 invånare - var under 1960-talet ett av Rikskonserterns försökslän. Från kontoret i Stockholm förmedlade man under spelåret 1964/1965 34 offentliga konserter till länet, se tabell 2.16.1. Till orter i vad som nu är Nässjö kommun kom var fjärde av dem.

TABELL 2.16.1. *Offentliga konserter förmedlade till Jönköpings län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | IRK | RM Jönköping | annan RM | IRK | MiJ | MiJ | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|--------------|----------------|-----------|--------------|-----------|-----------|------------|------------|------------|-----------|----------------|
| | | 1964/65 | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 1994 | 1998/99 | 2013 | 2019 | |
| Aneby | 6 897 | 1 | 2 | | 2 | 7 | 0 | 2 | | 6 892 |
| Eksjö | 17 894 | | 2 | 3 | 6 | 7 | 7 | 32 | 7 | 17 834 |
| Gislaved | 28 448 | 6 | 1 | 7 | 7 | 8 | 6 | 9 | 6 | 29 556 |
| Gnosjö | 9 175 | 2 | 1 | 5 | 3 | 0 | 1 | 4 | | 9 570 |
| Habo | Skaraborgs län | | | | | 0 | 0 | 5 | | 12 810 |
| Jönköping | 107 362 | 6 | 62 | 8 | 10 | 76 | 76 | 177 | 48 | 143 579 |
| Mullsjö | Skaraborgs län | | | | | 1 | 4 | 2 | | 7 430 |
| Nässjö | 30 786 | 9 | 2 | 1 | 6 | 9 | 1 | 9 | 7 | 31 782 |
| Sävsjö | 11 588 | | 2 | 3 | 6 | 1 | 7 | 14 | 6 | 11 709 |
| Tranås | 17 900 | 1 | 1 | | 4 | 11 | 4 | 11 | 7 | 18 874 |
| Vaggeryd | 12 070 | | 2 | | 9 | 6 | 2 | 5 | | 14 746 |
| Vetlanda | 27 965 | 4 | 0 | 1 | 4 | 8 | 12 | 27 | 7 | 27 621 |
| Värnamo | 30 668 | 5 | 2 | 5 | 4 | 15 | 11 | 12 | 9 | 34 661 |
| Summa | 300 753 | 34 | 72 | 27 | 40 | 109 | 102 | 254 | 74 | 367 064 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Jönköpings läns folkrörelsearkiv, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Åren före regionmusikreformen 1971 fanns musikkårer vid både A6 i Jönköping och I12 i Eksjö. Den senare lades dock ned i samband med reformen eftersom man i utredningen kom fram till att "musikbehovet i Eksjö och Jönköping är sammanlagt inte större än att båda städerna utan större svårigheter kan utnyttja samma regionensemble. Det korta avståndet mellan de båda städerna bör göra det möjligt att med stöd av musikerna i Jönköping upprätthålla det musikliv som finns i Eksjöområdet" (SOU 1969, s. 40). Vid mitten av 1980-talet var "musikbehovet" – det är oklart hur man formulerat det – i Eksjö nere på en låg nivå, tabell 2.16.1., vilken hållit i sig därefter.

Regionmusikavdelningen i Jönköping hade vid övergången till landstinget 1988 en ganska klassisk ensembleuppsättning: blåsarkvintett, brassensemble, stråkkvartett och underhållningsensemble. Spelåret 1985/1986 gav man 72 offentliga konserter i hemlänet, varav fem i Rikskonserters regi. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 27 offentliga konserter i Jönköpings län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 99 offentliga konserter i länet, se tabell 2.16.1. Avdelningen i Jönköping gav 20 konserter i övriga landet, varav nästan alla i de två andra smålandsläna och Halland. För förläggningsorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart.

Om man slår samman Rikskonserters och Regionmusikens statistik för 1985/1986 når man en gemensam produktionsvolym om 139 offentliga konserter i länet. Under det andra året som landstingsledd

verksamhet producerade Länsmusiken i Jönköpings län 163 offentliga konserter, 100 skolkonserter och 43 interna konserter. Med de 87 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 393 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 304 021 invånare. Av dem bodde 109 890 (36%) i Jönköping. Den 30 juni 2022 hade länet 368 371 invånare (en ökning med 21% sedan 1989) och 144 070 (39%) bodde i Jönköping.

Av de 139 konserterna i länet på 1980-talet från de statliga organisationerna genomfördes 80 (48%) i Jönköpings kommun som då hade 36% av befolkningen. Statistiken för 1994 och 1998/1999 har hämtats ur konsertkalendrar som Musik i Jönköpings län publicerade för allmänheten och som nu finns hos Jönköpings läns folkrörelsearkiv. De visar en mycket påtagligt ökad mängd konserter efter länsmusikreformen 1988 och samtidigt en ökad urbanisering. Länsmusikorganisationen genomförde mer än hälften av sina offentliga konserter i Jönköpings kommun under 1990-talet. Men kommunen är stor och omfattar bland annat de tidigare egna städerna Huskvarna och Gränna. 1994 gavs 32 konserter i de egna lokalerna i "Gnistan" och tio i konserthuset på Elmia-området. Resten gavs i kommundelarna. Centrala Jönköpings andel av länets konserter var 22% år 1994. Folkmängden år 2015 i de två centrala församlingarna Sofia och Kristina var cirka 15% av länets totala befolkning. Fortfarande en hög urbaniseringsnivå.

År 1994 gavs utöver konserterna i tabell 2.16.1 även 15 konserter i andra län, åtta i Spanien och två i Storbritannien.

Kulturanalys statistik för 2019, som uteslutande består av inrapporterade data från Smålands Musik & Teater där länsmusiken är integrerad, visar en fortsatt urbanisering där Jönköping som har 39% av befolkningen fått 50% av konserterna. Med tanke på att Statens kulturråds statistik för 2013 är så avsevärt högre för Jönköpings kommun kan den kanske även inkludera musikteaterproduktion. Urbaniseringen var 2013 högre med 57% av konserter och, eventuellt, musikteaterföreställningar. 2019 var den med båda dessa kategorier hela 79%.

Habo och Mullsjö fick ingen musik från länsmusiken och staten via kultursamverkansmodellen under 2019. Dessa två kommuner fick enligt tabell 2.15.2 ovan däremot några enstaka besök från den dåvarande länsmusikorganisationen i Skaraborgs län (Musik i Väst) innan de fördes över till Jönköpings län i samband med länsreform där Västra Götalands län bildades 1998. Aneby, som stoltserar med ett

eget litet konserthus, fick inte heller några konserter från Smålands Musik och Teater under 2019 (ej heller teater, musikteater eller dans) enligt Kulturanalys statistik.

I Jönköpings län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter mellan 2013 till 2019 på ett mycket negativt sätt. Bara 30% av antalet konserter 2013 återstod 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns endast två konsertarrangörsföreningar, båda anslutna till Svensk Jazz, i Jönköpings län varav en i Jönköpings kommun. Det gör länet till det mest föreningsfattiga i landet. Det kan vara en bidragande orsak till den höga urbaniseringen.

2.17. Region Halland.

Trots att Halland inte var bland Rikskonserters försökslän tycks Falkenberg – då med drygt 30 000 invånare – under spelåret 1964/1965 ha varit en ofta besökt spelplats med hela fem "kvällskonserter", se tabell 1.3.1.

Hallands län ingick före länsmusikreformen 1988 i Rikskonserters regionkontors i Jönköping ansvar. Några år före länsmusikreformen – spelåret 1986/1987 – producerade regionkontoret 29 offentliga konserter för arrangörer i Hallands län, se tabell 2.17.1.

Regionmusikavdelningen i Halmstad hade vid övergången till landstinget 1988 en ganska klassisk ensembleuppsättning: blåsarkvintett, brassensemble, stråktrio och underhållningsensemble. Spelåret 1985/1986 gav man 39 offentliga konserter i hemlänet. Andra regionmusikavdelningar bidrog med 22 offentliga konserter i Hallands län så totalt gav myndigheten Regionmusiken 61 offentliga konserter i länet, se tabell 2.17.1. Avdelningen i Halland gav 33 konserter i övriga landet, varav nästan alla i Småland och Skåne. För förläggningssorten är det som beskrivs i fotnot 13 uppenbart. Även om man justerar ner andelen där fanns ett ganska kraftigt gynnande av just Halmstad. Det kompenseras ganska väl av andra regionmusikavdelningars och rikskonsertkontorets konsertförmedling till länets övriga kommuner. För 2019 svarar såväl Musik Hallandias, som studien tagit del av, och Kulturanalys statistik väl mot respektive kommuns invånartal – dock med en viss underrepresentation för Varberg.

TABELL 2.17.1 *Offentliga konserter förmedlade till Hallands län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Halmstad | annan RM | IRK | Musik i Halland | | | | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|--------------------|-----------------|----------------|------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 1992 | 1999 | 2005 | 2012 | 2013 | 2019 | |
| Falkenberg | 35 596 | 1 | 3 | 4 | 2 | 5 | 11 | 12 | 49 | 40 | 46 773 |
| Halmstad | 77 151 | 29 | 8 | 5 | 9 | 11 | 17 | 102 | 103 | 71 | 104 573 |
| Hylte | 10 841 | 3 | 1 | 3 | | | 2 | 8 | 11 | 16 | 10 619 |
| Kungsbacka | 48 760 | 2 | 4 | 6 | 1 | 7 | 10 | 34 | 44 | 45 | 85 301 |
| Laholm | 21 462 | 2 | 1 | 2 | 1 | 2 | 5 | 29 | 30 | 15 | 26 319 |
| Varberg | 46 253 | 2 | 5 | 9 | 7 | 2 | 11 | 62 | 61 | 30 | 66 658 |
| Summa | 204 467 | 39 | 22 | 29 | 20 | 27 | 56 | 247 | 298 | 217 | 293 470 |

KÄLLOR: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Vadstena, Arkiv Halland, Musik Hallandia, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Regionmusikavdelningen om drygt 20 musiker bildade Stiftelsen Musik i Halland tillsammans med några tjänster från rikskonsertkontoret i Jönköping vid länsmusikreformen 1988. Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Musik i Halland 66 offentliga konserter, 102 skolkonserter och 78 interna konserter. Med de 21 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 267 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 247 417 invånare varav 78 607 (32%) bodde i residensstaden Halmstad. Den 30 juni 2022 hade länet 341 890 invånare (en ökning med 38% sedan 1989) varav 104 789 (31%) bodde i Halmstad.

Då musikertjänster blivit vakanta på grund av t.ex. pensionsavgångar skapades utrymme att även i Halland anställa stråkmusiker. Den stråkkvartett Ginestra som skapades på så sätt blev den sista fast anställda ensemblen. Även den är uppsagd sedan många år.

Musik i Halland har nu blivit Musik Hallandia som en del av kulturförvaltningen vid Region Halland i Halmstad. Dess vision på hemsidan är ovanligt ambitiös - eller ovanligt pretentiös - även om många andra systerorganisationer har liknande programförklaringar:

Musik Hallandias vision är att göra Halland till den bästa musikplatsen och en tongivande kultur- och musikregion som andra kan inspireras av. Genom konstnärlig kompetens och mod vill vi vara den mest nyskapande samarbetspartnern och arrangören i landet och en förebild för andra aktörer inom musik, inte bara i Norden utan hela Europa... I samarbete och samråd med musiklivets olika aktörer - både regionalt som nationellt och internationellt - ska vi producera, främja

och stödja musiklivet i Halland. Vi skapar oförglömliga broar, möten och främjar kreativitet och öppenhet i regionen. Musik Hallandia är en viktig stöttepelare för alla föreningar och fria musikartister, vi är de som gör att både unga talanger och professionella musiker attraheras till Halland. Vi ska erbjuda spets och ha modet att ligga i framkant, samtidigt som vi ger en bredd av talanger möjlighet att utvecklas i Halland.

I Halland möter vi för första gången kammarmusikkatalogen Legato. Tillsammans med Musik i Syd, Musik i Blekinge och Länsmusiken i Kalmar producerar man numera turnéer som erbjuds sydsvenska kammarmusikarrangörer i ett omfattande utbud av såväl svenska som utländska musiker. I utbudet för 2021/2022 erbjöds bland annat konserter med de fast anställda länsmusikensemblerna Musica Vitae (Musik i Syd/Kronoberg) och Camerata Nordica (Kalmar län).

Tabell 2.17.1 visar en remarkabel tillväxt från tiden med statligt ansvar med en regionmusikavdelning i länet och med rikskonsertkontoret i Jönköping en bra bit bort. I tabellen hade även Musik Hallandias egna statistik med betydligt högre tal för 2019 kunnat tas med. Statistiken har delgetts denna studie direkt från organisationen. Den är dock jämfört med andra regioners lite problematisk för just 2019. I statistiken för det året har man likt tidigare år tagit med aktiviteter som, alternativ 1, "producerats" på traditionellt sätt, dvs. urval gjort av den egna organisationen, försäljning mot arrangörer mot en "arrangörsavgift" som egentligen är ett krav på delfinansiering och löner utbetalda till artisterna av länsmusikorganisationen. Men man har därtill - till skillnad från tidigare - även tagit med konserter för vilka andra tagit initiativet och sköter allt arbete och där länsmusikorganisationen enbart, alternativ 2, gett ekonomiska bidrag. Det senare är tydligt för tolv poster som i statistiken explicit anges som "program med arrangörstöd". Det gäller åtta konserter i Unnaryd/Jälluntofta (Hylte kommun) och fyra i Kornhult (Laholms kommun). I båda fallen i den rena landsbygden i det inre av länet. I de båda alternativa arbetsmetoderna/affärsmodellerna innebär den första en verksamhet som inte kunnat inträffa utan länsmusikorganisationens insats. En insats som innebär musikerersättningar - oavsett fast anställda eller frilansengagerade - reglerade av nationella kollektivavtal mellan musikorganisationerna och arbetsgivarorganisationen Svensk Scenkonst. I det andra alternativet är det mera osäkert om aktiviteten ändå skulle ha kunnat inträffa utan länsmusikorganisationens bidrag.

Musik Hallandias ekonomirapportör meddelar att just 2019 var ett försöksår där man lät släppa en del av det praktiska arbetet till några arrangörer via bidragsgivning – bl.a. de ovan nämnda. Organisationens producenter var fortfarande delaktiga i hög grad i programarbetet. Försöket slog dock inte så väl ut utan man återgår till att arbeta enligt alternativ 1 ovan.

I Kulturanalys insamling av länsmusikorganisationernas statistik ingick inte konserter som genomfördes av lokala arrangörer med enbart ekonomiska bidrag.

Det bör noteras, att båda alternativen med egen produktion och ekonomiska bidrag fanns även på rikskonserttiden före 1988. Men bidragsgivningen var i de flesta regionerna en marginell företeelse både i antal och som andel av de tillgängliga produktionsmedlen.

Det kan vara så i detta fall att de sex hallandskommunerna varit för få för att länsmusikorganisationen skulle kunna hålla egna ensembler attraktiva över tid. I så fall har man genom att säga upp ensemblerna förbättrat sina möjligheter att skapa ett mera varierat och efterfrågat utbud. År 2005 producerade Musik i Halland 73 offentliga konserter varav 18% bestod av de egna musikernas engagemang i andra regioner. Sex av dessa 13 konserter utanför Halland ägde rum som lunchteater på Göteborgs Stadsteater. Stråkkvartett Ginestra gav där sin produktion *La belle époque*.

Vad gäller frågan om musikalisk urbanisering har Halland speciella villkor. Kungsbackaborna upplever sig nog på det hela taget som boende i Göteborgsregionen. Avståndet från Kungsbacka centrum till Götaplatsens stora kulturinstitutioner är knappt tre mil. Det är inte självklart för en kungsbackabo eller varbergsbo att söka sig till residentsstaden Halmstad för urbana kulturupplevelser.

Konserthuset i Helsingborg invigdes 1932 och det i Göteborg 1935. Det inspirerade några intressenter i Halmstad att 1936 söka penninglotterimedel för en teater- och konserthusbyggnad i Halmstad (Musikaliska Akademien 1936, § 3). Först 1954 kunde Halmstads teater invigas i stadens nya Folkets Hus. Med tiden betraktades akustiken för musik som alltmer bristfällig. Sedan några år finns nu vad man lokalt betraktar som ett konserthus i Kulturhuset Njaden i ett ombyggt tidningstryckeri. Här huserar kulturskolan. Utbudet i den nya konsertsalen i Halmstad är fortfarande begränsat. I Halland finns inget påtagligt urbant och kulturellt centrum till vilket hela länets befolkning dras. Det finns urbaniserande dragningskraft framförallt från Göteborg och, i viss mån, från Helsingborg och Malmö.

I Region Hallands kulturstrategi för 2021-2024 finns inga specificerade direktiv för Musik Hallandias verksamhet. Antagligen är det tänkt att den egna musikförvaltningen ska arbeta enligt tillämpliga direktiv som anges för musiken i länet i stort. Något särskilt ansvar för de yrkesverksamma musikerna anges inte utan det konstateras bara att "musikområdet har många utövare inom olika genrer och åldrar, i ett spann från amatörer till professionella musiker". Där emot har man valt ett skall-mål beträffande den geografiska distribution av konserter: "Musik ska förmedlas till hela Halland" (Region Halland 2020, s. 49-50). Länets största stad, Halmstad, som har 35% av länets invånare tog 2019 enligt Kulturanalys emot 39% av länsmusikens offentliga konserter. Det är en mycket måttlig urbaniserings-effekt.

I Hallands län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter på ett negativt sätt. Antalet konserter minskade med 27% mellan 2013 och 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns tio konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Hallands län.

2.18. Region Kalmar län.

Kalmar län saknade regemente vid tiden för länsmusikreformen 1988. Kalmar regemente, I21, lades ned 1927 och dess förläggningssort var då Eksjö i Jönköpings län. Däremot fanns mellan 1942-1980 en flygflottilj, F12, i Kalmar. Eftersom det var en så sentida skapelse fanns ingen musikkår där. Därför hade Kalmar län - likt Gävleborg - inte någon avdelning inom Regionmusiken. Man kan tycka, att det borde ha uppmärksammats redan vid riksdagens beslut om den nationella kulturpolitiken 1974 (Proposition 1974). Så tycks dock ej ha varit fallet. Trots det startades en landstingskommunal musikorganisation placerad i Oskarshamn samma år - möjligen med stöd från Statens Kulturråd. I regeringens budgetproposition för 1976/77 (Proposition 1975, s. 40) finns för första gången ett statligt anslag till "Oskarshamns kammarmusikensemble" om sex s. k. grundbelopp för musikertjänster. Utbildningsministern - folkpartisten Jan-Erik Wikström - ville i en tilläggsbudget (Proposition 1976a, s. 45) "möjliggöra en viss expansion" i tre mindre musikinstitutioner varav den i Kalmar län var en. I regeringens budgetproposition för 1977/78 (Proposition 1976b, bilaga 12, s. 55) fanns för första gången ett till åtta grundbelopp utökat stöd - där ingick en del av tilläggsbudgetens ex-

pansion - till Oskarshamns kammarmusikensemble. Inför budgetåret 1978/79 utökades anslaget till tio grundbelopp motsvarande ett belopp om 959 000 kronor (Proposition 1977, s. bilaga 12, s. 65). Ensemblen hette först Oskarshamnsensemblen, därefter Camerata Roman¹⁷ och sedan 2004 Camerata Nordica.

TABELL 2.18.1. *Offentliga konserter förmedlade till Kalmar län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | IRK 1985/86 | Regionmusik 1985/86 | Länsmusiken 2010 | KUR 2013 | KMA 2019 | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|------------------------|--------------------------------|-----------------------------|---------------------|---------------------|-----------------------|
| Borgholm | 11 079 | 4 | 3 | 3 | 4 | 1 | 10 895 |
| Emmaboda | 10 854 | 3 | 9 | 3 | 5 | 1 | 9 329 |
| Hultsfred | 16 961 | 6 | 1 | | 6 | 3 | 14 056 |
| Högsby | 7 392 | | | | 1 | 1 | 5 645 |
| Kalmar | 54 165 | 1 | 12 | 9 | 31 | 13 | 71 328 |
| Mönsterås | 12 999 | 4 | 1 | 1 | 4 | 3 | 13 258 |
| Mörbylånga | 12 707 | | 1 | | 2 | 1 | 15 722 |
| Nybro | 20 867 | | 2 | 1 | 3 | 1 | 20 284 |
| Oskarshamn | 27 605 | 4 | 9 | 6 | 56 | 11 | 27 220 |
| Torsås | 7 870 | 4 | 3 | | 2 | | 7 113 |
| Vimmerby | 15 702 | | 4 | 1 | 7 | 1 | 15 578 |
| Västervik | 39 975 | 1 | 6 | 2 | 15 | 8 | 36 747 |
| Summa | 238 176 | 27 | 51 | 26 | 136 | 44 | 247 175 |

KÄLLOR: Landsarkivet i Vadstena, Länsmusiken i Kalmar län, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Kalmar län var inte ett av Rikskonserters försökslän. Det hindrade inte att en konsert förmedlades till Vimmerby från kontoret i Stockholm under december 1968 (möjligen därtill fler under andra försöksår). Därefter var det regionkontoret i Jönköping som ansvarade för Rikskonserters verksamhet i Kalmar län. Under spelåret 1985/1986 förmedlades 27 offentliga konserter till länets kommuner. Fyra kommuner saknade det året arrangörer som var villiga att ta emot regionkontorets utbud, se tabell 2.18.1.

De båda statliga musikinstitutionerna producerade 1985/1986 tillsammans 78 offentliga konserter för Kalmar län. Alla regionmusikkonserter spelades av ensembler från andra län. Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Kalmar Läns Musikstiftelse 91 offentliga konserter, 95 skolkonserter och 28 interna konserter. Med de 37 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 251 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året

¹⁷ Namnet syftade på tonsättaren Johan Helmich Roman (1694-1758) som under sina sista 13 år bodde på sin gård Lilla Haraldsmåla strax norr om Kalmar.

237 781 invånare varav 55 129 (23%) bodde i residensstaden Kalmar. Den 30 juni 2022 hade länet 247 604 invånare (en ökning med 4% sedan 1989) och 71 556 (29%) bodde i Kalmar. 36 816 (15%) personer bodde då i Västervik och 27 205 (11%) i Oskarshamn. 55% av länets invånare bodde alltså i dessa tre städer år 2022.

Kalmar läns musikstiftelse anger i sin ändamålsparagraf att man ska "... ge alla invånare - oberoende av bostadsort ... ett mångsidigt och rikt musikliv av god kvalitet...". Kalmar är länets största kommun men inte så dominerande stor att någon påtaglig urbanisering dit har förekommit vad gäller länsmusikorganisationens verksamhet. Men å andra sidan har runt två tredjedelar av de offentliga konserterna under såväl 2010 som 2019 ägt rum i kuststäderna Oskarshamn (hemkommunen), Västervik och Kalmar. Som en pandemiåtgärd har man turnerat uppsökande i alla kommunerna - ofta utanför stadskärnorna - under somrarna 2021 och 2022 och gett offentliga konserter utomhus från ett specialbyggt bilsläp. Det har säkert gynnat statistiken utanför kuststäderna. Det kan även ses som ett svar på Region Kalmar läns Kulturplan 2019-2022 där man anger som ett av fem mål för länets musikstiftelse att den ska ha "ett breddat utbud av konsertlokaler i länets kommuner". Målet är baserat på "att genom samverkan med kommunerna komplettera med nya lokaler lämpliga för Camerata Nordicas musik". Musikstiftelsens fokus, hävdas det i kulturplanen, "är att hålla Camerata Nordicas starka position som en orkester av yttersta klass med lokal, nationell och internationell konsertverksamhet" (Region Kalmar 2018, s. 49). Någon ambition beträffande arbetstillfällen för professionella frilansmusiker anges inte.

Vad gäller den eventuella urbaniseringen kan noteras, att länsmusikens hemkommun Oskarshamn gynnats i förhållande till sin folkmängd. Länets största stad Kalmar hade 29% av både länets befolkning och länsmusikens offentliga konserter 2019. I stället för en egentlig urbanisering finns här snarare en närhetseffekt för länsmusikens verksamhet liknande det som anges i fotnot 13. Det kan vara så att länsmusikens lokalisering till länets tredje folkrikaste kommun motverkat urbaniseringen.

I Kalmar län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter på ett negativt sätt. Antalet årliga konserter minskade med 32% mellan 2013 och 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data. En förklaring kan ha kommit i mejlkommunikation med länsmusikorganisationen: "2013 rapporterades alla

konserter från arrangörsföreningarna tillsammans med stiftelsens. I vår statistik 2019 var enbart de egenproducerade/arrangerade konserterna med. Arrangörsföreningarna rapporterades det året hos oss separat”.

För närvarande finns tolv konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Kalmar län.

2.19. Region Kronoberg.

Den regementsmusikkassa som anses vara landets äldsta fanns redan i slutet av 1700-talet vid Kronobergs regemente i Växjö. Efter det att indelningsverket upphörde 1901 och riksdagen 1905 fattade beslut om ny militärmusikorganisation fanns vid Kronobergs regemente 33 musiker (Strand 1974, s. 111-114). Vid övergång till den civila myndigheten Regionmusiken år 1971 hade det minskats till drygt 20 musiker. Regionmusikavdelningen i Växjö hade före länsmusikreformen tre olika ensembler varav kammarorkestern Musica Vitae får betraktas vara den mest profilerade. Det är den enda som återstår idag. De 52 offentliga konserter som regionmusikavdelningen i Växjö producerade 1979, varav 20 i hemlänet, listas i tabell 2.19.1. Vid denna tid ingick förutom smålandslänen även Hallands län i Regionmusikens distrikt Norra Götaland med regionkontor i Jönköping. Till de listade konserterna tillkom 25 beställningar från försvaret varav merparten för Kronobergs regemente i Växjö.

TABELL 2.19.1. *Offentliga konserter utförda av regionmusikavdelningen i Växjö 1979.*

| Kommun | Län | Stråkensemble | Underhållningsork | Blåsarkvintett | Brassensemble |
|-------------------|--------------|----------------------|--------------------------|-----------------------|----------------------|
| Falkenberg | Halland | 1 | | | |
| Halmstad | Halland | | 1 | | |
| Varberg (Tvååker) | Halland | | | | 1 |
| Jönköping | Jönköping | 3 | 1 | | |
| Tranås | Jönköping | | | | 2 |
| Vämamo | Jönköping | 1 | | | 2 |
| Borgholm | Kalmar | | | | 1 |
| Emmaboda | Kalmar | 1 | | 1 | |
| Hultsfred | Kalmar | 1 | | | |
| Kalmar | Kalmar | | | | 1 |
| Nybro | Kalmar | 3 | | | 1 |
| Vimmerby | Kalmar | | | | 1 |
| Alvesta | Kronoberg | 1 | | | |
| Ljungby | Kronoberg | 7 | | | 2 |
| Tingsryd | Kronoberg | 1 | | | |
| Växjö | Kronoberg | 8 | 5 | 3 | 5 |
| | SUMMA | 27 | 7 | 4 | 16 |

KÄLLA: *Landsarkivet i Vadstena.*

Kronobergs län ingick före länsmusikreformen 1988 i Rikskonserters regionkontors i Jönköping ansvar. Under spelåret 1985-1986 förmedlade regionkontoret 27 offentliga konserter till lokala arrangörer i länets kommuner, se tabell 2.19.2. Notabelt är att man i Tingsryds kommun gav tre konserter i samhället Ryd, och en vardera i Fridafors, Linneryd och Väckelsång och, slutligen, en i själva Tingsryd. Uppenbarligen en ambitiös satsning på kultur i hela kommunen.

TABELL 2.19.2. *Offentliga konserter förmedlade till Kronobergs län 1985-2019.*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Växjö | annan RM | IRK | KUR | MKA | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|-----------------|-----------------|----------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 2013 | 2019 | |
| Alvesta | 19 518 | 4 | 2 | 5 | 7 | 22 | 20 287 |
| Lessebo | 8 840 | 1 | | 5 | 9 | 10 | 8 574 |
| Ljungby | 27 234 | 1 | 3 | 3 | 21 | 24 | 28 433 |
| Markaryd | 11 265 | | | 0 | 6 | 16 | 10 320 |
| Tingsryd | 14 376 | 3 | 1 | 7 | 130 | 86 | 12 319 |
| Uppvidinge | 10 465 | 5 | | 0 | 4 | 4 | 9 449 |
| Växjö | 66 554 | 25 | 5 | 3 | 129 | 117 | 95 995 |
| Älmhult | 15 720 | 5 | 4 | 4 | 28 | 11 | 17 963 |
| Summa | 173 972 | 44 | 15 | 27 | 334 | 290 | 203 340 |

KÄLLA: Landsarkivet i Vadstena, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

Något år före länsmusikreformen gav Musica Vitae summa 73 offentliga konserter runt om i Götaland varav 32 i hemlänet Kronoberg, se tabell 2.19.3. Av dem genomfördes hälften i Växjö kommun – såväl i kommundelarna som i Smålands museum där ensemblen vid denna tid hade sin fasta scen. Redan vid denna tid kan man således beträffande hemlänet hävda att det förekom en avsevärd urbanisering som ökat till 2019 då andelen konserter i Växjö uppgick till 63%.

TABELL 2.19.3. *Musica Vitae offentliga konserter i Kronobergs län.*

| Kommun | 1979 | 86/87 | 99/00 | 09/10 | 2019 |
|-------------------|-------------|--------------|--------------|--------------|-------------|
| Alvesta | 1 | 3 | 1 | | 1 |
| Lessebo | | 1 | 2 | 9 | |
| Ljungby | 7 | 3 | 3 | 1 | 3 |
| Markaryd | | | | 1 | 1 |
| Tingsryd | 1 | 2 | 6 | 5 | 5 |
| Uppvidinge | | 2 | 1 | | 1 |
| Växjö | 8 | 16 | 20 | 29 | 20 |
| Älmhult | | 5 | 1 | 1 | 1 |
| Hela länet | 17 | 32 | 34 | 46 | 32 |

KÄLLA: Landsarkivet i Vadstena, Musik i Syd.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Stiftelsen Musik i Kronoberg 96 offentliga konserter, 158 skolkonserter och 3 interna konserter. Med de 58 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 315 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 175 427 invånare varav 68 499 (39%) bodde i residentsstaden Växjö. Den 30 juni 2022 hade länet 203 504 invånare (en ökning med 16% sedan 1989) och 96 097 (47%) bodde i Växjö.

Musik i Kronoberg verkade fram till 2003 som egen länsmusikorganisation men gick då samman med Musik i Skåne och bildade det nya Musik i Syd.

Musica Vitae är numera en av Musik i Syds två fasta ensembler. Ensemblen gav under 2019 summa 91 offentliga konserter på 32 olika orter (Musik i Syd 2019). De offentliga konserterna i hemstaden framförs numera i konsertlokalen "Nygatan 6" där även konserter ges av lokala arrangörsföreningar (Musik i Syd 2021, s. 17). Smålands Musikarkiv, som bildades 1992, är också en enhet inom Musik i Syd och placerad där.

Musik i Syd gav under 2019 en stor del av sina konserter i Växjö Konserthus (41% av de konserter som gavs i Växjö kommun och 16% av alla konserterna i länet). Man ansvarade för att fylla Växjö Konserthus med musik under 40 dagar. Dessa evenemang lockade en sammanlagd publik om 18 000 (Musik i Syd 2019). För verksamhet i såväl Växjö Konserthus och Nygatan 6 under 2022 får Musik i Syd av Växjö kommun 1 183 000 kr. Därtill kommer en tilläggssumma på 60 000 kr för att arrangera Tengstrandfestivalen. Kommunen bidrar även till Musica Vitae's budget med 2 085 000 kronor under 2022. Det är med dessa uppdrag och medföljande bidrag väl motiverat att Växjö kan ha en lite högre andel av verksamheten än folkmängden i sig motiverar.

Tabell 2.19.2 visar en förhållande livlig verksamhet med offentliga konserter redan 1985/1986. Det gavs 60% fler konserter i Kronobergs län av de statliga institutionerna jämfört med Östergötlands län med dubbel folkmängd. Att man lyckats öka från denna höga nivå till en tredubbel nivå är förstås remarkabelt. Det bör dock särskilt påpekas att ett 80-tal, eller 29%, av alla konserterna i länet 2019, enligt information direkt från Musik i Syd gavs inom ramen för Korrö Folkmusikfestival i Tingsryds kommun. Korröfestivalen är också anledningen till att genren folkmusik/världsmusik i tabell 2.19.4. helt dominerar i genrestatistiken.

TABELL 2.19.4. *Musik i Syds offentliga konserter i Kronobergs län 2019, genrevis..*

| | |
|------------------------|---------|
| Folkmusik/ Världsmusik | 48,75 % |
| Konstmusik | 17,44 % |
| Visor | 9,25 % |
| Blandat | 8,54 % |
| Rock/ pop | 7,83 % |
| Nutida konstmusik | 4,27 % |
| Jazz | 3,91 % |

KÄLLA: *Musik i Syd*.

Förordningens, SFS 2010:2012 8§, direktiv för tilldelning av medel inom kultursamverkansmodellen innehåller en formulering om att främja "en god tillgång för länets invånare till professionell ... musikverksamhet". Musik i Syd har en satsning kallad "Musikriket" som omtalas i Region Kronobergs kulturplan för 2018-2020 som förlängdes även för 2021. Man satsar på "professionell musik för invånarna i nära samarbete med kommuner och det civila samhället" genom turnéer anpassade för mindre orter. Kulturplanen konstaterar vidare att "musikområdet präglas av frilansarbete och Musik i Syd är en stor arbetsgivare för professionella kulturskapare på området" (Region Kronoberg 2017, s. 13 och 42). För 2019 rapporterar Musik i Syd inga offentliga konserter alls i Lessebo kommun och blott en konsert (med Musica Vitae) i vardera Alvesta och Uppvidinge. Vad gäller just projektet Musikriket var det under uppbyggnad under 2019. Nu efter pandemin har de berörda kommunerna, inklusive Lessebo, 4-5 konserter per år.

En stor del av Musik i Syds konserter i länet är enligt ovan förlagda till Växjö. Antalet har ökat trefalt sedan 1985/1986. Före länsmusikreformen gav de statliga Regionmusiken och Rikskonserter en andel av sina offentliga kronobergskonserter i Växjö som motsvarade kommunens folkmängd (39% då). För 2019 var andelen lägre än Växjös andel av folkmängden. Om vi bortser från den mycket statistikbefrämjande Korröfestivalen blir dock andelen konserter i Växjö högre (55%) än vad folkmängden i Växjö motiverar (47%). Dock är en del av Musik i Syds konserter i kommunen - exempelvis konserterna inom projektet "Musikriket" - placerade i småorter utanför Växjö tätort. Någon egentlig urbaniseringseffekt finns inte i Kronobergs län.

I Kronobergs län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter på ett aningen negativt sätt. Antalet årliga konserter minskade med 13% mellan 2013 och 2019. Det kan dock röra sig om

skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns sju konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Kronobergs län.

2.20. Region Blekinge

Före länsmusikreformen 1988 ingick Blekinge län i Regionmusikens och Rikskonserters södra region tillsammans med dåvarande Kristianstads och Malmöhus län.

Blekinges regionmusikavdelning, med placering i Karlskrona, kallades vid denna tid Flottans Musikkår. Utöver konserterna i det egna länet 1985/1986, tabell 2.20.1, gav man även 16 konserter i andra län, varav tio i Skåne. Tillsammans producerade Regionmusiken 1985/1986 och Rikskonserterna 1986/1987 63 offentliga konserter för arrangörer i Blekinge. Musik i Blekinge har ökat denna volym radikalt till 2019, tabell 2.20.1.

Vid länsmusikreformen 1988 blev Flottans Musikkår i Karlskrona en del av Musik i Blekinge. Man fortsatte att fungera i huvudsak som hel blåsorkester så som man gjort ända sedan åtminstone sent 1700-tal.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Musik i Blekinge 109 offentliga konserter, 175 skolkonserter och 71 interna konserter. Med de 36 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 391 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet hade vid ingången av året 149 544 invånare varav 58 634 (39%) bodde i residensstaden Karlskrona. Den 30 juni 2022 hade länet 158 889 invånare (en ökning med 6% sedan 1989) och 66 588 (42%) bodde i Karlskrona.

TABELL 2.20.1. *Offentliga konserter förmedlade till Blekinge län 1985-2019*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Karlskrona | annan RM | IRK | MiB | MMK | MiB | KUR | MKA | MMK | Folkmängd 2019 |
|---------------|-----------------------|----------------------|-----------------|----------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-----------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 1990 | 1990 | 2007 | 2013 | 2019 | 2019 | |
| Olofström | 15 017 | | 4 | 3 | 7 | 1 | 21 | 78 | 66 | | 13 263 |
| Sölvesborg | 15 533 | 2 | 1 | 6 | 10 | | 11 | 71 | 27 | | 17 540 |
| Ronneby | 29 382 | 1 | 4 | 3 | 5 | 3 | 20 | 221 | 67 | | 29 200 |
| Karlshamn | 31 634 | 1 | 2 | 4 | 9 | 1 | 12 | 126 | 50 | 1 | 32 226 |
| Karlskrona | 59 393 | 24 | 5 | 4 | 11 | 10 | 18 | 278 | 141 | 18 | 66 708 |
| Summa | 135 942 | 28 | 12 | 17 | 42 | 15 | 82 | 774 | 351 | 19 | 145 674 |

KÄLLA: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Lund, Blekingearkivet (MiB), Marinens Musikkår (MMK), Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

OBS: Marinens Musikkår/MMK finansieras helt av staten och ingår inte i MKAs statistik för aktiviteter inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Försvaret tog åter över musikkåren 1993 med det nya och nuvarande namnet Marinens Musikkår. Enligt kårens hemsida spelade man under det första halvåret 2022 i Stockholm 33 ggr medan nio ytterligare tillfällen blev pandemiinställda. En stor del av dessa framträdande var i samband med vaktavlösningen vid slottet. Även i hemstaden var många av de 19 framträdandena svar på olika behov inom försvaret. Dessutom gavs konserter i Ronneby, Kalmar, Malmö, Värnamo, Eksjö och Halmstad – merparten inom försvaret. Således bara en i hemlänet utanför förläggningssorten. Antalet konserter i förläggningsslänet har minskat radikalt - med 30% - gentemot vad musikkåren åstadkom som regionmusikavdelning/Flottans Musikkår, tabell 2.20.1.

Musik i Blekinge har för närvarande två musiker anställda. En gitarrist och en slagverkare spelar huvudsakligen jazz. Oftast sker det tillsammans med andra artister.

En för Musik i Blekinge särskilt fokuserad uppgift är att producera konserter inom vård- och omsorgsinrättningar i samarbete med Blekinge Bildningsförbund. Man förmedlar genom samarbetsavtal med länets kommuner årligen cirka 400 konserter för deras omsorgsverksamheter. Ungefär lika många offentliga konserter arrangeras. Alla skolelever mellan 3-16 år omfattas av en "kulturgaranti" som ger dem möjlighet att uppleva eller vara aktivt delaktiga i minst en årlig konsert med professionella musiker. Årligen nås runt 30 000 barn av denna verksamhet.

Förordningens, SFS 2010:2012 6 §, direktiv för tilldelning av medel inom kultursamverkansmodellen innehåller ett krav för en regional kulturplan som ska ligga till grund för bidragsgivning. I förordningen anges, 8 §, att regionerna ska "främja en god tillgång för länets invånare till professionell ... musikverksamhet". Samma formulering inleder avsnittet om Musik i Blekinge i Region Blekinges kulturplan 2022-2025 (Region Blekinge 2021, s. 35):

Musik i Blekinge är den regionala verksamhet som har i uppdrag att främja det professionella musiklivet i länet, verka för ökade arbetstillfällen för frilansmusiker, ha ett särskilt ansvar för vår tids musik inom alla genrer samt prioritera och utveckla barn- och ungdomsverksamheten.

Musik i Blekinge arbetar i stor utsträckning som kollegerna i Halland, se ovan. Båda länen har förhållandevis få kommuner. Produ-

centerna beslutar i samråd med lokala arrangörer vilka artister/ensembler som ska ge konserter. Man tar kontakt med dem, förhandlar, skriver kontrakt, fakturerar arrangören - oftast med en viss subvention av länsmusikens egna produktionsmedel - och betalar ut arvode till musikerna i enlighet med kollektivavtalet mellan Svensk Scenkonst och SMF/SYMF. Konsertvolymerna för 1990 respektive 2007 visar på en kraftig ökning. Därefter har Musik i Blekinge ytterligare ökat sin producerade kvantitet.

Vad gäller denna rapports fokus kan slutsatsen dras att någon påtagligt ökad urbanisering inte kan observeras för Blekinges del. Om Marinens Musikkår och Musik i Blekinge summeras har andelen verksamhet i Karlskrona minskat betydligt från 1980-talets 58% till 43% år 2019. Karlskronas andel av länets befolkning var 50% respektive 53%. Den kommun som sticker ut i MKAs statistik är där emot Olofström som har en volym konserter som är avsevärt mycket större än dess folkmängd (som minskat med 12% sedan 1985) motiverar.

Marinens Musikkår verkar ha Karlskrona som ett nästan uteslutande verksamhetsfokus i hemlänet. Men så är det ju också där som marinens verksamhet finns. Musikkårens andra fokus är stockholmsområdet många försvarsinstallationer och vaktparaderna vid slottet. Kåren ger även en rad konserter i övriga landet.

I Blekinge län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter på ett negativt sätt. Antalet årliga konserter minskade med hälften mellan 2013 och 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns elva konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet och Svensk Jazz i Blekinge län. I förhållande till folkmängden är det den högsta frekvensen i landet.

2.21. Region Skåne.

Malmöhus län var ett av Rikskonserters utpekade försökslän. Dit förmedlade man under spelåret 1964/1965, se tabell 1.3.1., 14 "kvällskonserter", varav fem med Göteborgs Symfoniker som även besökte Kristianstad som låg i det andra dåvarande skånelänet. I det som nu är Skåne län fanns vid denna tid cirka 950 000 invånare. Försöksverksamheten i Malmöhus län verkar ha varit lite trögstartad med tanke på att det i Jönköpings län, som ju också var försökslän, fanns cirka 300 000 invånare som åtnjöt mer än dubbelt så många kvällskonserter från Rikskonserters kontor i Stockholm under 1964/65.

Före 1988 hade rikskonsertkontoret i Kristianstad ansvar för Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län. Tabell 2.21.1. visar kontorets produktion av offentliga konserter säsongen 1986/87 i de två dåvarande länen i Skåne. Två kommuner med tämligen liten befolkningstorlek sticker ut: Simrishamn och Östra Göinge – båda i dåvarande Kristianstads län. De hade vid denna tid 3,4% av länens totala befolkning men beställde 21% av Rikskonserters offentliga konserter i Skåne. De kommuner som inte beställde några konserter alls låg betydligt längre från regionkontoret än Simrishamn och Östra Göinge. I Malmö gavs konserterna i Teater 23 vid Triangeln och i Husie församlinghem. I Kristianstad gavs de flesta konserterna i konserthuset.

Regionmusikavdelningarna i Kristianstad och Ystad bildade 1988 tillsammans med merparten av rikskonsertkontoret i Kristianstad det nya Musik i Skåne. Regionmusikensemblerna var i Kristianstad Sinfonietta Syd (stråkkvintett, blåsarkvintett, pianist), Cornova Brass och Musiklekarna. I Ystad fanns Auloskvintetten, Ystads Brasskvintett, Ystads Pipare och Höringen (elektroakustisk musik). Ur Ystads Pipare bildades 1989 Ensemble Mare Balticum som, till skillnad från alla de övriga ensemblerna, överlevt till våra dagar. Ensemblen, som är baserad i Kristianstad, är specialiserad på musik till och med 1600-talet från länderna kring Östersjön. För närvarande har ensemblen fyra anställda musiker. Det innebär att drygt 90% av de skånska musikertjänsterna försvunnit och budgetmedlen fördelats på andra poster. En mycket stor andel går till frilansanställda professionella musiker.

Vid länsmusikreformen bildade de två skånelänen Stiftelsen Musik i Skåne. De två länen gick samman till Region Skåne den 1 januari 1997.

Under det andra året som landstingsledd verksamhet producerade Musik i Skåne 358 offentliga konserter, 785 skolkonserter och 41 interna konserter. Med de 118 konserter som förmedlades till arrangörer utanför länet producerade man således sammanlagt 1 302 konserter under 1989 (Kulturrådet 1990). Länet i Musik i Skånes geografiska område hade vid ingången av året 1 047 167 invånare varav 231 575 (22%) bodde i den största staden Malmö. Den 30 juni 2022 hade länet 1 408 265 invånare (en ökning med 34% sedan 1989) och 354 395 (25%) bodde i Malmö.

Stiftelsen Musik i Skåne bildade tillsammans med Stiftelsen Musik i Kronoberg år 2003 det nya Musik i Syd AB. Kansliet har hjälpt denna studie med att ta fram statistiken för offentliga konserter under det sista året före Covid 19-pandemin, dvs kalenderåret 2019.

Mycket har uppenbarligen hänt sedan 1986/87. Antalet offentliga konserter har i det närmaste tredubblats från summa 267 för Regionmusiken och Rikskonserter 1985/1986 respektive 1986/1987 till 774 för Musik i Syd 2019. Vi bör även räkna in Helsingborgs och Malmö Symfoniorkestrars konserter (HSO resp MSO) varvid summan i stället blir 398 konserter i Skåne i talen för 1980-talet i tabell 2.21.1.

Kulturanalys rapporterar för 2019 ytterligare en stor mängd konserter som finansierats inom ramen för kultursamverkansmodellen. Ändå hade 13 kommuner en lägre musikförsörjning från länsmusiken 2019 - däribland den tidigare aktiva Östra Göinge. Festivaler har gjort att Båstad (kammarmusik) och Ystad (jazz) har i tid mycket koncentrerade utbud med hjälp av Musik i Syd. Höörs tal gynnas av tre sådana i tid koncentrerade satsningar: Höörs sommaropera (barn och ungdomar i samverkan med professionella), Musik på Bosjökloster och Höörs Barockfestival.

Orgeln var 2019 föremål för tre stora satsningar. Under den veckolånga Malmös Internationella Orgelfestival gavs 14 konserter med stöd från Musik i Syd. Någon vecka senare lanserades under tre dagar projektet SkåneOrgel i Malmö/Lund-regionen med 11 konserter. Den största satsningen med 81 konserter inträffade under högsommaren: Skånes Orgelveckor. Av konserterna gavs fyra i Blekinge och 13 i kyrkor på Själland. Orgelsatsningarna ingår i genren "konstmusik" i tabell 2.21.2.

Utbudet i den ort där Rikskonserterers regionkontor hade och Musik i Syds huvudkontor har sitt säte, Kristianstad, har ökat sexfald sedan 1986/87. Hela 137 (89%) av konserterna i Kristianstads kommun ägde 2019 rum i Kristianstads konserthus (nu omdöpt till "Kulturkvarteret"). Numera driver Musik i Syd, på Kristianstads kommuns uppdrag och med dess anslag om 1 971 166 kr (2022), den musikaliska verksamheten i konserthuset/Kulturkvarteret. Enligt verksamhetsberättelsen för 2019 producerade man tillsammans med Stadsbiblioteket 326 evenemang med en sammanlagd publik om 51 278. Uppenbarligen har samarbetet med kommunen haft stor betydelse för Musik i Syd. Här har man skapat ett stort utbud av aktiviteter i alla genrer. Kristianstads kommun är även med och finansierar verksamheten UNGA Utvecklingscentrum, som är baserad i kommunen men har verksamhet i hela Musik i Syds distrikt.

TABELL 2.21.1. *Offentliga konserter förmedlade till Skåne län 1985-2019*

| Kommun | Folkmängd 1985 | RM Ystad | RM K-stad | Annan RM | HSO | MSO | IRK | KUR | MiS | MKA | Folkmängd 2019 |
|-------------------|------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|------------|------------|------------|--------------|------------------|
| | | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 1985/86 | 1986/87 | 2013 | 2019 | 2019 | |
| Bjuv | 14 107 | 1 | | 1 | | | 3 | 1 | 2 | | 15 842 |
| Bromölla | 12 162 | | 2 | 1 | | | 3 | | 5 | 5 | 12 650 |
| Burlöv | 14 314 | | | 1 | | | 2 | 15 | 8 | | 19 753 |
| Båstad | 12 578 | | | 1 | | | 0 | 45 | 29 | 26 | 15 636 |
| Eslöv | 26 340 | 1 | 1 | 1 | | | 0 | 2 | 4 | 2 | 34 593 |
| Helsingborg | 105 468 | 3 | | | 47 | | 4 | 105 | 27 | 66 | 150 109 |
| Hässleholm | 48 446 | 1 | 4 | 2 | | | 3 | 9 | 8 | 48 | 52 309 |
| Höganäs | 22 212 | | | 1 | | | 0 | 9 | 17 | 17 | 27 589 |
| Hörby | 12 915 | | 1 | | | | 0 | | 3 | 2 | 15 745 |
| Höör | 11 499 | | | 1 | | | 1 | 42 | 25 | 29 | 16 954 |
| Klippan | 16 099 | | 1 | | | | 1 | 4 | | 1 | 17 783 |
| Kristianstad | 69 752 | 4 | 8 | 3 | | | 11 | 166 | 154 | 252 | 86 641 |
| Kävlinge | 21 154 | 1 | 1 | 1 | | | 1 | 9 | 7 | 3 | 32 341 |
| Landskrona | 35 302 | | | | | | 11 | 11 | 21 | 21 | 46 488 |
| Lomma | 16 835 | | | | | | 9 | 22 | 23 | 12 | 24 638 |
| Lund | 82 015 | 4 | 4 | 4 | | | 12 | 52 | 91 | 64 | 127 376 |
| Malmö | 229 936 | 8 | 4 | 4 | | 55 | 7 | 224 | 194 | 329 | 351 749 |
| Osby | 13 581 | | 1 | | | | 3 | 2 | 2 | | 13 269 |
| Perstorp | 7 185 | | | 2 | | | 2 | 1 | 4 | 5 | 7 565 |
| Simrishamn | 19 887 | 3 | 2 | | | | 18 | 28 | 21 | 29 | 19 267 |
| Sjöbo | 15 157 | 2 | | | | | 6 | 13 | 2 | 19 | 19 497 |
| Skurup | 12 668 | 1 | | 2 | | | 4 | 1 | | 10 | 16 419 |
| Staffanstorps | 17 393 | 1 | | | | | 6 | 9 | 5 | 2 | 26 242 |
| Svalöv | 12 653 | | | | | | 2 | 3 | 3 | 3 | 14 412 |
| Svedala | 16 741 | 4 | 2 | 1 | | | 3 | 1 | 5 | 1 | 23 222 |
| Tomelilla | 12 321 | 3 | | 1 | | | 3 | 2 | 5 | 5 | 13 712 |
| Trelleborg | 34 134 | | | 1 | | | 3 | 7 | 3 | 27 | 46 231 |
| Vellinge | 25 397 | 4 | | 1 | | | 6 | 24 | 15 | 31 | 37 452 |
| Ystad | 23 900 | 8 | 2 | | | | 0 | 54 | 65 | 94 | 31 560 |
| Åstorp | 12 693 | | 1 | | | | 0 | 1 | 5 | 4 | 16 308 |
| Ängelholm | 31 477 | | 1 | 2 | | | 9 | 12 | 12 | 11 | 43 633 |
| Örkelljunga | 9 294 | 1 | | | | | 2 | | 4 | 10 | 10 499 |
| Östra Göinge | 14 879 | 1 | 1 | 1 | | | 13 | 1 | 5 | 4 | 14 941 |
| utanför Malmö/HBG | | | | | 26 | 3 | | | | | |
| Summa | 1 030 494 | 51 | 36 | 32 | 73 | 58 | 148 | 875 | 774 | 1 132 | 1 402 425 |

KÄLLA: Riksarkivet Arninge, Landsarkivet i Lund, Stadsarkiven i Malmö och Helsingborg, Musik i Syd, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys.

TABELL 2.21.2. *Musik i Syds offentliga konserter i Skåne län 2019, genrevis.*

| | |
|------------------------|---------|
| Konstmusik | 35,95 % |
| Jazz | 18,94 % |
| Visor | 16,24 % |
| Folkmusik/ världsmusik | 7,99 % |
| Rock/ pop | 7,86 % |
| Blandat | 7,86 % |
| Nutida konstmusik | 5,15 % |

KÄLLA: *Musik i Syd.*

Om Musik i Syd alltså skapat något nytt som inte tidigare funnits i Kristianstad kan man kanske säga att den scen som man driver helt på egen bekostnad i länets största stad, Palladium Malmö, är ett komplement till allt annat musikutbud i staden. Redan 2002 fattade Region Skånes kulturnämnd beslut om ett särskilt uppdrag med specificerad tilläggsbudget till Musik i Skåne för att driva en gästspels-scen i just Palladium i Malmö. 109 konserter ägde rum i Palladium under 2019. Under 2019 fattade kulturnämnden beslut om att det särskilda uppdraget skulle upphöra och att Stiftelsen Musik i Skåne (i praktiken Musik i Syd AB) självständigt skulle få prioritera Palladiumverksamheten i förhållande till annan verksamhet. Man har valt att fortsätta driva verksamheten i Palladium.

I Malmö finns även Malmö Opera - den enda fullskaliga operascenen i Musik i Syds område - och Malmö Symfoniorkester - en av två professionella symfoniorkestrar - och det kommunala konserthuset Malmö Live. Därtill kommer ideella föreningar som t. ex. Jazz i Malmö och Salomon Smiths kammarmusikförening och även Musikhögskolans i Malmö hela utbud. Malmö måste anses vara mycket väl tillgodosett med musikevenemang. Tabell 2.21.2. uppvisar en ökning från summa 78 konserter från MSO och Regionmusiken 1985/1985 tillsammans med Rikskonserterns konserter året efter till 329 i Malmö kommun 2019 (Kulturanalys) - mer än fyra gånger fler. Det måste rimligtvis kunna betraktas som en urbaniseringseffekt. I synnerhet som nästan alla de kommuner som 2019 fick färre konserter än tre decennier tidigare hade mindre än 20 000 invånare.

TABELL 2.21.3. *Musik i Syds internationella verksamhet 2019.*

| <u>Land</u> | <u>Antal</u> | <u>Land</u> | <u>Antal</u> |
|-----------------------|--------------|-----------------------|--------------|
| Danmark, Köpenhamn | 12 | Palestina | 3 |
| Danmark, Helsingör | 5 | Finland | 2 |
| Danmark Hilleröd | 3 | Jordanien | 2 |
| Danmark, övrigt | 3 | Monaco | 2 |
| <i>Danmark totalt</i> | 23 | Spanien | 2 |
| Tyskland | 20 | Estland | 1 |
| Storbritannien | 16 | Förenade Arabemiraten | 1 |
| Polen | 9 | Italien | 1 |
| Kanada | 8 | Lettland | 1 |
| Kenya (Zanzibar) | 8 | Litauen | 1 |
| Hongkong | 7 | Norge | 1 |
| Tjeckien | 7 | Rumänien | 1 |
| Frankrike | 5 | Slovakien | 1 |
| Kina | 4 | Summa | 126 |

KÄLLA: *Musik i Syd*.

På rikskonserttiden före länsmusikreformen verkar det ha varit sällsynt med internationell verksamhet producerad av regionkontoren. Men det förekom dock. Någon på ett regionkontor kan ha haft särskilda kontakter i något visst land och då fick vederbörande ansvar för en turné i dit. Ofta var det utbytesprojekt som även innebar import av artister som berörde flera regioner än den egna. Nu har Musik i Syd en mycket omfattande egen internationell verksamhet, se tabell 2.21.3. Man gav under 2019 bland annat 13 konserter i samarbete med Huddersfield Contemporary Music Festival i Storbritannien.

En stor del av Musik i Syds verksamhet i Sverige utanför Skåne och Kronoberg bestod av konserter inom ramen för samarbetet i det ovan beskrivna Legato-samarbetet med länsmusikorganisationerna i Blekinge, Halland och Kalmar län, tabell 2.21.4..

Då försöksverksamheten med Rikskonserter startade på 1960-talet fanns redan två symfoniorkestrar i länet. Helsingborgs Symfoniorkester kom till som Nordvästra Skånes Orkesterförening 1912 med hjälp av ett statligt bidrag via Musikaliska Akademien. Man producerade under sitt första år 32 "folkkonserter", 13 "populärkonserter", åtta "symfonikonserter" och 13 "övriga" konserter, summa 66 konserter. Av dem ägde hälften rum i Helsingborg. Nu är verksamheten på ett påtagligt sätt nästan uteslutande förankrad till det egna konserthuset, se tabell 2.21.5. Från tidigt 80-tal fram till millennieskiftet ordnade orkesteradministrationen konsertbussar. Tidigt under denna period gick bussar från Kristianstad, Båstad, Kävlinge och Mölle med

hållplatser längs vägen. Under säsongen 1999/2000 inskränkte sig utbudet till bussar från Markaryd via Hässleholm och från Vejbystrand via Ängelholm. Därefter har publiken fått ordna sina transporter på egen hand.

TABELL 2.21.4. *Musik i Syds offentliga konserter i Sverige utanför Skåne 2019, inkl Musica Vitae .*

| <u>Kommun</u> | <u>Region</u> | <u>Antal</u> | <u>Kommun</u> | <u>Region</u> | <u>Antal</u> |
|---------------|---------------|--------------|---------------|-----------------|--------------|
| Karlshamn | Blekinge | 3 | Kalmar | Kalmar | 1 |
| Karlskrona | Blekinge | 3 | Nybro | Kalmar | 2 |
| Olofström | Blekinge | 9 | Stockholm | Stockholm | 2 |
| Ronneby | Blekinge | 2 | Västerås | Västmanland | 2 |
| Sölvesborg | Blekinge | 2 | Göteborg | Västra Götaland | 1 |
| Falun | Dalarna | 1 | Stenungsund | Västra Götaland | 1 |
| Halmstad | Halland | 4 | Trollhättan | Västra Götaland | 1 |
| Kungsbacka | Halland | 1 | Vara | Västra Götaland | 1 |
| Laholm | Halland | 5 | Örebro | Örebro | 1 |
| Varberg | Halland | 1 | Linköping | Östergötland | 2 |
| Emmaboda | Kalmar | 3 | | Summa | 48 |

KÄLLA: *Musik i Syd*.

Malmö Symfoniorkester hade före regionbildningen i slutet av förra seklet inte något regionalt uppdrag. Man gav några enstaka konsert i hemlandet utanför Malmö men det var inte någon reguljär verksamhet. Av de 58 offentliga konserter som MSO rapporterade för 1985/1986, tabell 2.21.1., gavs tre (5%) utanför Malmö – kanske inte ens i Skåne. För Helsingborgs Symfoniorkester var uppdraget ett helt annat. Av de 73 konserter man rapporterade för 1985/1986 i Skåne gavs 26 (36%) utanför hemkommunen. Dessutom tillkom åtta konserter i närbelägna Halland med delfinansiering från det lands-tinget.

I Region Skånes kulturnämnds verksamhetsplan och budget för 2022 har orkestrarna fått ett gemensamt uppdrag ”att öka tillgängligheten till den symfoniska musiken i regionen”. De förutsätts dessutom komma att redovisa ”en plan för fortsatt samverkan” (Region Skåne 2022. s. 29).

TABELL 2.21.5. *Helsingborgs Symfoniorkesters offentliga konserter 1912-2019.*

| | | <u>1912</u> | <u>1932</u> | <u>1962</u> | <u>85/86</u> | <u>91/92</u> | <u>2019</u> |
|---------------|-------------------|-------------|-------------|-------------|--------------|--------------|-------------|
| ej preciserat | Blekinge | | | | | 1 | |
| ej preciserat | Halland | | | | 8 | 5 | |
| Laholm | Halland | | | 1 | | | |
| Gislaved | Jönköping | | | | | 1 | |
| ej preciserat | Kristianstads län | | | | 11 | 2 | |
| Båstad | Kristianstads län | | | | | | 2 |
| Hässleholm | Kristianstads län | | | 2 | | | |
| Klippan | Kristianstads län | 6 | | | | | 1 |
| Kristianstad | Kristianstads län | | | | | | 1 |
| Osby | Kristianstads län | | | 1 | | | |
| Perstorp | Kristianstads län | | | | | | 1 |
| Åstorp | Kristianstads län | 3 | | 2 | | | |
| Ängelholm | Kristianstads län | 6 | 5 | 5 | | | |
| Örkelljunga | Kristianstads län | | | 4 | | | |
| Växjö | Kronoberg | | | | | 1 | |
| Bjuv | Malmöhus län | 1 | | | | | |
| ej preciserat | Malmöhus län | | | | 15 | 8 | |
| Eslöv | Malmöhus län | 1 | | | | | |
| Helsingborg | Malmöhus län | 33 | 31 | 39 | 47 | 73 | 52 |
| Höganäs | Malmöhus län | 1 | 1 | 6 | | | 1 |
| Landskrona | Malmöhus län | 15 | 10 | 12 | | | |
| Malmö | Malmöhus län | | | | | 1 | |
| Svalöv | Malmöhus län | | | | | | 1 |
| Helsingör | Själland | | 1 | | | 1 | 2 |
| ej preciserat | USA | | | | | 12 | |
| Summa | | 66 | 48 | 72 | 81 | 105 | 61 |

KÄLLOR: *Helsingborgs stadsarkiv, Helsingborgs Symfoniorkester, Myndigheten för Kulturanalys.*

I Kulturanalys statistik för 2019 finns även med konserter för vuxna inom ramen för kultursamverkansmodellen av andra än Musik i Syd och symfoniorkestrarna, se tabell 2.21.6. MSO:s antal konserter, summa 2, i Kulturanalys statistik för 2019 är lite märklig. Året före rapporterade MSO in 98 konserter till Kulturanalys. I sin egna årsredovisning för 2019 anger MSO att man gett ett 60-tal offentliga konserter och ett gästspel i Halmstad (MSO 2019, 47-49).

TABELL 2.21.6. *Kulturanalys statistik för offentliga konserter i Skåne län inom ramen för kultursamverkansmodellen 2019.*

| Kommun | HSO | MSO | MiS | KF Inkonst | Ystad Jazz | Skillinge teater | MusCentrum | Share Music |
|---------------|------------|------------|------------|-------------------|-------------------|-------------------------|-------------------|--------------------|
| Bjuv | | | | | | | | |
| Bromölla | | | 5 | | | | | |
| Burlöv | | | | | | | | |
| Båstad | 2 | | 24 | | | | | |
| Eslöv | | | 2 | | | | | |
| Helsingborg | 41 | | 25 | | | | | |
| Hässleholm | | | 48 | | | | | |
| Höganäs | 1 | | 16 | | | | | |
| Hörby | | | 2 | | | | | |
| Höör | | | 29 | | | | | |
| Klippan | 1 | | | | | | | |
| Kristianstad | 1 | | 251 | | | | | |
| Kävlinge | | | 3 | | | | | |
| Landskrona | | | 21 | | | | | |
| Lomma | | | 12 | | | | | |
| Lund | | | 63 | | | | | 1 |
| Malmö | | 2 | 162 | 164 | | | 1 | |
| Osby | | | | | | | | |
| Perstorp | 1 | | 13 | | | | | |
| Simrishamn | | | 17 | | | 12 | | |
| Sjöbo | | | 18 | | 1 | | | |
| Skurup | | | 10 | | | | | |
| Staffanstorp | | | 2 | | | | | |
| Svalöv | 1 | | 2 | | | | | |
| Svedala | | | 1 | | | | | |
| Tomelilla | | | 5 | | | | | |
| Trelleborg | | | 27 | | | | | |
| Vellinge | | | 31 | | | | | |
| Ystad | | | 61 | | 33 | | | |
| Åstorp | | | 4 | | | | | |
| Ängelholm | | | 11 | | | | | |
| Örkelljunga | | | 10 | | | | | |
| Östra Göinge | | | 4 | | | | | |
| Summa | 48 | 2 | 879 | 164 | 34 | 12 | 1 | 1 |

KÄLLA: Myndigheten för Kulturanalys.

Förordningens, SFS 2010:2012 6 §, direktiv för tilldelning av medel inom kultursamverkansmodellen har som krav för en regional kulturplan att regionerna ska "främja en god tillgång för länets invånare till professionell... musikverksamhet". I Region Skånes kulturplan för 2021-2024 följer man upp det med ett mål att man ska "... bidra till att kultur är tillgänglig i hela Skåne". Vidare anges att "Region Skånes roll är att genom stöd, samverka och dialog med nyckelaktörer stärka scenkonstens och musikens ställning i hela Skåne, med publiken i fokus". (Region Skåne 2020, s. 14 resp 60). Ingressen till genomförandeavsnittet har tidstypiska formuleringar som inte egentligen avviker från t.ex. Västra Götalandsregionens kulturstrategi:

Region Skånes roll som utvecklingsaktör förutsätter ett processinriktat arbetssätt tillsammans med kommunerna, kulturlivet och staten för att utveckla Skåne som kulturregion. Här spelar Region Skåne en viktig roll genom att initiera och facilitera mötesplatser och nätverk med och mellan kommuner, kultursektorns aktörer och andra samhällssektorer. (Region Skåne 2020, s. 63)

Ändå har den regionala musikverksamheten kommit att se radikalt annorlunda ut i de två regionerna med ett mycket omfattande utbud av konserter med – enligt förordningen SFS 2010:2012 8§ - professionella musiker i hela Skåne medan det i Västra Götaland är mera oklart hur man tar sig an detta villkor. Den senare regionen fick under 2019 ta del av Musik i Syds verksamhetsmodell genom att sex offentliga konserter från Musik i Syd förmedlades direkt från Musik i Syd till arrangörer i Västra Götaland helt vid sidan av regionens egna aktörer med statlig finansiering.

Genomförandeavsnittet i Region Skånes kulturplan 2021-2024 innehåller inga direktiv vad gäller musiken specifikt. I kulturnämndens verksamhetsplan och budget för 2019 anger man att man detta år skulle ha ett fokus ”på stad och land-perspektivet” (Region Skåne 2019a, s. 8).

Vad gäller urbaniseringsfrågan kan noteras att länets fyra största städer (Malmö, Helsingborg, Lund och Kristianstad) 2019 tog emot 60% av den offentliga konsertverksamhet som producerades av Musik i Syd och 63% av alla konserter som producerades inom ramen för kultursamverkansmodellen även av andra (enligt Kulturanalys statistik). Det är mer än andelen av deras folkmängder – den utgör 51%. Musik i Syds hemort Kristianstad prioriteras hårt. Men Kristianstads kommun medfinansierar Musik i Syds aktiviteter och kan därför sägas ha rätt till en god försörjning genom att Musik i Syd genomför vad man åtar sig. Vad gäller antalet konserter i förhållande till folkmängden har dock ett par andra kommuner försteg framför Malmö, Helsingborg och Lund - i Kulturanalys statistik framförallt Ystad, Båstad, Simrishamn. Den låga kvot som gäller för grannkommunerna till storstäderna Stockholm och Göteborg syns inte i statistiken för Malmö – undantaget Svedala kommun.

Tio kommuner hade ett lägre antal konserter från Musik i Syd 2019 än vad man fick från Regionmusiken och Rikskonserter 1985/1986 respektive 1986/1987.

I Skåne län tycks kultursamverkansmodellen ha påverkat antalet aktiviteter på ett mycket positivt sätt. Antalet årliga konserter ökade med 29% mellan 2013 och 2019. Det kan dock röra sig om skillnader i vilka definitioner som Kulturrådet respektive Kulturanalys använt vid insamlingen av data.

För närvarande finns 28 konsertarrangörsföreningar anslutna till Kammarmusikförbundet, RANK och Svensk Jazz i Skåne län. Det är ett stort antal. Men länets folkmängd är den näst största bland regionerna i kultursamverkansmodellen varför antalet föreningar i förhållande till folkmängden inte är påtagligt större än i flera andra regioner.

3. Hela landet i kultursamverkansmodellen

3.1. Regionernas konsertproduktion

De organisationer som verkar inom kultursamverkansmodellen har valt olika strategier och affärsmodeller för sina verksamheter. Sådana skillnader har redovisats i avsnitt 2. ovan och kommer att påverka analysen av urbaniseringen. I tabell 3.1.1. redovisas de faktiska antalet konserter som rapporterades av Kulturanalys för 2019. Eftersom dess statistik för Örebro län inte verkar vara tillförlitlig har de större talen från länsmusikorganisationen valts. För Blekinge har även 19 konserter med den statligt finansierade Marinens Musikkår tagits med. Uppenbarligen är just Blekinge tillsammans med Gotland i det här studerade avseendet de kvantitativt mest framgångsrika regionerna. Musik i Blekinge och Gotlandsmusiken de enda musikorganisationer i sina regioner som finansieras inom kultursamverkansmodellen. Även Musik i Syd (Skåne och Kronoberg), Västmanlandsmusiken, Scenkonst Sörmland, Musik Hallandia, Gävleborg (Kulturutveckling Gävleborg och Gävle Symfoniorkester) och Estrad Norr (Jämtland) har hög effektivitet mätt i kvantitet. De regioner som valt att koncentrera de medel man får från staten inom ramen för kultursamverkansmodellen på orkester- eller operaverksamhet har, med undantag för Gävleborg, ett lägre antal konserter än övriga. För Västra Götaland är villkoren helt olika övriga regioner eftersom de två organisationer som ärvt länsmusikuppdraget från tidigare Musik i Väst inte producerar några konserter med professionella musiker (Förvaltningen för Kulturutveckling) eller bara ger ett fåtal konserter i regionen (Vara Konserthus). Kulturanalys har i sin statistik för 2019 tagit med konserter för vuxna från Göteborgs Symfoniker (208 st.),

Vara Konserthus (136), GöteborgsOperan (92), Gothenburg Wind Orchestra (35) och Borås stadsteater (2).

TABELL 3.1.1. *Regionerna antal offentliga konserter och folkmängd 2019.*

| Region | Antal | Folkmängd | Folkmängd/antal |
|-----------------|--------------|------------------|------------------------|
| Blekinge | 370 | 158 937 | 430 |
| Gotland | 142 | 61 001 | 430 |
| Kronoberg | 290 | 203 340 | 701 |
| Västmanland | 337 | 278 967 | 828 |
| Sörmland | 335 | 301 801 | 934 |
| Halland | 217 | 340 243 | 943 |
| Gävleborg | 114 | 287 767 | 1 010 |
| Jämtland | 118 | 132 054 | 1 119 |
| Skåne | 1 132 | 1 402 425 | 1 239 |
| Västernorrland | 137 | 244 193 | 1 782 |
| Örebro | 171 | 306 792 | 1 794 |
| Östergötland | 227 | 469 704 | 2 069 |
| Uppsala | 189 | 395 026 | 2 090 |
| Norrboten | 112 | 249 693 | 2 229 |
| Västerbotten | 102 | 274 563 | 2 692 |
| Värmland | 100 | 283 196 | 2 832 |
| Dalarna | 88 | 288 387 | 3 101 |
| Västra Götaland | 472 | 1 744 859 | 3 689 |
| Jönköping | 74 | 367 064 | 3 784 |
| Kalmar | 44 | 247 175 | 4 414 |
| Summa | 4 771 | 8 037 187 | 1 571 |

KÄLLA: Myndigheten för Kulturanalys, SCB.

3.2. Kommuner utan musik från kultursamverkansmodellen

För hela 60 kommuner - var femte kommun - rapporterades i Kulturanalys statistik 2019 inga offentliga konserter inom ramen för kultursamverkansmodellen. Hälften av dem finns i Västra Götalandsregionen, se tabell 3.2.1. Sju av de tio folkrikaste kommunerna utan sådana konserter ligger i den regionen. Två återfinns i Örebro län. Om vi bortser från särfallet Västra Götaland hade resten av kommunerna en genomsnittlig folkmängd av knappt 11 000 invånare. I många fall är just den begränsade folkmängden sannolikt den viktigaste orsaken till avsaknaden av den statligt delfinansierade musikverksamheten. Men det kan inte vara den enda orsaken eftersom flera kommuner med ännu mindre folkmängd än de i tabell 3.2.1. tagit del av sådan verksamhet, t. ex. nio konserter i Sorsele med 2 460 invånare,

fem konserter i Munkfors med 3 680 invånare och fyra konserter i Åsele med 2 807 invånare. Alla kommunerna i tabell 3.2.1. utom de tre skånekommunerna finns i regioner med jämförelsetal i tabell 3.1.1. som visar förhållandevis låga verksamhetsvolymmer.

TABELL 3.2.1. *Kommuner utan offentliga konserter finansierade inom kultursamverkansmodellen, 2019.*

| <u>Kommun</u> | <u>Region</u> | <u>Folkmängd</u> | <u>Kommun</u> | <u>Region</u> | <u>Folkmängd</u> |
|---------------|-----------------|------------------|---------------|-----------------|------------------|
| Uddevalla | Västra Götaland | 57 122 | Nora | Örebro | 10 721 |
| Kungälv | Västra Götaland | 48 271 | Malung-Sälen | Dalarna | 10 218 |
| Mark | Västra Götaland | 35 201 | Bollebygd | Västra Götaland | 9 634 |
| Falköping | Västra Götaland | 33 270 | Hofors | Gävleborg | 9 578 |
| Karlskoga | Örebro | 30 437 | Degerfors | Örebro | 9 534 |
| Stenungsund | Västra Götaland | 27 556 | Herrljunga | Västra Götaland | 9 501 |
| Mariestad | Västra Götaland | 24 723 | Nordanstig | Gävleborg | 9 480 |
| Burlöv | Skåne | 19 753 | Bengtsfors | Västra Götaland | 9 409 |
| Tjörn | Västra Götaland | 16 312 | Mellerud | Västra Götaland | 9 268 |
| Hallsberg | Örebro | 16 196 | Hjo | Västra Götaland | 9 233 |
| Bjuv | Skåne | 15 842 | Töreboda | Västra Götaland | 9 207 |
| Kalix | Norrbottnen | 15 768 | Lekeberg | Örebro | 8 603 |
| Hedemora | Dalarna | 15 458 | Eda | Värmland | 8 490 |
| Orust | Västra Götaland | 15 345 | Mullsjö | Jönköping | 7 430 |
| Lilla Edet | Västra Götaland | 14 509 | Torsås | Kalmar | 7 113 |
| Lysekil | Västra Götaland | 14 266 | Karlsborg | Västra Götaland | 6 965 |
| Osby | Skåne | 13 269 | Aneby | Jönköping | 6 892 |
| Götene | Västra Götaland | 13 263 | Hällefors | Örebro | 6 849 |
| Tanum | Västra Götaland | 12 965 | Robertsfors | Västerbotten | 6 786 |
| Öckerö | Västra Götaland | 12 902 | Vansbro | Dalarna | 6 776 |
| Tidaholm | Västra Götaland | 12 825 | Färgelanda | Västra Götaland | 6 576 |
| Habo | Jönköping | 12 810 | Ockelbo | Gävleborg | 5 865 |
| Åmål | Västra Götaland | 12 318 | Grästorp | Västra Götaland | 5 730 |
| Vårgårda | Västra Götaland | 12 180 | Essunga | Västra Götaland | 5 698 |
| Tranemo | Västra Götaland | 11 937 | Gullspång | Västra Götaland | 5 206 |
| Ovanåker | Gävleborg | 11 711 | Dals-Ed | Västra Götaland | 4 756 |
| Hagfors | Värmland | 11 553 | Ljusnarsberg | Örebro | 4 604 |
| Askersund | Örebro | 11 534 | Norsjö | Västerbotten | 3 971 |
| Tibro | Västra Götaland | 11 281 | Storfors | Värmland | 3 948 |
| Smedjebacken | Dalarna | 10 933 | Summa | Summa | 800 415 |

KÄLLA: *Myndigheten för Kulturanalys.*

Utöver de 60 kommuner som inte fick några konserter alls finns 80 kommuner där antalet konserter inom ramen för kultursamverkansmodellen kunde räknas på ena handens fingrar. De flesta var naturligtvis små. Men tio kommuner med en folkmängd på över 40 000 fanns bland dem under det studerade året 2019. Borås med över 100 000 invånare klarar sig med nöd och näppe över den gränsen med sina sex konserter.

3.3 Länscentra gentemot övriga kommuner

Tabell 3.3.1., som visar regionernas största kommuner, bygger på de data som rapporterats ovan i avsnitt 2. Sex länscentra har en andel av sin regions konserter som är mer än tio procentenheter högre än deras andel av befolkningen motiverar. Två har en i motsvarande grad lägre andel konserter. I ett tiotal har andelen av alla länets konserter ökat sedan 1980-talet.¹⁸ En koncentration till länens centra - en urbaniseringseffekt - kan påvisas där. Motsatsen är förhållandevis i några regioner.

TABELL 3.3.1. *Länens största kommuners andel av länens offentliga konserter inom ramen för kultursamverkansmodellen, procent.*

| | <u>Andel av länets konserter</u> | | <u>Andel av länets</u> |
|------------|----------------------------------|-------------|------------------------|
| | <u>mitt 1980-tal</u> | <u>2019</u> | <u>folkmängd 2019</u> |
| Örebro | 80 | 84 | 51 |
| Göteborg | 20 | 64 | 34 |
| Karlstad | 68 | 64 | 34 |
| Falun | 37 | 42 | 21 |
| Sundsvall | 22 | 54 | 41 |
| Jönköping | 58 | 49 | 39 |
| Västerås | 71 | 65 | 56 |
| Halmstad | 47 | 39 | 31 |
| Uppsala | 51 | 68 | 60 |
| Linköping | 33 | 40 | 35 |
| Malmö | 9 | 29 | 25 |
| Norrköping | 46 | 37 | 33 |
| Eskilstuna | 18 | 38 | 36 |
| Karlskrona | 58 | 43 | 42 |
| Luleå | 11 | 33 | 32 |
| Kalmar | 17 | 29 | 29 |
| Gävle | 35 | 35 | 36 |
| Växjö | 38 | 40 | 47 |
| Umeå | 75 | 36 | 48 |
| Östersund | 57 | 32 | 49 |

I Halmstad är den lägre andelen nu jämfört med 1980-talet förmodligen en effekt av att Musik Hallandia nu saknar fasta musiker för vilka statistiken i denna studie annars allmänt sett visar upp en närhetseffekt för musikernas lokaliseringssort (fotnot 13). En sådan närhetseffekt kan i stället finnas i Luleå och Sundsvall dit musikertjänsterna i Boden och Sollefteå nu förflyttats. För Göteborgs del är andelen av länets konserter 2019 ett resultat av att Kulturanalys inte statistikfört några offentliga konserter överhuvudtaget för den organisation,

¹⁸ Talen för Gävle respektive Göteborg vid mitten av 1980-talen saknar uppgifter om deras symfoniorkestrars konserter.

Förvaltningen för kulturutveckling, som nu förvaltar länsmusikuppdraget. Den tidigare förvaltaren, Stiftelsen Musik i Väst, producerade däremot offentliga konserter i regionens övriga kommuner innan den 2007 integrerades i det som nu är Kulturutveckling. År 2004 gavs 127 sådana konserter i länet av Musik i Väst. Under 1990 producerade två av Musik i Västs produktionsenheter - de i Göteborg och Skövde (inga data har hittas för enheterna i Borås och Uddevalla) - ännu fler konserter: 143 stycken, se tabell 2.15.2.

I några av de regioner där kulturpolitikerna valt att skapa orkestrar av de tidigare regionmusikavdelningarna finns en kraftig övervikt till deras nuvarande hemmaarenor. Sådana orkestrar finns i Umeå, Sundsvall, Falun, Karlstad, Västerås, Örebro och Jönköping. Möjligheterna att bedriva verksamhet i regionernas övriga kommuner har då minskat. Några av orkestrarna - och även Gävle Symfoniorkester - verkar dock periodvis även idag i mindre ensembler besöka övriga kommuner på ett sätt som liknar hur regionmusikensemblerna arbetade på 1980-talet.

Umeås andel av länets konserter är lågt i tabell 3.3.1. Om man lägger till det över tid normala antalet operaföreställningar i Umeå, cirka 20, blir Umeås andel för 2019 högre - densamma som andelen av länets befolkning.

3.4. Landets större städer.

I tabell 3.4.1. redovisas statistiken i avsnitt 2. för kommuner med mer än 95 000 invånare (utom Stockholm och Södertälje som inte ingår i kultursamverkansmodellen).

Även om de 17 kommunerna i tabell 3.4.1. sammantaget inte har en större andel konserter jämfört med övriga riket (40%) än vad deras andel av den totala folkmängden (38%) kan motivera finns enorma skillnader mellan dem. Borås och Göteborg har betydligt lägre index i tabell 3.4.1. än vad som skulle kunna förväntas. Det är en effekt av att Förvaltningen för Kulturutveckling inte har någon konsertproduktion överhuvudtaget i regionen och Vara Konserthus bara ger några få konserter per år med Bohuslän Big Band i dessa kommuner. Konserterna från Göteborgs Symfoniker, GöteborgsOperan och Gothenburg Wind Orchestra kompenserar inte fullt ut.

Några kommuner visar upp jämförelsetal som indikerar en avsevärd urbaniseringseffekt: Västerås, Halmstad, Växjö, Gävle, Malmö och Örebro. Alla utom Halmstad har egna professionella orkestrar som fokuserar sin verksamhet till de egna lokalerna. Halmstads höga

antal konserter torde bero på den allmänt sett höga aktivitetsvolymen för Musik Hallandia.

TABELL 3.4.1. *Antal offentliga konserter inom ramen för kultursamverkansmodellen 2019 i kommuner med över 95 000 invånare.*

| <u>Kommun</u> | <u>Antal</u> | <u>Folkmängd</u> | <u>Folkmängd/antal</u> |
|---------------|--------------|------------------|------------------------|
| Västerås | 220 | 156 838 | 713 |
| Halmstad | 142 | 104 573 | 736 |
| Växjö | 117 | 95 995 | 820 |
| Gävle | 99 | 103 136 | 1 042 |
| Malmö | 329 | 351 749 | 1 069 |
| Örebro | 144 | 156 987 | 1 090 |
| Sundsvall | 74 | 99 383 | 1 343 |
| Karlstad | 64 | 95 408 | 1 491 |
| Norrköping | 84 | 144 458 | 1 720 |
| Linköping | 90 | 165 527 | 1 839 |
| Uppsala | 129 | 237 596 | 1 842 |
| Göteborg | 304 | 587 549 | 1 933 |
| Lund | 64 | 127 376 | 1 990 |
| Helsingborg | 66 | 150 109 | 2 274 |
| Jönköping | 48 | 143 579 | 2 991 |
| Umeå | 37 | 130 997 | 3 540 |
| Borås | 6 | 114 091 | 19 015 |
| Summa | 2 017 | 2 965 351 | 1 470 |

3.5. Mest gynnad befolkning

TABELL 3.5.1. *Kommuner med flest antal offentliga konserter 2019.*

| <u>Kommun</u> | <u>Län</u> | <u>Antal</u> | <u>Folkmängd</u> |
|---------------|-----------------|--------------|------------------|
| Malmö | Skåne | 329 | 351 749 |
| Göteborg | Västra Götaland | 304 | 587 549 |
| Kristianstad | Skåne | 252 | 86 641 |
| Västerås | Västmanland | 220 | 156 838 |
| Karlskrona | Blekinge | 159 | 66 708 |
| Örebro | Örebro | 144 | 156 987 |
| Halmstad | Halland | 142 | 104 573 |
| Uppsala | Uppsala | 129 | 237 596 |
| Vara | Västra Götaland | 128 | 16 162 |
| Eskilstuna | Sörmland | 124 | 107 593 |
| Växjö | Kronoberg | 117 | 95 995 |
| Summa | | 2 048 | 1 968 391 |

Man kan förstås hävda att den mest gynnade befolkningen är de knappt två miljoner som bor i de kommuner med flest antal konserter.

ter. Tabell 3.5.1. visar de kommuner där fler än 100 offentliga konserter givits inom ramen för kultursamverkansmodellen. Stockholm ingår ju inte i kultursamverkansmodellen men hade naturligtvis annars varit med på listan.

Alla utom Vara är länscentra. Vara är föga förvånande den kommun i landet som toppar den tabell där man givit flest konserter i förhållande till kommunens andel av landet befolkning (utom Stockholms län), se tabell 3.5.2.

TABELL 3.5.2. *Kommuner med mer än dubbelt antal offentliga konserter i förhållande till folkmängden 2019.*

Index 100 = antalet konserter motsvarar kommunens andel av befolkningen.

| <u>Kommun</u> | <u>Län</u> | <u>Folkmängd 2019</u> | <u>Index</u> |
|-----------------|-----------------|-----------------------|--------------|
| Vara | Västra Götaland | 16 162 | 1250 |
| Tingsryd | Kronoberg | 12 319 | 1102 |
| Skinnskatteberg | Västmanland | 4 371 | 795 |
| Olofström | Blekinge | 13 263 | 786 |
| Sorsele | Västerbotten | 2 460 | 578 |
| Ystad | Skåne | 31 560 | 470 |
| Kristianstad | Skåne | 86 641 | 459 |
| Dorotea | Västerbotten | 2 459 | 449 |
| Bräcke | Jämtland | 6 175 | 409 |
| Hylte | Halland | 10 619 | 401 |
| Karlskrona | Blekinge | 66 708 | 376 |
| Rättvik | Dalarna | 11 103 | 370 |
| Gotland | Gotland | 61 001 | 367 |
| Ronneby | Blekinge | 29 200 | 362 |
| Norberg | Västmanland | 5 714 | 332 |
| Storuman | Västerbotten | 5 808 | 326 |
| Strömsund | Jämtland | 11 473 | 303 |
| Surahammar | Västmanland | 10 099 | 281 |
| Höör | Skåne | 16 954 | 270 |
| Katrineholm | Sörmland | 34 764 | 263 |
| Båstad | Skåne | 15 636 | 263 |

Tingsryd är som nämnts ovan gynnat av den stora folkmusikfestivalen i Korrö. Sorsele var Norrlandsoperans "Årets Kulturkommun" 2018/2019. Storuman var detsamma spelåret därpå. Merparten (72%) av kommuner i tabell 3.5.2. återfinns i län där de musikinstitutioner som finansieras genom kultursamverkansmodellen varit mest effektiva i produktionen av offentliga konserter under 2019, se tabell 3.1.1. Ingen kommun med över 95 000 invånare finns i tabell 3.5.2.

vilket kontrasterar mot de fem kommuner som har mindre än 6 000 invånare. Men de senares lilla folkmängd ger ju ett kraftigt utslag i tabellen trots att det faktiska antalet konserter är litet.

3.6. Lokala konsertarrangörsföreningar

Det främjandearbete som riksdagens kulturpolitiska mål av 2009 förutsätter skulle kanske kunna tolkas som att det är viktigt att skapa lokala förutsättningar för att ta emot det som produceras av regionala musikinstitutioner som finansieras inom ramen för kultursamverkansmodellen. En stor mängd sådana lokala föreningar skulle kunna motverka att de regionala verksamheterna urbaniseras. I tabell 3.6.1. har antalet medlemmar i riksorganisationerna för konsertarrangörer Svensk Jazz (summa 211 föreningar i landet utom Stockholms län), Kammarmusikförbundet (98) och RANK (Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik, 80) räknats samman.

I flera regioner finns det ett samband mellan alla tre faktorerna i tabell 3.6.1. Det gäller främst Blekinge och Gotland. Sörmlands och Västmanlands län ligger också bra till åtminstone vad gäller sambandet mellan föreningsliv och total konsertvolym. Kalmar län har en god ställning vad gäller såväl urbaniserings- som föreningsgraden men har det lägsta antalet konserter i förhållande till folkmängden. Det kan till del kanske förklaras av att regionen inte satsar påtagligt mycket budgetmedel per invånare på scenkonst - knappt 82 kronor 2018 (Kulturanalys 2021). Jämtlands län ligger nära medeltalet vad gäller föreningsgraden men intar ända tätplatsen vad gäller spridningen av verksamheten över länets kommuner.

De regioner som hamnar lågt i tabell 3.6.1. är sådana som valt att satsa på musikgenrer i storformat som symfoniorkester, kammarorkester, blåsarsymfoniker eller opera. Det gäller i synnerhet de som först efter länsmusikreformen 1988 valde denna inriktning: regionerna Jönköping, Örebro, Östergötland, Dalarna, Värmland och Väster-norrland. I Västmanland är orkestern, Västerås Sinfonietta, anställd på deltid 60%. Det verkar ha skapat ett ekonomiskt utrymme att där även satsa på musik i mindre format. Det har gjort att man producerat många fler offentliga konserter per invånare och har en lägre urbaniseringsgrad än t.ex. Musik i Dalarna vars val att heltidsanställda Dalasinfoniettan sannolikt begränsar möjligheterna att producera konserter även i andra format och andra genrer.

I Östergötland finns såväl den tidigare länsmusikens blåsarsymfoniker och Norrköpings symfoniorkester. De finns nu samlade i samma organisation: Scenkonst Öst. Skåne har visserligen två symfonior-

kestrar men regionen har även en mycket aktiv separat länsmusikorganisation, Musik i Syd, som håller uppe antalet konserter och minskar urbaniseringsgraden. I Västra Götaland finns en symfoniorkester, ett storband och deltidsanställda blåsarsymfoniker men eftersom regionens länsmusikorganisation inte producerar några konserter hamnar länet mycket ofördelaktigt vad gäller såväl urbaniseringsgrad som konserter per invånare. Länet har det största antalet föreningar av alla i landet (även inklusive Stockholms län). Förvaltningen för Kulturutveckling samarbetar via genrenätverk med föreningarna och erbjuder numera ett mycket begränsat utbud av offentliga konserter utöver de främjandeinsatser av annat slag som man koncentrerar sig på. Västra Götalandsregionen är den region som satsar mest budgetmedel på scenkonst i landet – mycket mer än t.ex. Region Stockholm. Ändå hamnar regionen lågt i rankingen för offentliga konserter per invånare. Region Skåne satsar nästan identiskt lika mycket per invånare som Västra Götalandsregionen – båda drygt 300 kronor per invånare 2018 (Kulturanalys 2021) – men har ett mycket mera förmånligt utfall både vad gäller offentliga konserter per invånare och urbaniseringsgraden.

TABELL 3.6.1. *Förhållandena mellan urbaniseringsgrad och antalet konserter respektive lokala konsertarrangörsföreningar i förhållande till länens folkmängd. Ranking 2019.*

| <u>Urbaniseringsgrad</u> | <u>Antal i förhållande till folkmängden</u> | |
|--------------------------|---|-------------------------|
| | <u>föreningar</u> | <u>konserter</u> |
| <i>lägst till högst</i> | <i>högst till lägst</i> | <i>högst till lägst</i> |
| Jämtland | Blekinge | Gotland |
| Västerbotten | Gotland | Blekinge |
| Kronoberg | Gävleborg | Kronoberg |
| Gävleborg | Sörmland | Västmanland |
| Gotland | Kalmar | Sörmland |
| Kalmar | Västmanland | Jämtland |
| Blekinge | Värmland | Skåne |
| Norrbotten | Dalarna | Halland |
| Sörmland | Kronoberg | Västernorrland |
| Skåne | Jämtland | Örebro |
| Halland | Halland | Östergötland |
| Uppsala | Västernorrland | Uppsala |
| Västmanland | Uppsala | Norrbotten |
| Östergötland | Norrbotten | Västerbotten |
| Jönköping | Skåne | Värmland |
| Västernorrland | Västra Götaland | Dalarna |
| Dalarna | Västerbotten | Västra Götaland |
| Värmland | Örebro | Gävleborg |
| Västra Götaland | Östergötland | Jönköping |
| Örebro | Jönköping | Kalmar |

I Stockholms län finns flera institutioner som finansieras via statens skatteuttag och helt utan regionala och kommunala tillskott. Det kan vara ett skäl till att regionens satsning på scenkonst är bland de lägsta i landet (Kulturanalys 2012). Inom musiken gäller helstatlig finansiering för Kungliga Operan inkl. Hovkapellet, Sveriges Radios Symfoniorkester och Radiokören, Arméns Musikkår och Livgardets dragonmusikkår. De sedvanliga formuleringarna om geografisk spridning som finns i regionernas kulturplaner finns även för Kungliga Operan som i sitt regleringsbrev från regeringen för 2019 hade ett direktiv om att "i samarbete med andra aktörer verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet" (Riktlinjer 2018). Det är mera osäkert om regeringen ställt liknande krav på de övriga institutionerna.

4. Slutsatser

Fram till 2011 (tidigare i några regioner) fick länsmusikorganisationerna sina statliga anslag direkt från Statens kulturråd. Därefter ingår de i kultursamverkansmodellen vars syfte Kulturrådet beskriver så här på sin hemsida:

Den statliga styrningen av regional kulturverksamhet utgår från nationella kulturpolitiska mål: att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, *att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet* [min kursivering] och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling...

Kulturrådets uttryckliga mål "med modellen är att föra kulturen närmare medborgarna...".

Förordningen (SFS 2010) om kultursamverkansmodellen stipulerar att regioner får statliga medel om man formulerat kulturplaner som är förenliga med de angivna villkoren. Bland annat avser det hur planernas prioriteringar överensstämmer med de nationella kulturpolitiska målen. Enligt Statens kulturråd har ingen plan underkänts men man har ibland bett om kompletterande information. Regionerna kan bli återbetalningsskyldiga om man lämnat oriktiga uppgifter eller om statsbidraget inte har använts för det ändamål som det beviljats för" (SFS 2010, 13 §). Ingen region har under det dussin år förordningen styrt bidragsgivningen blivit ålagd att betala tillbaka

någon del av sitt anslag. En region har på eget bevåg lämnat tillbaka en outnyttjad del av sitt anslag.

Det första av de sju områden som kultursamverkansmodellen ska omhänderta formuleras: "professionell teater-, dans- och musikverksamhet" (SFS 2010, 8 §). Det är uppenbart i många regioner att den absoluta merparten av de statliga medlen i kultursamverkansmodellen vad musiken beträffar går till just professionell musikverksamhet. I de regioner som har satsat på opera- och orkesterverksamhet eller fasta ensembler av annat slag är musikerna per definition professionella. De har anställningskontrakt och lönevillkoren sätts enligt ett kollektivavtal. En del andra regioner saknar egna, fast anställda musiker men engagerar sina frilansmusiker enligt kollektivavtalets villkor. Musik i Blekinge säger sig göra så fullt ut. Andra regioner har stor del av sin verksamhet i form av bidragsgivning för lokala arrangörers egna produktion. Halland var ett sådant exempel under 2019 (men inte längre - åtminstone inte lika påtagligt). Då finns ingen garanti för att direktivet i kultursamverkansmodellen om professionell musik uppfylls. Det är inte säkert att de engagerade musikerna i sådana fall är yrkesverksamma i egentlig mening.

Det kan för en del kulturpolitiska syften dock vara effektivt att bortse från förordningens krav på professionell musik. En av Kulturrådets sakkunniga uppger att det då kan gälla "vissa semiprofessionella" (mejlkonversation 13 september 2022). Det kan t.ex. avse projekt som stödjer amatörmusiklivet eller verksamhet som inkluderar barn och ungas musikutövande. Men som förordningen är formulerad kan det knappast i så fall vara annat än tämligen marginellt.

Det finns samhällelig service som är av baskaraktär och som erbjuder tjänster som nyttjas av de flesta av oss i ett eller annat skede i livet. Skolor, äldreboenden och vårdcentraler är sådana exempel. Den samhällsservice som är av specialistkaraktär och som vi nyttjar sällan kan inte erbjudas överallt. Vi kan inte gärna ha t.ex. universitetet och sjukhus i alla våra idag 290 svenska kommuner. Att även musikutbudet ser olika ut är ju inte märkligt. Opera och symfoniorkester kräver stora och ändamålsenliga hus som inte kan finnas överallt. Med det successivt ökade välståndet byggs allt fler sådana lokaler.

Musik i storformat kräver ett större publikunderlag som hämtas från ett stort omland. Besök i ett operahus eller i stora konserthus är sällanköphändelser i högre grad än vad slink-in-besök vid lokala konserter i mindre format kan vara. De två typerna av evenemang sörjer för ett visserligen delvis likartat behov - ett generellt behov av musik - men ändå av olikartad karaktär. Musikutbuden kompletterar

varandra. Det måste rimligtvis finnas en balans dem emellan för att uppfylla Kulturrådets idé om att kultursamverkansmodellen ska "föra kulturen närmare medborgarna". Uppenbarligen har olika regioner tolkat begreppet "närmare" väldigt olika.

Enligt förordningen är ett av ändamålen med kultursamverkansmodellen att regionerna ska ges "ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer" (SFS 2010, 4 §). På så sätt har staten skapat möjligheter och acceptans för skillnader i utbudet av musik över landet. För de enskilda medborgarna erbjuds ett musikliv som ser väldigt olika ut beroende på i vilken region man bor. I hälften av landets kommuner finns högst en handfull offentliga konserter finansierade inom ramen för kultursamverkansmodellen. I var femte kommun finns ingenting överhuvudtaget att ta del av¹⁹.

Den kvantitet offentliga konserter som länsmusikorganisationerna lyckades producera under 2019 skiljde sig åt på ett markant sätt. Musik i Blekinge, Gotlandsmusiken, Musik i Syd (Skåne och Kronoberg), Västmanlandsmusiken, Scenkonst Sörmland och Musik Hallandia är de som varit mest effektiva i detta hänseende. Scenkonst Sörmland och Musik Hallandia saknar egna fast anställda musiker.

Regionerna Västerbotten och Värmland har valt att satsa i mycket hög utsträckning på operaverksamheterna Norrlandsoperan respektive Wermland Opera. Båda har orkestrar, Norrlandsoperans Symfoniorkester respektive Wermland Operas orkester, som ytterligare bidrar till verksamhet i stort format. De har dessutom enheter som producerar regionala offentliga konserter med frilansare och orkestermusikerna i mindre ensembler som åtminstone i Västerbotten kompenserar så att Umeå kommuns andel av verksamheten hålls nere. Nästan alla de konserter och föreställningar man ger i större format äger rum i de egna lokalerna i Umeå. Det är förstås inte orimligt att de produktioner som kräver stora lokaler koncentreras till de orter som har stor folkmängd. Det är likafullt att betrakta som en urbaniseringseffekt.

Även Region Jönköping har en viss musikteaterverksamhet och en egen orkester i form av Jönköpings Sinfonietta. Man har ett marginellt bidrag från Jönköpings kommun om 2% av samtliga bidrag. Det kan knappast sägas motivera att 80% av alla Smålands Musik & Teaters aktiviteter riktade mot vuxna under 2019 (enligt Kulturanalys) ägde rum i Jönköping - sannolikt till absolut största delen i det egna

¹⁹ Det gäller de 264 kommunerna utanför Stockholms län som inte ingår i kultursamverkansmodellen. Det länet är inte undantaget i förordningen 2010:2012 men modellen tillämpas inte.

Kulturhuset Spira. Det måste givetvis betraktas som en mycket kraftig urbanisering av den regionala scenkonstverksamheten.

Även de regioner som driver stor del eller merparten av sin musikverksamhet i form av symfoni- eller kammarorkester uppvisar en kraftig urbaniseringsgrad. Det gäller i avtagande grad Region Örebro, Västra Götalandsregionen, Region Värmland, Region Dalarna, Region Västernorrland och Region Jönköpings län. Dessa regioners kulturpolitiska prioriteringar har skapat ett utbud i urbana miljöer på bekostnad av utbudet i de mindre kommunerna. Likafullt har man i sina regionala kulturpolitiska program ambitioner att främja utvecklingen av den regionala kulturella infrastrukturen och ambitionerna att nå alla regioninvånarna. Utan sådana skrivningar torde en region inte kvalificera sig för medel inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Västra Götalandsregionen utgör ett mycket speciellt exempel. Mängden musikorganisationer som delfinansieras inom kultursamverkansmodellen är den största i Kulturanalys statistik för 2019. Eftersom man valt att den organisation som ärvt länsmusikuppdraget, Förvaltningen för Kulturutveckling, inte ska producera några konserter för egna arrangemang eller via lokala arrangörer är den mängd konserter som rapporterats för länet förhållandevis mycket låg, se tabell 3.1.1. Vad Kulturutvecklings affärsmodell innebär är inte alldeles lätt gripbart. Man hänvisar på sin hemsida till att "alla invånare i Västra Götaland har rätt till ett rikt kulturliv". Länken till kulturdelen av verksamheten går till en hemsida från 2015. Kultur i Väst som nu är en del av Förvaltningen för Kulturutveckling hade då tre områden inom vilka man gjorde insatser och aktiviteter: fortbildning och kompetensutveckling, stöd och förmedling samt verksamhets- och metodutveckling. Det kunde innebära kurser och konferenser, inspirationsdagar, seminarier, handböcker, rapporter, konsultationer eller coachning och handledning. Förvaltningen för Kulturutvecklings affärsmodell har medfört en markant koncentration av utbudet av offentliga konserter inom kultursamverkansmodellen till Göteborg. Bara i fyra av länets 49 kommuner finns ett utbud som är mer än några enstaka konserter: Göteborg (304 st.), Vara (123), Skövde (17) och Borås (6). Urbaniseringen till Göteborg är enorm.

Att "främja" blev ett ord som inleder fem av sex av riksdagens beslut om kulturpolitiska mål 2009 kan kanske förklaras av inflytande från det anglosaxiska "promote" och försvaras med att det är just den högsta makten som formulerar sig så. Man vill ge regioner och kommuner möjlighet att formulera operativa mål på sin nivå som om-

sätter begreppet "främja" i aktiv handling. Förvaltningen för Kulturutveckling (tidigare Kultur i Väst) verkar ha tagit begreppet "främja" som ledord för sin affärsmodell på sin regionala nivå. Dag Celsing har i sin rapport om de regionala scenkonstinstitutionerna synpunkter på det valet av affärsmodell:

Man kan i detta sammanhang ställa frågan om betydelsen av främjande. Mycket talar för att scenkonsten främjas bäst genom ett väl utfört producentarbete - i dialog med artister, arrangörer och publik. Frågan är alltså om inte fler av dagens främjandetjänster inom scenkonstområdet med fördel skulle kunna omvandlas till producenttjänster i utförandeorganisationerna. Eller om inte resurserna rent av skulle kunna omvandlas till produktionsmedel, något som alla scenkonstorganisationer lider kronisk brist på. (Celsing 2021. s. 33).

Musik i Syd utgör Förvaltningens för Kulturutveckling diametrala motsats. Musik i Syd producerade sammanlagt 1 422 offentliga konserter i sina två län Skåne och Kronoberg under 2019. Urbaniseringsgraden för den största staden Malmö är betydligt lägre än för Göteborg. 29% av alla konserter i Skåne inom kultursamverkansmodellen (alltså inte enbart Musik i Syd) under 2019 gavs i Malmö som hade 25% av befolkningen. I Kronoberg gällde att 40% av konserterna genomfördes i Växjö som hade 47% av befolkningen.

I de flesta av de regioner som inte har orkestrar produceras i stället en stor mängd konserter med mindre konstellationer, t.ex. i Blekinge, Gotland, Sörmland och Halland. Här är urbaniseringsgraden mycket lägre än i orkester- och operaregionerna.

Man kan i vissa fall fråga sig om de regionala kulturpolitikerna tolkar folkviljan korrekt. Varför har man skapat strukturer där tillgängligheten till den av Kulturrådet begärda professionella musikverksamheten är så radikalt beroende av var man bor? Urbaniseringen är påtaglig i många regioner. Den närhetstanke som Kulturrådet anger som ett prioriterat mål saknar preciseringar och utbudet av musikupplevelser finansierade inom ramen för kultursamverkansmodellen kan därför te sig orättvist och helt beroende av regionala tolkningar.

Skattebetalarna bidrar med sina pengar på tre nivåer: stat, region och kommun. Om den kommunala politiken inte anser det värt pengarna att ta emot erbjudanden från den regionala musikinstitutionen blir det förstås tomt i de potentiella konsertlokaler som på så sätt stor utnyttjade. Det kan vara ett skäl till det som beskrivs ovan, av-

snitt 3.2., beträffande den hälft av landets kommuner som 2019 hade ett antal konserttillfällen om högst fem finansierade av kultursamverkansmodellen. De strategier, metoder och affärsmodeller som de regionala organisationerna valt har otvetydigt en fundamental inverkan. I något fall har man överhuvudtaget inga erbjudanden till de lokala konsertarrangörerna - i andra fall är utbudet begränsat. Man skulle kunna tänka sig att den skatt de musikintresserade även i missgynnade kommuner betalar till staten skulle ha kunnat användas för att bevaka att det finns ett rimligt välbalanserat musikutbud i hela landet. Det finns ett visst samband mellan regionernas konsertproduktion och antalet konsertarrangerande föreningar, se tabell 3.6.1. Regionernas främjandearbete kan ge som resultat att föreningar bildas. Föreningarna i sin tur har höga förväntningar på de regionala producenterna att det finns ett utbud att använda sig av.

I utredningen som föregick beslutet om införande av kultursamverkansmodellen hävdas det att

En grundläggande princip för den nya fördelningsmodellen ska vara att stat, landsting och kommuner även fortsättningsvis gemensamt ansvarar för kulturpolitikens genomförande och därmed för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen. (SOU 2010a, s. 70).

I den nationella kulturpolitik som gällde det här särskilt studerade året 2019 - och gäller även nu - finns målet att "alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet". Därför ska kulturpolitiken "främja allas möjligheter till kulturupplevelser..." (Kulturutskottet 2009, s. 13). I samband med att Kulturutskottet argumenterar för nedläggningen av Svenska Rikskonserter anför det att "statens insatser ska syfta till att ett vitalt musikliv utvecklas i hela landet och att mångfalden i musikutbudet ges goda förutsättningar att utvecklas i samspel med musikaktörer på lokal och regional nivå" (Kulturutskottet 2009, s. 42-43).

Med tanke på de helt olika villkor landets musikintresserade allmänhet lever under beroende på var man bor kan man ifrågasätta om Statens kulturråd lever upp till sitt ansvar som granskande tillsynsmyndighet. Men Kulturrådets tillsynsansvar försvåras av att de två idéerna i förordningens (SFS 2010) 4 § kan motverka varandra. De anger att 1. statsbidraget i kultursamverkansmodellen ska "bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås" men också, 2. att det ska "ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och varia-

tioner”. Vilket av de två potentiellt motstridiga direktiven ska ges förtur?

Under det senaste decenniet har det statliga stödet till regional musik fungerat inom ramen för kultursamverkansmodellen som bygger på Kultursamverkansutredningens delbetänkande ”Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet” (SOU 2010a). Modellen har vad gäller musiken – här har de offentliga konserterna i länets regioner och kommuner studerats – skapat stora skillnader i befolkningens möjligheter att ta del av ett likvärdigt utbud. Det gäller främst antalet möjliga konsertupplevelser överhuvudtaget och musikens konstnärliga innehåll – genbredden. Utifrån länsmusikorganisationernas statistikrapportering och studiens kommunikation med flera av dem kan misstänkas att deras tolkning av ”professionell musikverksamhet” varierar.

Den urbanisering som kunde finnas redan vid länsmusikreformen 1988 finns kvar och har i några fall förstärkts. Såväl regeringen som Myndigheten för kulturanalys har uppmärksammat att det finns ett behov att studera effekterna av kultursamverkansmodellen. Regeringen har tillsatt en utredning under ledning av Mats Svegfors. Den ovan citerade Dag Celsing studerar hela scenkonstområdet på Kulturanalys uppdrag. Kanske vi kan hoppas på att de kommer fram till skarpare direktiv beträffande det statliga stödet till den regionala musiken som gör möjligheterna för befolkningen att ta del av professionell musikverksamhet av olika slag mera likvärdiga.

Referenser

- Albinsson, S. (2021). Musikindustrin och musikpolitiken i Sverige 1919–2019. *Nordisk Kulturpolitisk Tidskrift*, årgång 24:2, 221-236.
- Andersson, G. (1986). Projektrapport: Stadsmusikantväsendet i Sverige under 1600- och 1700-talet, *Svensk tidskrift för musikkforskning* 1986.
- Andersson, Å. E. (2009). K-samhället i backspegeln. I *Kultur-Sverige 2009: Problemanalys och statistik*. Linköping: Swedish Cultural Policy Research Observatory, 96–98. URL: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:220677/FULLTEXT01.pdf>
- CAE (2019). *Culture Crops - Cultural Practices in Non-urban Territories*. Konferensrapport. Bryssel: Culture Action Europe.
- Celsing, D. (2021). *Scenkonstens regionala organisationer*. Falun: Region Dalarna.
- Cotte, A. (2019). Every Periphery is a Centre. I *Culture Crops - Cultural Practices in Non-urban Territories*. Konferensrapport. Bryssel: Culture Action Europe.
- Creative Ecologies (2018). *What Makes a Creative Community? What Does It Need to Thrive? Creative Ecologies: An Investigation*. Melbourne: Future Tense.
- Cruickshank, J. (2018). Is Culture-led Redevelopment Relevant for Rural Planners? the Risk of Adopting Urban Theories in Rural Settings. *International Journal of Cultural Policy* 24:3, 331–349. doi:10.1080/10286632.2016.1178732.
- Duxbury, N. (2021). Cultural and creative work in rural and remote areas: an emerging international conversation. *International Journal of Cultural Policy*, vol. 27:6, 753-767.
- Edenman, R. (1959). Konst i offentlig miljö. *Svenska stadsförbundets tidskrift*, årgång 51, nr. 9.
- Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class*. New York City: Basic Books.
- Florida, R. (2003). Cities and the Creative Class. *City & Community*, vol. 2:1, 3-19.
- Florida, R. (2018). The Rise of the Rural Creative Class. *CityLab* den 1 maj 2018.
- Glaeser, E. L. (2005): 'Review of Richard Florida's The Rise of the Creative Class.' *Regional Science & Urban Economics* 35, 593–596.
- Goethe-Institut (2019). *Voices of Culture: The role of culture in non-urban areas of the European Union*. Bryssel: Goethe-Institut.
- Gustafson, K: (2011). *Levande musik i hela landet - Rikskonserter från början till slut*. Göteborg: Bo Egebys förlag.
- Hermelin, B. och K. Trygg (2022). Decentralised development policy: A comparative study on local development interventions through municipalities in Sweden. *European Urban and Regional Studies*, vol. 29:3, 297-311.

- Holmquist, Å (1974). *Från signalgivning till regionmusik*. Stockholm: Allmänna Förlaget,
- Kulturanalys (2020). *Främjas filmen? En översyn av filmområdet i kultur samverkansmodellen*, Rapport 2020:2. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Kulturanalys (2021). *Regioners kulturutgifter 2007-2018*, nedladdningsbart kalkylblad. Göteborg: Myndigheten för Kulturanalys. Hemsida besökt 8 oktober 2022:
<https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2020/09/regioners-kulturutgifter-2007-2018.xlsx>
- Kulturrådet (1990). *De regionala musikstiftelsernas (motsv.) ekonomi och verksamhet*. Stockholm: Statens kulturråd (Landsarkivet i Uppsala, kod nr 11267/F 1 a/2).
- Kulturutskottet (2009). *Tid för kultur, Regeringens proposition 2009/10:3*. Stockholm: Riksdagen.
- LSU (2020). *Långsiktigt uppdrag till styrelsen för Vara Konserthus AB 2021-2024*. Göteborg: Koncernavdelning kultur, Västra Götalandsregionen, diarienummer KUN 2020-00027.
- Lysgård, H. K. (2013). The definition of culture in culture-based urban development strategies: antagonisms in the construction of a culture-based development discourse. *International Journal of Cultural Policy*, vol. 19:2, 182-200.
- Lysgård, H. K. (2016). The 'actually existing' cultural policy and culture-led strategies of rural places and small towns. *Journal of Rural Studies*, vol 44, 1-11.
- Motion (1927). *Motion 1925:182 "Av herrar Lindhagen och Åkerberg, om uppbyggandet av en folklig musikkultur, grundad icke minst på bibehållandet av de gamla militärorkestrarna i deras förutvarande omfattning"*. Stockholm: Riksdagen.
- MSO (2019). *Årsredovisning 2019*. Malmö: Malmö Live Konserthus AB.
- Musikaliska Akademien (1936). *Akademieprotokoll av den 17 september 1936*. Stockholm: Musik- och teaterbiblioteket.
- Musikaliska (2019). *Verksamhetsberättelse 2018*. Hemsida besökt 11 september 2022:
https://musikaliska.se/sites/default/files/arsredovisning_2018_0.pdf
- Musik i Syd (2019). *Statistik för Musica Vitae 2019 i redovisning från Musik i Syd*. Växjö: Musik i Syd.
- Musik i Syd (2021). *Verksamhetsberättelse 2021*. Kristianstad: Musik i Syd.
- Mörk, E., G. Ó. Erlingsson, L. Persson (2019). *Kommunernas framtid*. Konjunkturrådets rapport. Stockholm: SNS förlag
- NGA (2019). *Rural Prosperity Through The Arts & Creative Sector - A Rural Action Guide for Governors and States*. Washington D.C.: National Governors Association.
- Norlind, T. och E. Trobäck. 1926. *Kungl. Hovkapellets historia 1526-1926*. Minnesskrift. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

- Nordmark, H. (2020). *En regionkapellmästare minns - Per Lyng*. Militärmusiksamfundets hemsida:
<https://militarmusik.se/en-regionkapellmastare-minns-per-lyng/>
- Proposition (1925). *Kungl. Maj:ts proposition 1925:50 till riksdagen angående försvarsväsendets ordnande*. Stockholm: Riksdagen.
- Proposition (1974). *Kungl. Maj:ts proposition 1974:28 angående den statliga kulturpolitiken*. Stockholm: Riksdagen.
- Proposition (1975). *Proposition 1975/76:100 med förslag till statsbudget för 1976/77, bilaga 10 Utbildningsdepartementet*. Stockholm: Riksdagen.
- Proposition (1976a). *Regeringens proposition 1976/77:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1976/77*. Stockholm: Riksdagen.
- Proposition (1976b). *Regeringens proposition 1976/77:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1977/78*. Stockholm: Riksdagen.
- Proposition (1977). *Regeringens proposition 1977/78:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1978/79*. Stockholm: Riksdagen.
- Region Blekinge (2021). *Regional kulturplan för Blekinge 2022-2025*. Karlskrona: Region Blekinge.
- Region Halland (2020). *Hallands kulturstrategi och kulturplan 2021-2024*. Fastställd av regionfullmäktige den 9 december 2020. Hemsida besökt 10 september 2022:
<https://www.regionhalland.se/app/uploads/2020/12/kulturplan-2021-2024-webb-tg.pdf>
- Region Kalmar. (sannolikt 2018). *Kultur att växa i. Kulturplan för Kalmar län 2022*. Hemsida besökt 10 september 2022:
<https://utveckling.regionkalmar.se/globalassets/utvecklingsomraden/kultur/sa-arbetar-vi-med-regional-kultur/kulturplan-2019-2022.pdf>
- Region Kronoberg (2017). *Regional kulturplan för Kronobergs län 2018-2020 (2021)*. Fastställdes av regionfullmäktige den 8 november 2017. Hemsida besökt den 10 september 2022:
<https://blogg.regionkronoberg.se/kultur/wp-content/uploads/sites/3/2020/10/Kulturplanen-förlängd-till-2021.pdf>
- Region Norrbotten (sannolikt 2017). *Kulturplan för Norrbotten 2018-2021*. Hemsida besökt 11 september 2022: <https://www.norrbotten.se/publika/ku/stku/Kulturplan/Kulturplan%20för%20Norrbotten%202018-2021%20-%20webb.pdf>
- Region Skåne (2018). *Privatisering och nya driftsformer*. Lund: Koncernkontoret, enheten för tillsyn och utredning, Region Skåne.
- Region Skåne (2019a). *Kulturnämndens verksamhetsplan och budget 2019*. Fastställd av kulturnämnden den 10 januari 2019. Hemsida besökt den 10 september 2022:
<https://www.skane.se/Public/Protokoll/Kulturnämnden/2019-01-10/Kulturnämndens%20verksamhetsplan%20och%20budget%202019/>

- Kulturnämndens%20verksamhetsplan%20och%20budget%20för%202019.pdf
- Region Skåne (2020). *Tillsammans skapar vi ett kulturliv för alla*. Regional kulturplan för Skåne 2021-2024 godkänd av kulturnämnden den 18 juni 2020. Hemsida besökt den 10 september 2022: https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/regional-kulturplan-for-skane-2021-2024-slutlig-sida.pdf
- Region Skåne (2022). Kulturnämndens verksamhetsplan och budget 2022. Malmö: Region Skånes kulturförvaltning.
- Region Västerbotten (2020). Kulturplan Region Västerbotten 2020-2023. Umeå: Region Västerbotten.
- Region Västernorrland (2018). *Kulturplan Västernorrland 2019-2022*. Härnösand: Region Västernorrland.
- Region Västmanland (2018). *Regional kulturplan för Västmanland 2019-2022*. Västerås: Region Västmanland.
- Rikskonsertbyrån (1963). *Rikskonsserter: Värmlands-turnén*. Stockholm: Rikskonsertbyrån.
- Rikskonsserter (1986). *Verksamhetsberättelse 1985/86*. Stockholm: Rikskonsserter.
- Riktlinjer (2018). *Riktlinjer för statens bidrag till Kungliga Operans AB 2019*. Stockholm: Regeringen.
- Rosenstein, C. (2021). Cultural policy archetypes: the bathwater and the baby. *International Journal of Cultural Policy*, vol. 27:1, 16-29.
- SFS (2010). Förordning 2010:2012 om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Skoglund, G., och G. Jonsson (2013). The potential of cultural and creative industries in remote areas. *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*, vol. 15:2, 181-191.
- SOU (1967). *Rikskonsserter. Konsertbyråutredningens slutbetänkande*. Statens offentliga utredningar 1967:9. Stockholm: Esselte.
- SOU (1969). *Regionmusik. Betänkande avgivet av 1968 års musikkommitté*. Statens offentliga utredningar 1969:12. Stockholm: Esselte.
- SOU (1988). *Ut med musiken. Slutrapport från centrala musikkommittén om musiklivets regionalisering*. Statens offentliga utredningar 1969:51. Stockholm: Allmänna förlaget.
- SOU (1995). *Tjugo års kulturpolitik 1974-1994. En rapport från Kulturutredningen*. Statens offentliga utredningar 1995:85. Stockholm: Fritzes.
- SOU (2010a). *Spela samman - en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*. Statens offentliga utredningar 2010:11. Stockholm: Fritzes.
- SOU (2010b). *I samspel med musiklivet - en ny plattform för musiken*. Statens offentliga utredningar 2010:12. Stockholm: Fritzes.
- Strand, S. (1974). *Militärmusikern i svenskt musikliv*. Stockholm: Sohlmans förlag.

- Valtysson, B. (2016). Not cool, but cosy - Five perspectives on Nordic city cultural policies, *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*, vol. 19:2, 183-200.
- Västra Götalandsregionen (2019). *Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2020-2023*. Göteborg: Västra Götalandsregionen, koncernavdelning kultur.
- Överenskommelse (2020). *Överenskommelse mellan kulturnämnden och Styrelsen för kulturutveckling 2021*. Göteborg: Koncernavdelning kultur, Västra Götalandsregionen, diarienummer KUN 2020-00393 respektive KU 2020-01345

Göteborg Papers in Economic History

Available online at S-WOPEC: (<http://swopec.hhs.se/gunhis/>)

1. Jan Bohlin: Tariff protection in Sweden 1885-1914. 2005
2. Svante Larsson: Globalisation, inequality and Swedish catch up in the late nineteenth century. Williamson's real wage comparisons under scrutiny. 2005
3. Staffan Granér: Thy Neighbour's Property. Communal property rights and institutional change in an iron producing forest district of Sweden 1630-1750. 2005
4. Klas Rönnbäck: Flexibility and protectionism. Swedish trade in sugar during the early modern era. 2006
5. Oskar Broberg: Verkstadsindustri i globaliseringens tidevarv. En studie av SKF och Volvo 1970-2000. 2006
6. Jan Bohlin: The income distributional consequences of agrarian tariffs in Sweden on the eve of World War I. 2006
7. Jan Bohlin and Svante Larsson: Protectionism, agricultural prices and relative factor incomes: Sweden's wage-rental ratio, 1877-1926. 2006
8. Jan Bohlin: Structural Change in the Swedish economy in the late nineteenth and early twentieth century - The role of import substitution and export demand. 2007
9. Per Hallén: Levnadsstandarden speglad i bouppteckningar. En undersökning av två metoder att använda svenska bouppteckningar för en levnadsstandards undersökning samt en internationell jämförelse. 2007
10. Klas Rönnbäck: The price of sugar in Sweden. Data, source & methods. 2007
11. Klas Rönnbäck: From extreme luxury to everyday commodity - sugar in Sweden, 17th to 20th centuries. 2007
12. Martin Khan: A decisive intelligence failure? British intelligence on Soviet war potential and the 1939 Anglo-French-Soviet alliance that never was. 2008
13. Bengt Gärdfors: Bolagsrevisorn. En studie av revisionsverksamheten under sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Från frivillighet till lagreglering och professionalisering. 2010
14. Ann-Sofie Axelsson, Oskar Broberg och Gustav Sjöblom (red.): Internet, IT-boomen och reklambranschen under andra hälften av nittiotalet. Transkript av ett vittnesseminarium på ABF-huset i Stockholm den 17 februari 2010. 2011
15. Staffan Granér and Klas Rönnbäck: Economic Growth and Clean Water in the Göta River. A Pilot Study of Collective Action and the Environmental Kuznets Curve, 1895-2000. 2011

16. Ulf Olsson: En värdefull berättelse. Wallenbergarnas historiprojekt 2013
17. Irene Elmerot: Skrivhandledning för doktorander i ekonomisk historia vid Göteborgs universitet. 2015
18. Tobias Karlsson and Christer Lundh: The Gothenburg Population Panel 1915-1943. GOPP Version 6.0. 2015
19. Tobias Karlsson: Pushed into unemployment, pulled into retirement: Facing old age in Gothenburg, 1923-1943. 2015
20. Stefan Öberg and Klas Rönnbäck: Mortality among European settlers in pre-colonial West Africa: The "White Man's Grave" revisited. 2016
21. Dimitrios Theodoridis: The ecological footprint of early-modern commodities. Coefficients of land use per unit of product. 2017
22. Stefan Öberg: An introduction to using twin births as instrumental variables for sib-ship size. 2017
23. Stefan Öberg: Instrumental variables based on twin births are by definition not valid. 2018
24. Jesper Hamark and Kristoffer Collin: Industrial wages in mid-1880s Sweden: estimations beyond Bagge's Wages in Sweden. Data, source and methods. 2019
25. Stefan Öberg: Too LATE for Natural Experiments: A Critique of Local Average Treatment Effects Using the Example of Angrist and Evans (1998) 2019
26. Jesper Hamark: Labour market conflicts in Scandinavia, c. 1900-1938: The scientific need to separate strikes and lockouts. 2020
27. Carl-Johan Gadd: Jordnaturernas fördelning i Sveriges län år 1700. En rekonstruktion, samt en jämförelse med förhållandena vid 1500-talets mitt. 2020
28. Jesper Hamark and Russel Turner: Wage distribution within the Swedish State Railways, 1877-1951: Material and methods. 2021
29. Jesper Hamark and John Lapidus: Unions, insurance and changing welfare states: The emergence of obligatory complementary income insurance in Sweden. (January) 2022 (updated version, September 2022)
30. Matteo Gomellini, Anna Missiaia & Dario Pellegrino: From Global to Local: Trade Shocks and Regional Growth in Italy During the First Globalization. 2022
31. Staffan Albinsson: Urbaniseringen av det regionala musiklivet. 2023